

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

ORTAOKUL BİNALARININ FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN
UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ
(KOCAELİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRE ÇELİK

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET ALİ HAMEDOĞLU

MAYIS 2019

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**ORTAOKUL BİNALARININ FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN
UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ
(KOCAELİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMRE ÇELİK

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET ALİ HAMEDOĞLU

MAYIS 2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

Emre ÇELİK

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZASI

“Ortaokul Binalarının Fiziksel Engellilere Uygunluğu (Kocaeli Örneği)” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetim ve Denetimi Bilim dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Yusuf CERİT

Üye

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Üye

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

23.05.2019

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Engelli bireylerin toplumun önemli bir parçası olabilmesi, toplum ile uyumlu bir şekilde yaşantısına devam edebilmesi için eğitim öğretim faaliyetlerinden eksiksiz bir şekilde yararlanabilmesi gerekmektedir. Çağımızda çeşitli sebeplerle artış gösteren engellilik oranını göz önünde bulundurarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul binalarımız engelli öğretmen ve öğrenciler açısından tekrar değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda mevcut ve yeni yapılacak olan binalarda yapılması gerekenler ülke genelindeki tüm okullara bir genelge ile bildirilerek yapıların belirli bir süre içerisinde engelli bireylere uygun hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu çalışmanın, genelge doğrultusunda yapılan düzenlemelerdeki eksiklikleri belirleyerek bakanlık bünyesinde yapılacak olan değerlendirmelere ve yeni çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu tez çalışmasının her aşamasında emeği geçen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali HAMEDOĞLU'na değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Yaşamımın her alanında benden desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve eşim Özge ÇELİK'e sonsuz teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

ORTAOKUL BİNALARININ FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ (KOCAELİ ÖRNEĞİ)

ÇELİK, Emre

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Mayıs, 2019. xv+101 Sayfa.

Bu araştırmada fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılan düzenlemelerin uygunluğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Kocaeli ilindeki mevcut 130 özel ortaokul ve 620 devlet ortaokulu yöneticisi oluştururken araştırmanın örneklemini random örnekleme yoluyla seçilen 29 özel ortaokul ve 208 devlet ortaokulu yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde Ortaokul Binalarının Fiziksel Engellilere Uygunluğu Kontrol Listesi kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel metotların (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) yanında ki-kare analizi kullanılmıştır. Okulların fiziki durumunda yapılan düzenlemeler ile engelli tuvaleti, asansör düzenlemeleri; okulun yapılış yılı, yöneticilerin kendilerinde ya da yakınlarındaki engellilik durumu, yöneticilerin engelliler ile ilgili almış oldukları hizmet içi eğitim, okulda bulunan fiziksel engelli öğrenci ve öğretmen sayısı, okuldaki kat sayısı, okulun devlet ya da özel okul olması değişkenleri açısından incelenmiştir. Okulun fiziki düzenlemelerinde genelge sonrası yapılan, fiziksel engelli öğrenci olan, yakınlarında engelli birey olan yöneticilerin bulunduğu binalar daha uygun bulunmuştur. Tuvalet ile ilgili düzenlemelerde genelge sonrası yapılan, fiziksel engelli öğrenci ve öğretmen olan, kendisinin ya da yakınlarının engeli olan yöneticilerin bulunduğu binalar daha uygun bulunmuştur. Asansör düzenlemelerinde ise genelge sonrası yapılan, fiziksel engelli öğretmen olan, kat sayısı fazla olan binalar daha uygun bulunmuştur. Okul yöneticilerinin almış oldukları hizmet içi eğitime göre yapılan düzenlemeler ile okulun devlet ya da özel okul olma durumuna göre yapılan düzenlemelerde ise herhangi bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: fiziksel engelli birey, okul binalarındaki düzenlemeler.

ABSTRACT

OPINIONS OF DIRECTORS RELATED TO THE SUITABILITY OF SECONDARY SCHOOL BUILDINGS FOR DISABLED PEOPLE

(KOCAELİ SAMPLE)

ÇELİK, Emre

Master Thesis, Educational Sciences Department, Educational Administration and
Supervision Program

Supervisor: Lecturer Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

May, 2019. xiv+101 pages.

In this research, it is aimed to be detected adequacy of arrangements made in secondary schools for physically disabled people. While the directors of 43 private secondary school and 283 public secondary school existing in Kocaeli Province generating the universe of the research in 2017-2018 Educational Year, directors of 130 private secondary school and 620 public secondary school selected by the randomly sampling way generates the exemplification of the research. In the process of collecting data of the project, the control list of arrangements made in secondary school buildings for physically disabled students has been used. In the analyse of datas, beside descriptive statistical methods, also chi square test has been used. With the arrangements made in physical situations of schools, it has been examined in terms of disabled toilet, elevator arrangements; the disability situation of directors or their relatives, the in-service training directors got, the number of physically disabled teachers and students existing at school, the number of students and floors at school, construction date of school and becoming a private school or a public school. In the physical arrangements of school, the buildings constructed after the circular letter, existing physically disabled students and in which there are directors who have physically disabled relatives have been found more suitable. In the arrangements related to the toilets, the buildings constructed after the circular letter, existing of physically disabled teachers and students and in which there are directors who has a disability or disabled relatives have been found more suitable. Also, in the arrangements of elevator, the buildings constructed after the circular letter, existing of physically disabled teachers and that have a lot of floors have been found more

suitable. It has not been seen any difference in the arrangements made according to the in-service training the school directors got and in the arrangements made according to the situation of being private school or a public school.

Key words: physically disabled individual, arrangements at school buildings.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	iv
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZASI	v
ÖN SÖZ	vi
ÖZET.....	vii
TABLolar	xv
ŞEKİLLER.....	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem Cümlesi.....	6
1.2 Alt Problemler.....	7
1.3 Araştırmanın Önemi.....	7
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	8
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1 Engellilik Kavramı	9
2.2 Engellilik Kavramının Tarihsel Gelişimi	11
2.3 Dünya’da ve Türkiye’de Engelli Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler.....	12
2.4 Engellilerin Sınıflandırılması	14
2.5 Engelli Türleri	15
2.5.1 Ortopedik(Fiziksel) Engelli.....	15
2.5.2 Görme Engelli	15
2.5.3 İşitme Engelli	15
2.5.4 Dil ve Konuşma Engelli	15
2.5.5 Zihinsel Engelli	16
2.5.6 Süreğen Hastalık	16

2.6 Engel Türleri	16
2.6.1 Fiziksel Engel.....	16
2.6.2 Davranışsal Engel.....	16
2.6.3 Maddi Engeller.....	17
2.6.4 Sistematik Engeller	17
2.7 Engellilere İlişkin Yapılan Hukuki Düzenlemeler	17
2.7.1 Uluslararası Alanda Yapılan Düzenlemeler.....	17
2.7.1.1 Engelli Hakları Bildirgesi	17
2.7.1.2 Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar.....	18
2.7.1.3 Engelliler Alanında İnsan Kaynakları Geliştirme Eylem Planı için Tallinn Çerçevesi.....	18
2.7.2 Ülkemizde Yapılan Düzenlemeler	18
2.7.2.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	19
2.7.2.2 5378 Numaralı Engelliler Hakkındaki Kanun.....	19
2.7.2.3 İmar Kanunu.....	19
2.7.2.4 Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	20
2.7.2.5 Milli Eğitim Bakanlığı Özel, Özel Eğitim Kursları Yönetmeliği	20
2.7.2.6 Özürlülerle İlgili Başbakanlık Genelgesi	20
2.7.2.7 9648 sayılı Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarında Yapılması Gereken Düzenlemelere İlişkin Genelge	21
2.8 Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları	22
2.9 Mimari Yapılarda Bedensel Engelliler Yönelik Tasarım Kriterleri.....	23
2.9.1 Dış Mekan Düzenlemeleri.....	23
2.9.1.1 Rampalar	23
2.9.1.2 Kaldırımlar	24

2.10 İç Mekan Düzenlemeleri	25
2.10.1 Merdiven ve K�peşterler	25
2.10.2 Asansörler	26
2.10.3 Kapılar.....	27
2.10.4 Tuvaletler	28
2.10.5 Sınıflar.....	29
2.10.6 Atölyeler ve Laboratuvarlar	29
2.10.7 Pencereleer.....	30
2.10.8 Koridorlar.....	30
2.11 Bedensel �z�r Grubunun Tanımı ve �zellikleri	30
BÖLÜM III	32
YÖNTEM.....	32
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ.....	32
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM.....	32
3.2.1 Kocaeli’nde Resmi ve �zel Ortaokul İdarecilerinin Kişisel Bilgileri ve çalıştıkları Okullar.....	33
3.3 VERİ TOPLAMA ARACI.....	34
3.3.1 Ortaokul Binalarının Fiziksel Engellilere Uygunluğu Kontrol Listesi	34
3.4 VERİLERİN TOPLANMASI.....	35
3.4 VERİLERİN ÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI	35
BÖLÜM IV	37
4. BULGULAR	37
4.1 Resmi ve �zel Ortaokulların Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri.....	37
4.2 Problem Cümlesine Ait Bulgular	40
4.2.1 Okulun Yapılış Yılıının Yapılan Düzenlemelere Etkisi.....	41

4.3 Alt Problemlere Ait Bulgular	49
4.3.1 Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi	49
4.3.2 Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi	55
4.3.3 Okuldaki Kat Sayısının Yapılan Düzenlemelere Etkisi	60
4.3.4 Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi	62
4.3.5 Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi.....	66
4.3.6 Yöneticilerin Engelli Bireylere Yönelik Hizmet İçi Eğitim ya da Sertifikasının Varlığının ya da Yokluğunun Düzenlemelere Etkisi	72
4.3.7 Okulun Devlet ya da Özel Okul Oluşunun Düzenlemelere Etkisi	76
BÖLÜM V	81
5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA	81
5.1.1 Okulun Yapılış Yılıının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar	81
5.1.2 Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar	82
5.1.3 Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar	82
5.1.4 Okuldaki Kat Sayısının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar.....	83
5.1.5 Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar	83
5.1.6 Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar	84
5.1.7 Yöneticilerin Engelli Bireylere Yönelik Hizmet İçi Eğitim ya da Sertifikasının Varlığının ya da Yokluğunun Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar	84

5.1.8 Okulun Devlet ya da Özel Okul Oluşunun Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar.....	85
5.2 ÖNERİLER.....	85
5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	85
5.2.2 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	86
KAYNAKÇA.....	87
KANUNLAR	93
EKLER.....	94
EK 1. KONTROL LİSTESİ UYGULAMA İZİN FORMU	94
EK 2. KİŞİSEL BİLGİLER VE OKUL BİLGİLERİ FORMU	95
EK 3. FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN ORTAOKUL BİNALARINDA YAPILAN DÜZENLEMELERİN KONTROL LİSTESİ.....	96
EK 4. FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN OKUL BİNALARINDA YAPILMASI GEREKEN DÜZENLEMELERE İLİŞKİN 2009/90 NUMARALI GENELGE	98
ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ.....	101

TABLULAR

Tablo 1. Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre En Az Bir Engeli Olan Nüfus Sayısı	12
Tablo 2.Kayıtlı Olan Özürlü Bireylerin Engel Grubu Ve Engel Oranı.....	13
Tablo 3.Kişisel Bilgiler ve Okul Bilgilerine İlişkin Frekans Dağılımları.....	33
Tablo 4. Resmi ve Özel Ortaokulların Bina ve Bahçe Düzenlemelerinin Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri.....	38
Tablo 5. Resmi ve Özel Ortaokulların Tuvalet Düzenlemelerinin Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri.....	39
Tablo 6. Resmi ve Özel Ortaokulların Asansör Düzenlemelerinin Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri.....	40
Tablo 7. Okulun Yapılış Yılına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri	41
Tablo 8. Okulun Yapılış Yılına Göre Tuvalet Düzenlemeleri	45
Tablo 9. Okulun Yapılış Yılına Göre Asansör Düzenlemeleri	48
Tablo 10. Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasına Göre Bina ve Bahçe Düzenlemeleri	50
Tablo 11. Okulda Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasına Göre Tuvalet Düzenlemeleri	53
Tablo 12. Okulda Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasına Göre Asansör Düzenlemeleri	54
Tablo 13. Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri	56
Tablo 14. Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Tuvalet Düzenlemeleri	58
Tablo 15. Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Asansör Düzenlemeleri	59
Tablo 16. Okuldaki Kat Sayısına Göre Asansör Düzenlemeleri.....	61
Tablo 17. Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri	62

Tablo 18. Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Tuvalet Düzenlemeleri	64
Tablo 19. Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Asansör Düzenlemeleri	66
Tablo 20. Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri	67
Tablo 21. Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Tuvalet Düzenlemeleri	70
Tablo 22. Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Asansör Düzenlemeleri	71
Tablo 23. Yöneticinin Hizmet İçin Eğitim ya da Sertifikasının Varlığına ya da Yokluğuna Göre Bina ve Bahçe Düzenlemeleri	72
Tablo 24. Yöneticinin Hizmet İçin Eğitim ya da Sertifikasının Varlığına ya da Yokluğuna Göre Tuvalet Düzenlemeleri	74
Tablo 25. Yöneticinin Hizmet İçin Eğitim ya da Sertifikasının Varlığına ya da Yokluğuna Göre Asansör Düzenlemeleri	75
Tablo 26. Okulun Devlet Okulu ya da Özel Okul Oluşuna Göre Bina ve Bahçe Düzenlemeleri	76
Tablo 27. Okulun Devlet Okulu ya da Özel Okul Oluşuna Göre Tuvalet Düzenlemeleri	78
Tablo 28. Okulun Devlet Okulu ya da Özel Okul Oluşuna Göre Asansör Düzenlemeleri	79

ŞEKİLLER

Şekil 1. Merdiven ve Rampa Tasarımı.....	23
Şekil 2.Kaldırım Yükseklikleri ve Rampalar	24
Şekil 3.Merdiven ve Küpeşteler	25
Şekil 4. Asansörler	26
Şekil 5.Kapılar.....	27
Şekil 6. Tuvaletler	28
Şekil 7. Tekerlekli Sandalye Ölçüleri	29

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde çeşitli sebeplerden dolayı nüfusun belli bir bölümünü tüm dünyada olduğu gibi engelli bireyler oluşturmaktadır. Geçmişten günümüze engelli bireylerin sayısı artmaktadır. Her insan sağlıklı bir birey bile olsa da her zaman bir engelli adayı olduğu gerçektir. İnsanların ne olursa olsun ayırım gözetmeksizin denk olduğu ilkesinden hareketle engelli durumda bulunan bireylerin de eşit statüde olup toplumun tümünün sahip olduğu haklara sahip olması beklenir.

UNICEF Türkiye tarafından 2004 yılında düzenlenerek yayımlanan Çocuk Haklarına İlişkin Sözleşmenin 10. sayfasındaki 23. madde özürlü çocuklara ilişkin *“Taraflar devletler; rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve taraflar devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgiden yararlanmayı teşvik ederler.”* ifadesi konunun uluslararası alandaki hassasiyetini açıklamaktadır.

Anayasanın (1982) 61. maddesinde *“Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır”* şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. Engelli bireylerin toplumsal ihtiyaçların çağın gereklerine uygun olarak karşılanması devletin temel görevlerinden biridir. Bireylerin farklılıkların kendi tercihlerin olmadığı düşüncesi toplumun temel felsefesini oluşturmalıdır. Toplumsal farkındalığın düzeyi ne kadar yüksek olursa çeşitli engeli bulunan bireylerin kendilerini toplumun bir parçası olarak görme seviyeleri de o kadar artacaktır. Bireylerin kendilerini toplumun bir parçası görmesine bağlı olarak da toplumsal yapının ve bütünleşme düzeyinin iyileşmesi için önemli adımlar atılacaktır.

Engelli “özürlü” ile ilgili çeşitli düzenlemelere yıllardır yer verilmesine rağmen bina planlamalarında ya da kentsel yapılarda yasal olarak ortaya konan kurallara kimi zaman uyulmadığı ve bazı düzenlemelerin göz ardı edildiği görülmektedir (Öztürk ve Kaplan,2014). Son zamanlarda özellikle yeni yapılan yapıların planlarının engelli bireylere uygun olarak tasarlanmaya başlanıp denetimlerin fazlaştırılması bu göz ardı edilen durumların azaltılması adına önemli bir gelişme olarak göze çarpmaktadır.

Engelli bireylerin problemlerinde fiziksel etmenler oldukça büyük bir yere sahiptir. Özellikle engelli bireylerin birtakım haklarının olduğu noktasında toplum hem fikir olsa da yapılan düzenlemeler noktasında kimi zaman yeterince hassas olunmadığı bilinmektedir. Öncelikle kaldırımların çok yüksek ve dar olmasının yanında kimi kaldırımlarda rampaların bulunmaması büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır. Standartlara uygun şekilde yapılan rampalarda bile kimi zaman trafik levhaları, elektrik direkleri, çöp kutuları, telefon kulübeleri bireylerin önüne çıkarak rahat yürüme imkânını engellemektedir. Hatta bazen bu kaldırımlar üzerinde araç park edildiği durumlar bile olabilmektedir. Bazen dükkânların kaldırımlarda ürünlerini sergiledikleri görülebilmektedir. Güvenlik önlemi alınmadan yapılan alt yapı çalışmaları ve çeşitli amaçlarla kullanılan dubalar, mantarlar ya da zincirlerde plansız bir şekilde yerleştirildiğinde alan daraltarak sıkıntılara sebep vermektedir. Trafik ışıklarının bulunduğu bölgelerdeki dur düğmeleri bazı engelli bireylerin ulaşamayacağı noktaya koyulabilmektedir. Trafikteki sesli uyarı ve ikaz sistemleri yetersizdir. Üst geçitlerin kimisinde asansör yokken asansör olan üst geçitlerde de asansörlerin çalışır durumda olmaması bireylerin hayatını zorlaştırmaktadır. Günümüzde engelli bir birey toplu taşıma araçlarından genellikle yeni araçlara rampalar yardımıyla rahat bir şekilde binebilmekteyken kimi eski üretim araçlarda bu imkân bulunmamaktadır. Ulaşım araçlarındaki tabelaların yazı puntolarının küçük olması da ulaşım noktasında aksaklıklara sebebiyet verebilmektedir. Ayrıca engelli birey dış mekânda bazı bireylerin bilinçsiz tutumları neticesinde kimi zaman engelli bireylere özel tasarlanmış yürüyüş ya da park yerlerini kullanılamamaktadır. Bu gibi dış mekân düzenlemelerindeki eksiklikler ve bilinçsiz tutumlar engelli bireylerin daha çok içine kapanarak zamanının çoğunu evde geçirmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi ve ekonomik istihdamın sağlanması konusunda bu sebeplerden zorluklar daha da artmaktadır.

Toplumsal bilinç noktasında kamu spotları, kısa filmler, toplumsal eğitim faaliyetleri ön plana çıkarılarak cazip hale getirilmelidir. Toplumun engelli bireylerle yaşamayı öğrenebilmesi ve her an için kendisinin de bir engelli adayı olduğunu unutmaması gerekmektedir. Zaten mevcut zorlukların engelli bireyler için daha da zor hale getirilmemesi için her birey üzerine düşen sorumluluğu eksiksiz bir şekilde yerine getirmelidir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı öncülüğünde Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan Türkiye Özürlüler Araştırmasına göre 2010 yılında engelli bireylerin okuryazar olmama oranı yüzde 41,6'ı bulunmuştur (TUİK, 2010). Okuryazarlık noktasındaki eksiklikler iş hayatına katılımı engellemektedir. Ekonomik hayattaki sıkıntılar bireylerin ruhsal yönden de problemler yaşamasına neden olmaktadır. Bu duruma bağlı olarak ortaya çıkan yoksulluk durumu da engelli bireylerin toplumsal hayatını zora sokmaktadır.

Türk kültür yapısında engeli bireylerin özellikle acınan, dışlanan ve yetersiz görülen şeklinde algılandığı görülmektedir (Burcu, 2015). Toplumun bu algısı ile beraber düzenlemeler noktasındaki birtakım eksiklikler birleşince engelli bireyler tamamen kabuğuna çekilmek zorunda kalmaktadır. Engelli bireylere yönelik bakış açısı kimi zaman yıkıcı sonuçları beraberinde getirebilmektedir. Sosyal bir statüye sahip olmayan bireylerin sağlıklı birey gibi gelişim gösterebilmesi mümkün olmayacaktır. Engelli bireylerin sorunlarının giderilmesi noktasında öncelikli olarak onlara karşı bakış açılarının değiştirilmesi gerekmektedir.

Engellileri de kapsayan toplumunun tümüne yönelik olarak herkesin ulaşabileceği ve kullanabileceği mekân, ürün, çevre ve donatımın tasarımı doğrultusunda düzenlemelerin yapılması içeren anlayışa “engelsiz tasarım” adı verilmiştir. Bu anlayış ürün tasarımı, fiziksel çevrenin düzenlenmesi ile beraber bilgi teknolojilerindeki düzenlemeleri de içine almaktadır. Bu tasarım doğrultusunda mekânların engelsiz mekânlar olarak tasarlanarak herkes için uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Yapılacak düzenlemeler toplumsal yaşam kalitesinin artmasına doğrudan katkı sağlayacaktır (Tandoğan, 2017).

Her şeyden önce bireylerin kendilerine karşı özgüvenlerinin artması onların kendilerinde eksiklik hissetmeme durumları ile yakından ilişkilidir. Özgüveni artan birey bedensel farklılıklarının onda yarattığı olumsuz duygu durumundan kurtularak

yeteneklerinin ve yapabileceklerinin farkına varıp kendini becerilerine uygun yönde geliştirecektir. Engelli olarak engelli olmayan bireylerin ulaşamadıkları başarılarla ulaşabilen birçok insan vardır. Önemli olan düşünce yapısındaki engelleri kaldırabilmektedir. Başarıların ortaya çıkarılabilmesi için öncelikle gerekli ortamın sağlanması gerekmektedir. Engellilere yönelik çalışmaların yapılmasında en önemli görevler sivil toplum, kamu kuruluşları ile özel iş yerleri ve belediyelere düşmektedir. Sadece kanuni düzenlemelerin getirdiği bir zorunluluk olarak bu duruma bakılırsa gerekli verimin alınamayacağı bilinmelidir. Bu noktada insana insan olduğu için değer verip engelli bireye acıma duygusu ile yaklaşımadan bireylerin ekonomik hayata katılımları sağlanmalıdır. Ekonomik özgürlüğünü eline alan bir bireyin psikolojik olarak kendini daha iyi hissetmesi sağlanacaktır.

Engelli bireylerin 31.380'i 2018 yılında iş başvurusunda bulunurken toplamda 3.890'ı devlet kuruluşlarına ve özel kuruluşlara yerleştirilebilmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2018). Başvuru yapan her 10 engelli bireyden yalnızca 1 tanesi iş imkânı bulabilmektedir. Bu noktada sayının istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu sebeple devlet kuruluşları ve özel kuruluşlar tarafından engelli bireylerin istihdamına ayrılan oranlar arttırılmalıdır.

Engelli bireylerin sorunlarının çözümünde toplumsal dayanışmanın ve farkındalığın önemi büyüktür. Engeli olmayan bireylerin sahip olduğu tüm imkânlardan, engelli bireylerde eksiksiz olarak faydalanabildiği zaman bizler toplum olarak engelli bireylere karşı olan ödevlerimizi tam olarak yerine getirmiş sayılabiliriz. Sosyal devlet olmanın bir sonucu olarak yapılan yasal düzenlemelerin uygulanabilirliği noktasında devlet ve birey olarak herkesin hassas davranması gerekmektedir. Mevcut durumdaki iyileştirmelere bağlı olarak engelli bireylerin zihinsel ve psikolojik olarak kendilerini daha rahat hisseden bireyler olması sağlanacaktır.

Engelli bireylerin toplumda sahip olduğu öncelikli hakların başlıcaları toplu taşımada indirimli tarifelerin uygulanması, engelli bireyin üzerine alınan araçlarda sağlanan indirimler, konut alımında sağlanan emlak vergisi indirimi, eğitim-öğretim faaliyetleri sırasındaki burs imkânları, sanatsal faaliyetleri ücretsiz olarak takip edebilme imkânı, milli park, müze gibi yerlerde uygulanan ücretsiz giriş hakkı, engellilere özel uygulanan indirimli internet ve telefon tarifeleri, devlet dairelerinde ÖMSS(Özürlü Memur Seçme Sınavı) ile iş bulabilme, gerektiğinde erken emeklilik, belli koşulları

sağlayan engelli bireye ya da yakına bağlanan engelli maaşı, engelli bireyin bakımını üstlenen kişilere bakım ücreti, gibi sosyal boyutta bireylerin yaşamını kolaylaştırıcı imkânlar olarak sıralanabilir (Down Sendromu Derneği, 2018). Bu imkânların ekonomik olarak sağladığı faydanın yanı sıra bireylerin sosyal yaşamın bir parçası olabilmeleri adına teşvik edici unsurlar olduğunu unutmamak gerekmektedir. Tabii bu noktada asıl önemli iş yine engelli olmayan bireylerin sağduyusu ve bu konuları suistimal etmeyerek ileride yapılacak olan yeni uygulamaların önünde negatif bir unsur olmamalarıdır.

5378 sayılı Özürlüler Kanunu'nun (2005) 6.sayfasında yer alan 15. maddede geçen *“Hiçbir gerekçeyle özürlülerin eğitim alması engellenemez. Özürlü çocuklara, gençlere ve yetişkinlere, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, bütünleştirilmiş ortamlarda ve özürlü olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır.”* ifadelerinden hareketle engelli bireylerin de diğer bireyler gibi eğitim hakkını eksiksiz bir şekilde alabilmesi gerekmektedir. Bireylerin eğitim haklarından eksiksiz bir şekilde yararlanabilmeleri noktasında yapısal düzenlemelerin ehemmiyeti büyüktür. Bireyin bulunduğu ortamdaki huzur durumu onun eğitim öğretim faaliyetlerindeki istek ve mutluluğunu direkt olarak etkileyecektir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığının 17.12.2009 tarih 2009/90 numaralı genelgesi eğitim-öğretim kurumlarının engelli bireylere uygun inşa edilmesine yönelik birtakım kurallara yer vererek genelgenin yayın tarihinden önce inşa edilen kurumların ise çeşitli ölçütlere uygun hale getirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Genelgeyle okulun girişi, bahçesi, merdivenleri, derslikleri gibi fiziksel yapının yanı sıra engelli tuvaleti, asansör düzenlemelerine de yer verilmiştir. Düzenlemelerin tamamlanabilmesi için tüm kamu kuruluşları ile özel kuruluşlara 7 yıllık süre verilmiştir. Bu süre zarfı içerisinde kademeli olarak düzenlemelerin yapılması planlanmıştır. Genelge sonrası yapılan binalardaysa mimari düzenlemelerin engelli bireylere uygun olarak tasarlanması gerektiği belirtilmiştir.

Genelge öncesi ya da sonrası yapılan binaların farklılıkları bu konuda genelgenin etkili olduğunu göstermektedir. Engelli öğrenci ya da öğretmeni bulunan okullarda yapılan düzenlemeler genelgeye daha uygundur. Bu da engelli bireylerin okul binalarında bulunmasının o ortamda düzenlemelere daha fazla önem verildiğini göstermektedir. Okul kat sayısındaki fazlalık asansör düzenlemesine binalarda yer verilmesini

sağlamaktadır. Engelli bireylerin katlar arası ulaşımının daha sorunsuz bir şekilde gerçekleşebilmesi açısından bu durum önemlidir. Okul yöneticilerinin fiziksel engel durumlarının olmasına göre okullarda yapılan düzenlemelerde sadece tuvalet ile ilgili birtakım düzenlemeler göze çarpmaktadır. Engelli yönetici sayılarının çok fazla olmamasının yapılan düzenlemelerin azlığında etkisi olduğu söylenebilir. Okul yöneticilerinin yakınlarında engelli bireylerin olması okul binalarının özellikle de bahçelerinin genelgeye daha uygun olduğunu göstermektedir. Çevrede bu noktada yaşanan zorluklar yaşayan bireylerin varlığı farkındalık açısından önemlidir. Engelliler ile ilgili yöneticilerin almış oldukları hizmet içi eğitimler düzenlemelerin yapılması noktasında gereken etkiyi gösterememektedir. Bu eğitimlerin içeriği ve planlaması gözden geçirilerek daha verimli hale getirilmelidir. Okulların devlet ya da özel okul olmasının yapılan düzenlemelerin uygunluğu açısından fark göstermediği görülmektedir. Genelgenin yayına girmesi ile tüm okullar eksikler olsa da bazı noktalarda düzenlemeler yapma gayreti içerisinde bulunmaktadır.

Öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerini daha rahat bir şekilde yürütebilmesi ve kendini bu okul ortamında rahat hissedebilmesi açısından oldukça faydalı bir düzenlemedir. Birey bulunduğu ortamı ne kadar özgürce ve kimseyi ihtiyacı olmadan kullanabiliyorsa kendini oraya ait hissetme ve bulunduğu ortamda mutlu olabilme ihtimali de artacaktır. Bu araştırma ile ortaokul binalarında fiziksel engelliler için yapılan düzenlemelerin uygunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.1 PROBLEM CÜMLESİ

Bu sebeple araştırmanın problem cümlesi “2017-2018 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ilindeki resmi, özel ortaokul binalarının fiziksel engelliler için uygunluğuna ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?”

1.2 ALT PROBLEMLER

Kocaeli ilindeki resmi ve özel ortaokullarda;

1.Fiziksel engelliler için yapılan düzenlemeler nelerdir?

2.Yapılan düzenlemeler:

a)Engelli öğrenci bulunup bulunmaması,

b)Engelli öğretmen bulunup bulunmaması,

c)Binanın kat sayısı,

d)Yöneticinin fiziksel engelin olup olması,

e)Yöneticinin yakınlarında engelli bireyin olup olmaması,

f)Yöneticinin almış olduğu hizmet içi eğitimin bulup bulunmaması,

g)Okulun devlet ya da özel okul oluşu bakımından anlamlı fark göstermekte midir?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma ile MEB tarafından 17 Aralık 2009 tarihinde yayımlanan “Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarında Yapılması Gereken Düzenlemeler” genelgesine göre ortaokul kurumlarının uygunluğunu tespit ettikten sonra eksikliklere ilişkin gerekli geri bildirimlerin sağlanması bakımından önemlidir. Her okulun kendi eksikliklerini görebilmesi ve buna yönelik planlamalar yapması açısından da önemlidir. Diğer illerde bulunan okullar bu araştırma sonuçlarını inceleyip kendi okullarıyla kıyaslayarak eksikliklerini belirleyerek, giderebilirler. Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığının genelgenin okullarda uygulanabilirliğini görmesi açısından önemlidir. Bakanlık tarafından düzenlemeler ile ilgili düşünülen yeni planlamalara kaynak oluşturması açısından önemlidir. Bu araştırma fiziksel engellilere ilişkin yapılan düzenlemeler ile ilgili yapılacak olan çalışmalarda mevcut düzenlemelerin ya da eksikliği hissedilen düzenlemelerin neler olduğu göstermesi açısından önemlidir. Aynı zamanda var olan eksikliklere yönelik yapılacak araştırmalara da kaynak olacaktır.

1.4 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma 2017-2018 eğitim 6đretim yılında Kocaeli ilindeki devlet ortaokulları ile 6zel ortaokullar ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 ENGELLİLİK KAVRAMI

Birleşmiş Milletler(BM) Genel Kurulu'nda (2006) onaylanan “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme”de özürlü kavramı “*diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri*” içermektedir. Sözleşmenin içeriğinde şöyle bir açıklama bulunmaktadır: ”Ülkeler engelli insanların anlaşmada tanınan haklarını korumaya yönelik politikalar ve kanunlar izleyeceklerini ve ayrımcılık teşkil eden kanun, kural ve eylemleri yürürlükten kaldıracaklarını beyan ederler” (Madde 4).

Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO) tarafından (1983) yayımlanan Sakatların Mesleki Rehabilitasyon ve İstihdamı Hakkında Sözleşmesine göre sakat terimi “*uygun bir iş temini muhafazası ve işinde ilerlemesi hususundaki beklentileri, kabul edilmiş fiziksel veya zihinsel bir özür sonucu önemli ölçüde azalmış olan bir bireyi ifade eder.*” şeklinde açıklanmıştır.

Günümüzde engelli, sakat özürlü kelimeleri birbirinin yerine kullanılabilir. Bu konuda TDK'nin Büyük Türkçe sözlüğünde yapılan tanımda sakat “*Vücudunda hasta veya eksik bir yanı olan, engelli, özürlü*” şeklinde tanımlanmıştır. Engelli kelimesi hareket kabiliyeti birtakım sebeplerle kısıtlanmış bireyi işaret etmektedir. Hareket becerilerini daraltan sebepler doğum öncesi oluşan, doğum sırasında beliren yahut belli bir dönemden sonra beliren bir hastalık veya kaza sonucu teşekkül eden bir fonksiyon bozukluğundan kaynaklanabilir (Özdemir, 2011).

Bu sözcüklerin başlıklarını vurgulayan tanımlamalarda bulunmaktadır. Özürlünün vücudunun belli bir bölümünü ya da uzuv yetisini istenilen seviyede kullanamaması olarak açıklarken, engellinin ise özürlü ferдин sosyal yaşamın icaplarını yerine getirirken denk geldiği noksanlıklar olarak belirtilmektedir. Şahıs etrafındaki duruma göre özürlü ya da engelli olarak söylenegilir. Mesela görme özürlü bir birey kendisi için uygun fiziki koşulların oluşturulduğu platformlarda(sesli sinyalizasyon vb.) engelli olarak ifade edilmezken bu platformun oluşturulamadığı şartlarda engelli olarak isimlendirilir. Özrün kişisel ihtiyaçları olan bireylere bilgi ve beceri kazandırarak mevcut çevreyi özürlü bireylere uygun hale getirerek engele dönüşmesinin önüne geçilebilir (Kırcaali, 1998).

Resmi Gazete 'de 3 Mayıs 2013 tarihinde yayımlanan 6462 sayılı kanunda yapılan değişiklik ile özürlü, sakat veya çürük (askere uygun değildir) gibi ifadeler yerine engelli ibaresinin tercih edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

27.05.1983 tarihinde kabul edilen 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 2.sayfasının 3. maddesinin c bendinde engelli, "*doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi*" olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu ise araştırmalarında engelli kavramını "*Doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal, sosyal yetilerini çeşitli derecelerde kaybetmiş, normal yaşamın gereklerine uymayan kişiler özürlü*" olarak belirtmektedir.(TÜİK, 2010)

Engelliliğin farklı nitelikleri ve türleri olduğu için açıklamasını değişmez bir şekilde belirtmek olanaklı değildir. Ülkemizde 2005 yılında kabul edilen 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanununun 1. Sayfasındaki 3. maddenin c bendinde engelli birey "*fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duygusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen birey*" olarak tanımlanmıştır.

İzmir Mimarlar Odası tarafından 16.02.2015 tarihinde yayımlanan "Ulaşılabilirlik Kılavuzu'nun 2. sayfasında engelli kavramı "*Bir bünyedeki, bir yapıdaki, bir doğal işleyişteki hasar, noksan, bozukluk veya işlev kaybı*" olarak tanımlanmıştır.

Özürllülüğü, “*kişinin zihninin ya da bedeninin, bazı kısıtlamalarla karşılaşması ve işlev görememesi hali*” şeklinde de izah edilmektedir. Bir durumun özürllülük şeklinde değerlendirilebilmesi için normal görevlerin yapılamıyor olması şarttır (Ergenoğlu, 2013).

Bu konuda farklı kişi ve kurumlarca yapılan birçok tanımlama olsa da yapılan bu tanımlamaların ortak noktası vücudun bir bölümünde bireyi kısıtlayıcı zihinsel ya da bedensel işlevsel kayıplar olarak ön plana çıkmaktadır.

2.2 ENGELLİLİK KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Yurdumuzda engelli şahısları kapsayan uygulamalar cumhuriyet yılları ile ön plana alınıp önemli düzenlemeler günlük hayatın içine yerleştirilmiştir. Çalışmaların ön planında bireylerin hiçbir ferde gereksinim duymadan yaşamını devam ettirebilmesi hedeflenmiştir. Daha sonraki yıllarda uygulamaya koyulan kanunlar toplumsal denklik ve genellik prensipleri paralelinde engeli bireylerin güvence altına alınmasını amaçlamıştır. Ülkemizdeki engelli bireylere ilişkin sağlıklı sayısal veriler 2000 yılındaki nüfus sayımında ortaya çıkarıldığından bu yıl öncesine ilişkin nitelikli bilgilere ulaşmak mümkün değildir (Burcu, 2007).

Müfredatımızda engelli bireylerin eğitimini belirten özel eğitim uygulamaları ise 1950’li yılında ortaya çıkmıştır. Bu uygulamaların devamında ise 1961 anayasasında özürllülerin üretim noktasında daha aktif olması belirtilirken 1970 sonrası engelli bireylerin sahip olduğu donanımların arttırılması noktasında daha hassas davranılmaya başlanmıştır (Kaya, 2016).

II. Dünya Savaşı’nın bireyler üzerinde yarattığı psikolojik ve bedensel yıkımlar öncelikle Batılı devletlerin engelliler konusunu daha ön planda tutmasını sağlamıştır. Sağlık konusundaki acil durumlar da bu düzenlemelerin hızlanmasını sağlamıştır. Genç iş gücünü cepheye gönderen devletler bir taraftan kadınları, yaşlıları ve sakatları iş gücünde kullanmak mecburiyetinde kalmıştır. Buna bağlı olarak mesleki eğitim ve iyileştirme hizmetleri oluşmuştur. Bu zaman zarfında engelliler ile ilgili toplumsal farkındalık çalışmaları yaygınlaşmıştır.1970’li yıllar engelli konusunda artık daha

sağlam adımların atılmaya başladığı dönem olmuştur. Birleşmiş Milletlerin bu konudaki tutumu ve katkıları gelişmelerin hızlanmasını sağlamıştır (Kara,2016).

2.3 DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE ENGELLİ BİREYLERE İLİŞKİN İSTATİSTİKİ BİLGİLER

Bu konuda ayrıntılı araştırmaları bulunan Dünya Sağlık Örgütü(WHO) tarafından 2018'de yayımlanan rapora göre engellilik oranı %15 seviyelerinde bulunuyor. Bu bireylerin %80'inin gelişmekte olan ülkelerde bulunduğu raporda belirtiliyor. Ayrıca bu bireylerin %50' Ortalama yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak engellilik düzeyinde artış ve çağın çeşitlenen ve hızla artış gösteren sağlık sorunları engellilik düzeyinde artışa neden olmaktadır.

Tablo 1. Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre En Az Bir Engeli Olan Nüfus Sayısı

Yaş Grubu	Engelli Sayısı
00-04	37.207
05-09	109.837
10-14	150.376
15-19	123.437
20-24	113.288
25-29	114.476
30-34	120.539
35-39	119.271
40-44	119.560
45-49	112.355
50-54	97.825
55-59	90.077
60-64	82.578
65-69	76.254
70-74	74.340
75-79	73.499
80-84	86.928
85+	76.381
Toplam	1.778.228
Engel Grubu	Engelli Sayısı
Erkek	1.018.181
Kadın	760.047
Toplam	1.778.228

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2014 yılında yayımlanan Engelli Bireylere ilişkin istatistiki verilere göre görme, duyma, konuşma, yürüme, merdiven çıkma veya inme, bir şey taşıma veya tutma ve yaşlılarına göre öğrenme, basit dört işlem yapma, hatırlama veya dikkatini toplama işlevlerinden en az birinde çok zorlandığını veya hiç yapamadığını belirten birey sayısı 1 milyon 778 bindir.

Tablo 2.Kayıtlı Olan Özürlü Bireylerin Engel Grubu Ve Engel Oranı

Engel Grubu	Engel Sayısı
Dil ve Konuşma	46.494
Görme	259.889
İşitme	189.726
Ortopedik	390.528
Ruhsal ve Duygusal	205.963
Süreğen Hastalıklar	949.105
Zihinsel	547.455
Toplam	1.778.228
Oran	Engelli Sayısı
00-09	62.168
10-19	70.369
20-29	136.941
30-39	82.714
40-49	195.386
50-59	286.106
60-69	159.368
70-79	239.576
80-89	233.844
90-100	311.756
Toplam	1.778.228

Tablo 2’de Ülkemizdeki Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2014 yılında yayımlanan istatistiklere göre nüfusun 46.494’ü dil ve konuşma, 259.889’u görme, 189.726’sı işitme, 390.528’i ortopedik, 205.963’ü ruhsal ve duygusal, 949.105’i süreğen hastalık, 547.455’i ise zihinsel engelli olarak tespit edilmiştir. Bireylerin 62.168’i 0-9, 70.369’u 10-19, 136.941’i 20-29, 82.714’ü 30-39, 195.386’sı 40-49, 286.106’sı 50-59, 159.368’i 60-69, 239.576’sı 70-79, 233.844’ü 80-89, 311.756’sı 90-100 oranında engellidir.

Ülkemizdeki engellilere yönelik 392 ilkokul kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların 42'si işitme engelliler, 17'si görme engelliler, 3'ü ortopedik engelliler, 36'sı hafif düzeyde zihinsel engellilere yöneliktir bu kurumlardan 294'ü özel eğitim uygulama merkezidir. Ortaokul düzeyindeyse 394 kurum bulunmaktadır. Bu kurumların 42'si işitme engelliler, 17'si görme engelliler, 3'ü ortopedik engelliler, 43'si hafif düzeyde zihinsel engellilere yöneliktir bu kurumlardan 289'u özel eğitim uygulama merkezidir (MEB, 2017).

2001-2002 eğitim öğretim yılında 53.306 öğrenci özel eğitim kuruluşlarında örgün eğitim alırken bu oran zamanla artış göstererek 2015-2016 eğitim öğretim senesinde bu sayı 288.489'a yükselmiştir (MEB, 2017).

2.4 ENGELLİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından 28603 sayılı 30 Mart 2013 tarihinde çıkarılan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkındaki yönetmeliğe göre:

“Özürlülere ilişkin sınıflandırma çalışmalarında, sınıflandırma sistemi olarak; Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlık ve sağlıkla ilgili durumların tanımlanması için ortak standart bir dil ve çerçeve oluşturmak amacı ile geliştirilen ve insanın işlevselliği ve kısıtlılıklarla ilgili durumlarının tanımlanmasını sağlayan çok kapsamlı uluslararası bir sınıflandırma sistemi olan İşlevsellik Yeti yitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması(ICF) esas alınır” (Madde, 5).

ICF Dünya Sağlık Örgütü tarafından uygulanan uluslararası düzeyde bir sistemdir. Bu sistem tanı başta olmak, kaybedilen yetiler ve sağlık hizmetleri gibi geniş bir yelpazede hizmet vermektedir. Dünya çapında ortak bir anlayışın oluşmasını sağlar (ICF, 2001).

2.5 ENGELLİ TÜRLERİ

Engellilerin sınıflandırılması şu şekilde açıklanabilir (Öztürk,2011):

2.5.1 Ortopedik(Fiziksel) Engelli

Kas ve iskelet sisteminin işlevinde eksiklik ya da bozukluğu olan bireydir. Elden başlayarak bacaklara ve hatta parmaklara kadar olan eksiklik ve bozukluklar bu grupta değerlendirilir. Omurga, kas ve kemik sistemindeki anormalliklerde bu engel türü içerisinde değerlendirilir.

2.5.2 Görme Engelli

Gözün yapısındaki ileri derecedeki görme bozukluğu ya da gözdeki görme kabiliyetinin noksanlığı bu grupta değerlendirilir. Çeşitli sebeplerden göz protezi kullananlar ile ileri derecedeki renk körleri de görme engelliler sınıflandırmasının içerisinde değerlendirilir.

2.5.3 İşitme Engelli

Kulakların herhangi birisinde ya da her ikisinde tamamen ya da belli bir düzeyde duyma problemi olması durumudur. Herhangi bir duyma problemi olup da işitme cihazı ile hayatını sürdüren bireyler de bu grup içerisinde yer alır.

2.5.4 Dil ve Konuşma Engelli

Bir sebepten kendini ifade edecek şekilde konuşamayan veya konuşurken ses sistemi ile ilgili bozukluklar olan kişidir. Ağızdaki yapısal bozukluklar, kelimeleri duraksayarak çıkarıp takılarak konuşanlar bu gruptadır.

2.5.5 Zihinsel Engelli

Zihin yapısı ile ilgili bozuklukların bulunduğu gruptur. Zekâ seviyesi doğuştan normalin altında olan bireyler ile son dönemlerde yaygınlaşan Down Sendromu zihinsel engelli bireyler sınıflandırmasına dahil edilmektedir.

2.5.6 Süreğen Hastalık

Bireyin normal hayatını sürdürmesinin önüne geçen ve kısa süreli bir tedavi ile sonuç alınamayan kanserler başta olmak üzere iç organların yapısal bozukluklarına bağlı olarak sindirim, idrar, üreme gibi farklı sistemlerde belirtiler gösteren bozukluklardır. Bireylerin ruhsal durumlarındaki gelgitler bu gruba dâhil edilmektedir.

2.6 ENGEL TÜRLERİ

“Kişinin, ürün, hizmet ile malumata, diğer kişiler ile eşit şekilde ulaşmasını önleyen her şey” engel kavramının tanımını oluşturmaktadır. Fiziksel, davranışsal, sistemik ve maddi engel şeklinde ortaya çıkabilirler.(Ergenoğlu, 2013):

2.6.1 Fiziksel Engel

Çevresel düzenlemelerin eksikliğinden kaynaklanan yapısal eksiklikleri ifade etmektedir.

2.6.2 Davranışsal Engel

İnsanların engelli bireylere normal olmayan insan gözü ile bakması sonucunda engelli bireylerin başkalaştırılması ve toplumdan dışlanması gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bunun sonucu olarak ayrışmalar oluşmaktadır. Toplumun özürülük halini bir hastalık gibi algılayarak acıma ve merhamet duygusu ile hareket etmesi özürülü bireylerin normal olmadığı algısının kuvvetlenmesine neden olmaktadır. Bu düşünce yapısı engelli bireylerin iş, eğitim yaşamında ve sosyal aktivitelerde daha az katılım sağlamasına neden olmaktadır.

2.6.3 Maddi Engeller

Özürli bireylerin de bağımsız bir yaşam sürebilmeleri için kendi ekonomik özgürlüklerini kazanmaları gerekmektedir. Zihinsel kapasite ve algı yetersizliği durumlarında bireylerin maddi konularda karar verebilmelerinin önünde engeller bulunmaktadır. Zihinsel kapasite ve algı yetersizliği olan bireylerin maddi konular ile ilgili kararlarını vermelerinin önünde engeller bulunmaktadır fakat çoğu engelli birey gerekli eğitim faaliyetleri gördüğünde gerekli maddi kararlarını kendi başına verebilecek düzeye gelmektedir. Maddi engellerin diğer bir boyutu da engellilere ilişkin yapılacak düzenlemelerin getireceği maliyet boyutudur.

2.6.4 Sistematik Engeller

Daha çok hukuksal ve kamu politikalarından kaynaklanan engellerden oluşur. Ayrımcılık ve toplumun ön yargısı ile eğitim öğretim faaliyetlerinden istenilen düzeyde engelli bireylerin yararlanamaması, bireyin dışlanması, algı farklılıkları gibi çeşitli sıkıntıları içerir.

2.7 ENGELLİLERE İLİŞKİN YAPILAN HUKUKİ DÜZENLEMELER

2.7.1 Uluslararası Alanda Yapılan Düzenlemeler

2.7.1.1 Engelli Hakları Bildirgesi

Birleşmiş Milletler 1975 yılında yayımladığı “Engelli Hakları Bildirgesi” ile engellilerin diğer insanlarla eşit hak ve sorumluluklara sahip oldukları vurgulanarak bildirgedeki tüm haklar ayırım gözetmeksizin tüm dünyadaki engelli bireyleri kapsayıcı niteliktedir. Engellilik sebebi ne olursa olsun bireyler normal bireylerin sürdürdüğü yaşantıdaki imkânlarla sahip olabilmelidir. Medeni ve siyasi konularda da tüm bireylerin eşit olduğu unutulmamalıdır. Gerekli tedbirler alınırken engelli bireylerin kendilerine güvenebilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Engelli bireylere karşı

yapılabilecek istismara ilişkin gerekli önlemler alınmalıdır aynı zamanda kişilerin haklarıyla ilgili gerekli kurumlarla her zaman irtibat halinde olabilmesine imkân tanınmalıdır.

2.7.1.2 Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar

Birleşmiş Milletler tarafından 20 Aralık 1993 tarihinde 48/96 sayılı kararla "Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar “ metni yayımlanmıştır. Bu metinde şu kararlara yer verilmiştir:

Engellilerin topluma eşit katılımı için devlet tarafından gerekli bilinçlendirme faaliyetlerinin organize edilmesi, engellilere gereken tıbbi bakım faaliyetlerinin güvence altına alınması, ihtiyaç duyulan iyileştirme çalışmalarının eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesine, ihtiyaç halinde yardım aletlerini ihtiyacının karşılanmasına yönelik güvencelerin verilmesinin devletlerin sorumluluğu olduğuna vurgu yapılmıştır. Devlet fiziksel çevre koşullarında il bilgi ve haberleşme ağında engellilere yönelik düzenlemelere önem vermelidir. Engelli olanların eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu ilkesi hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Çeşitli eğitim-öğretim faaliyetlerini bitirmiş olan engelli bireylerin istihdam olanakları yine devlet güvencesinde olmalıdır.

2.7.1.3 Engelliler Alanında İnsan Kaynakları Geliştirme Eylem Planı için Tallinn Çerçevesi

Birleşmiş Milletler (1989) engelli bireylerin ekonomik faaliyetlere katılımını önemsemıştır. Bu konudaki gerekli eğitimlerin eksiksiz bir şekilde sağlanabilmesi için de gerekli çalışmaların yapılmasını kararlaştırmıştır (Murat, 2009).

2.7.2 Ülkemizde Yapılan Düzenlemeler

Ülkemizde engelli bireylere yönelik geniş çaplı düzenlemelerin cumhuriyet dönemi ile yapıldığı görülmektedir. Dünya nüfusundaki engelli birey sayısındaki artış beraberinde bu konudaki düzenlemelerin tüm Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de önemini arttırmıştır.

2.7.2.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

18.10.1982 tarihinde 2709 numaralı kanunla kabul edilen anayasada engellilere ilişkin yapılan düzenlemelerde tüm bireylerin hür bir şekilde eğitimine hiçbir kısıtlama olmaksızın devam edebileceği ve devletin eğitim faaliyetlerinde engelli bireylere yönelik her türlü tedbiri alacağı belirtilmiştir. Ayrıca çeşitli nedenlerden bedensel ve ruhsal bazı eksiklikleri bulunan bireylerin ekonomik yönden daha ferah bir hale getirilmesi gerektiği de devletin temel prensipleri arasında yer almıştır. Devletin bireylerin korunması ve toplumsal uyum içerisinde hayatlarını devam ettirebilmesi devletin temel prensiplerindedir. Eğitimi eksiksiz bir şekilde gerçekleştiren bireylerin çalışma hayatında da sorunlar yaşamaması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Günlük hayatta engelli bireylerin yaşayışını kolaylaştıracak tedbirler alınması tüm bireylerin sosyal bir uyum içerisinde yaşayabilmesi açısından oldukça önemlidir.

2.7.2.2 5378 Numaralı Engelliler Hakkındaki Kanun

1.07.2005 tarihinde kabul edilen 25868 sayılı kanunda engelli bireylerin toplumdaki saygınlıklarını güçlendirerek engel durumlarının ortaya çıkmadan önlenmesi adına gerekli çalışmaların yapılması ve bireylerin sosyal hayata faal bir şekilde katılımlarının sağlanması adına gerekli atılımların yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Kanunun içeriğinde engellilerin eğitim ve öğretim hizmetine verilen önem açık bir şekilde ifade edilmiştir. Temel felsefe eşitlik prensibi olmak üzere çevresel koşullar uygun hale getirilerek bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri süreç boyunca eğitim hakkını eğitim-öğretim faaliyetlerinin her kademesinde sorunsuz bir şekilde sürdürebilmesi için gerekli planlamalar yapılmasının gerektiği anlatılır. Çeşitli sebeplerle örgün eğitim kapsamına geç katılanlar içinde gerekli önlemler belirlenir.

2.7.2.3 İmar Kanunu

1985 yılında yayımlanan kanununun 18749 sayılı kararında imar planları tasarlanırken çok boyutlu olarak değerlendirilmesi ve belli standartlar çerçevesinde düzenlemeler

yapılarak engelli bireylere erişimi kolay, yaşam standartları yüksek bir çevre imkânı sunulması amaçlanmıştır.

2.7.2.4 Özürlüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

25.03.1997 tarihinde yayımlanan 571 numaralı kanun hükmünde kararname ile özürlüler ile ilgili yapılacak faaliyetlerin daha etkin ve nitelikli olması adına sadece yerel çalışmalar değil bunun yanında uluslararası boyutta da çalışmalar yapılarak bütünlük sağlanması amaçlanmıştır. Bu konuda eş güdümü sağlamak ise Özürlüler İdaresi Başkanlığı'na ait olacak şekilde düzenleme yapılmıştır.

2.7.2.5 Milli Eğitim Bakanlığı Özel, Özel Eğitim Kursları Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 22.07.2005 tarihinde resmi gazetede yayımlanan yönetmeliğinde mesleki eğitim vurgusu yapılarak istek, yetenek gibi değişkenlerin belirlenerek bu özelliklere uygun eğitim faaliyetlerinin tasarlanması öngörülmüştür. Aynı zamanda engelli bireylerin bedensel ya da zihinsel farklı alanlarda yaşadıkları zorluklara yönelik becerileri geliştirmeye yönelik kapsamlı programların uygulanması amaçlanmıştır.

2.7.2.6 Özürlülerle İlgili Başbakanlık Genelgesi

2002 yılında yayımlanan 58 sayılı başbakanlık genelgesine göre özürlülerin sosyal, ekonomik ve kültürel alanda rahat bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için şu noktalarda kurum ve kuruluşların titizlikle davranılması gerektiği bildirilmiştir. Kuruluşlar özellikle engelli personel için ayrılan kadrolara gerekli sürede sınavlar açarak kadroların etkin bir şekilde doldurulmasını sağlayacak. Her bireyin becerilerine uygun iş imkânının sağlanması konusunda hassas davranılacak. Belediyelerin ya da kamuya ait açık ya da kapalı alandaki herhangi bir yapının belli standartlara uygun hale getirilerek düzenlenmesinin yapılması kararlaştırılmıştır. Cadde düzenlemelerinden başlamak üzere kültürel tesislerin düzenlenmesine kadar geniş yelpazeli bir uygulamadan bahsedilmiştir.

Engelli bireyler için özel günler olan Mayıs ayının 10-16'sı arasındaki Sakatlar Haftasının birinci gününe denk gelen zaman dilimi ile Aralık ayının üçü olarak belirlenen Dünya Özürlüler Günü'nde engelli çalışanların izinli sayılmaları kararlaştırılmıştır.

Amacı özürlü bireylerin eğitimi olan ve bu alanda eğitim faaliyetlerine başlamak isteyen kurumların donanım olarak eksiksiz bir yapıda olmaları gerektiği belirtilmiştir. Materyal düzenlemelerinin yanında sosyo-kültürel yönden katkı bireylerin gelişimine katkı sağlayıcı etkinliklere ve programlara yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Engellilere özel tahsis edilen kimlik kartları ile şahıslar kamu başta olmak üzere farklı kuruluşların hizmet ve faaliyetlerinden eksiksiz yararlanabilecektir. Sosyal güvencesi olmasa bile bireylerin tüm sağlık hizmetlerinden özürlerinin önceliği ve ağırlığı dikkate alınmak kaydıyla gerekli hizmetler verilecek ve bu vatandaşlarımızın hiçbir şekilde mağdur edilmeyeceği garanti altına alınmıştır. Engelli bireylerin kendi adlarına düzenlenen sağlık raporları ile ilgili yapması gereken işlemlerde karşı taraftan maddi hiçbir talebin olmaması gerektiği güvence altına alınmıştır.

2.7.2.7 9648 sayılı Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarında Yapılması Gereken Düzenlemelere İlişkin Genelge

Milli Eğitim Bakanlığı Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığının 17.12.2009 tarih 2009/90 numaralı genelgesi fiziksel engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte eğitim-öğretim hizmetlerinden rahat bir şekilde yararlanabilmeleri için birtakım düzenlemeler getirmiştir. Bina girişleri ile ilgili düzenlemelerde rampaların eğim oranları ve yapısı ile okul kapılarının yapısına ilişkin bilgiler verilmiştir. Engelli öğrencilerin rahat bir şekilde hareket etmesini sağlayan tutunma yerleri merdiven kenarlarına yerleştirilmelidir. Binadaki kat sayısı iki ve daha fazla ise bu binalarda fiziksel engelli asansörü yapılması zorunlu tutulmuştur. Asansörün ölçüleri ile özellikleri de detaylı olarak belirtilmiştir. Okul dersliklerinin engelli öğrencilerin eğitim- öğretim faaliyetlerini rahat bir şekilde sürdürebilmeleri için derslik kapısı, zemini, askılılar ve yazı tahtasının standartlarına ilişkin açıklayıcı bilgiler verilmiştir. Engelli tuvaletlerinde normal bireylerin tuvaletlerinden farklı olarak sahip olması gereken tekerlekli sandalye hareket alanı ile lavabo, ayna, tutunma yerlerinin özelliklerine ilişkin niteliksel ve niceliksel bilgiler verilmiştir. Okul bahçesinin fiziki

yapısı ve okul bahçesindeki düzenlemeler ile törenlerin yapıldığı alanların engelli öğrencilere uygun şekilde tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yönetmelikte az gören öğrencilere yönelik de düzenlemelere yer verilmiştir. Yapılan düzenlemelerin hayata geçirilmesi için tüm kurumlara yedi yıllık bir zaman zarfı verilmiştir. Bu süre içerisinde eksikliklerin giderilerek okulların fiziksel engelli bireylerin eğitim-öğretimine daha uygun hale getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Genelge yayımlanmasından sonra inşa edilen binalarda bu düzenlemelerin göz önüne alınarak mimari planların ortaya konulması gerektiği açıklanmıştır.

2.8 ÖZÜRLÜ İNSANLARIN İKAMET EDECEĞİ BİNALARIN DÜZENLENMESİ KURALLARI

Türk Standartları Enstitüsü 1991 yılında binalarda özürlü bireylerin yaşamını kolaylaştırıcı birtakım kurallar ortaya koymuştur. Bu kurallar TS 9111 yani Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları olarak yayımlanmıştır. Bu kuralları şu şekilde açıklayabiliriz (TSE, 1991).

1-“*Kullanılacak yer kaplamaları kaygan olamamalıdır. Görme engelli bireyler için halı tipi malzemeler kullanılmamalıdır. Ses yansıtıcı yüzeyler, görme engelli insanlara yön bulmakta yardımcı olmalıdır.*”

2-“*Pencereler, görme bozukluğu olan engelliler için göz kamaştırıcı ışıktan kaçınılacak şekilde yapılmalıdır.*”

3-“*Görme engellilerin daha rahat bir şekilde dolaşımının sağlanabilmesi amacıyla bina içi ulaşımda sık sık farklı düzenlemelere gidilmemeli, donatılar mümkün olduğunca sabit tutulmalıdır. Mecburi hallerde yapılacak olan girinti ve çıkıntıların köşeleri yuvarlatılmalıdır.*”

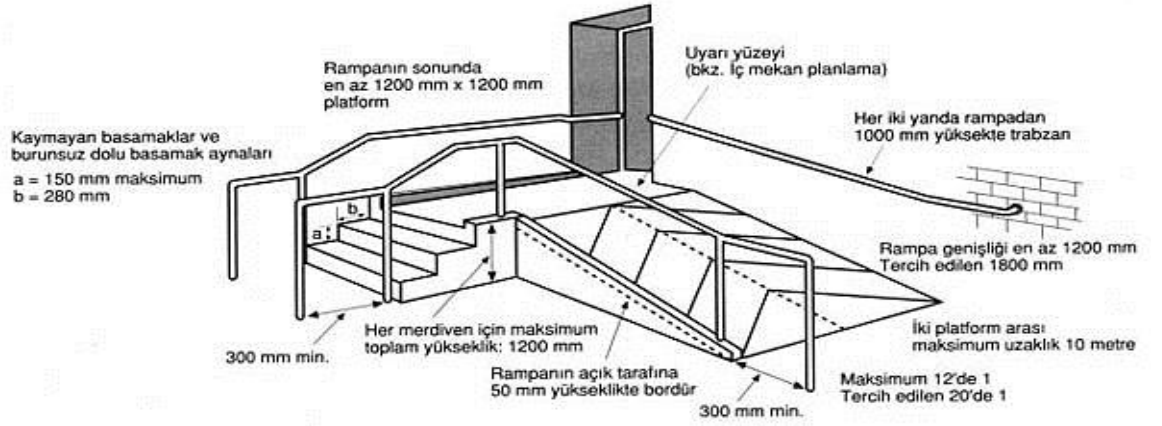
4-“*Bina içerisindeki mobilyalar tekerlekli sandalye kullananların manevralarına imkân verecek şekilde düzenlenmelidir.*”

2.9 MİMARİ YAPILARDA BEDENSEL ENGELLİLER YÖNELİK TASARIM KRİTERLERİ

Engelli bireylerin dış ve iç mekânlarda hareketlerini sınırlandırılan unsurların en aza indirilebilmesi için birtakım kriterler düzenlenmiştir. Çevredeki unsurların bireylere fiziki engel teşkil etmemesi gerekmektedir. Bu alandaki düzenlemeler ile ilgili “Mimari Projelerde Engelli ve Yaşlılarla İlgili Olarak Uyulması Gereken Temel Kurallar” adı altında İzmir Mimarlar Odası tarafından 2017 tarihinde yayımlanan kılavuzda düzenlemeler şu şekildedir:

2.9.1 DIŞ MEKÂN DÜZENLEMELERİ

2.9.1.1 Rampalar

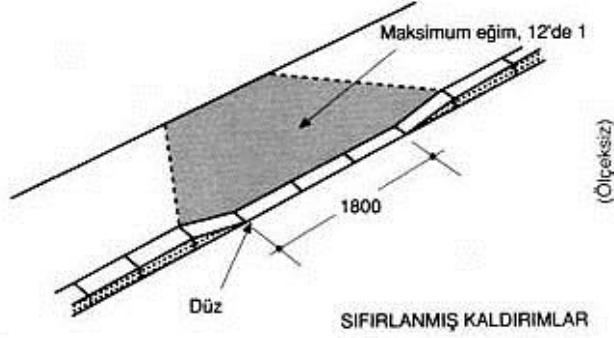
Şekil 1. Merdiven ve Rampa Tasarımı

Şekil 1’de Mimarlar Odası İzmir Şubesi(İzmimod) tarafından 2017 yılında belirtilen mekân düzenlemelerine göre rampa eğimleri %5 ile %10 aralığında olmalıdır. 10 santimetreye kadar bir yükseklik farkında ise rampa eğimi %10; 25 santimetreye kadar olan yükseklik farkında en fazla rampa eğimi %8,25; 50 santimetreye kadar olan yükseklik farkında en fazla rampa eğimi %5 alınmalıdır. Çok kısa rampaların eğimi zorunlu durumlarda %12 olabilir. Bir rampanın boyu 6 metreden fazla ise araya 150

santimetre uzunluğunda dinlenme alanları konur. Rampa genişliklerinin en 130 cm olmasına çalışılmalıdır. Gerekli olan durumlarda seyyar rampalar kullanılabilir.

2.9.1.2 Kaldırımlar

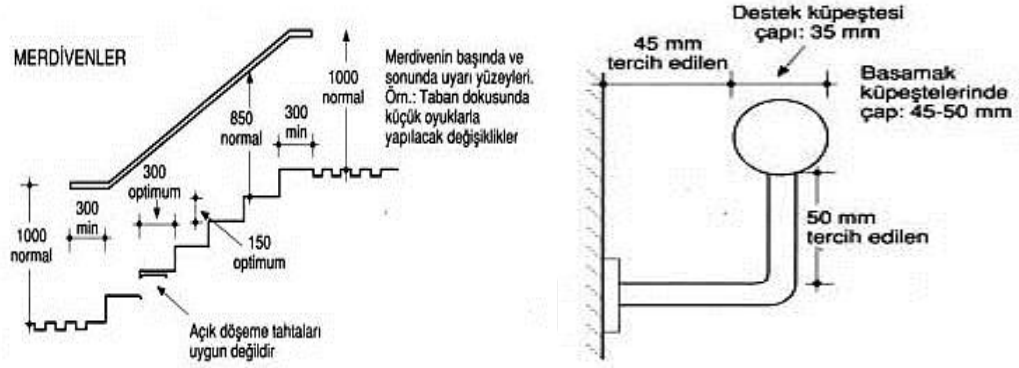

Şekil 2.Kaldırım Yükseklikleri ve Rampalar

Şekil 2'de Mimarlar Odası İzmir Şubesi (2017) tarafından belirtilen mekân düzenlemelerine göre kaldırım yükseklikleri 6-15 cm arasında olmalıdır. Kaldırımların uygun yerlerinde rampalar bulunmalıdır. Rampa eğimlerinin %8 civarında olmasına dikkat edilmelidir. Kaldırım rampalarının eni 140 cm olarak hesaplanırsa karşılıklı gelen iki bireyin geçmesi daha rahat olur.

2.10 İÇ MEKÂN DÜZENLEMELERİ

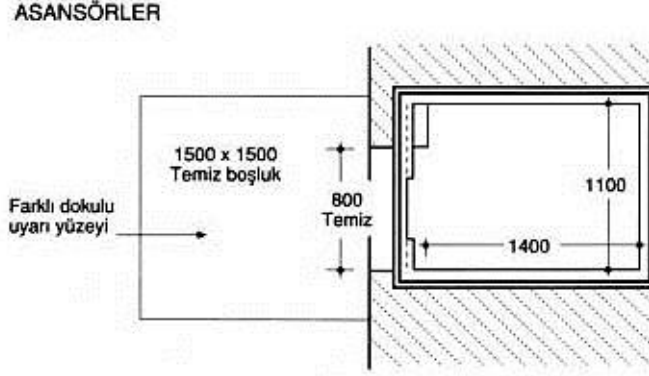
4.10.1 Merdiven ve Küpeşteler

Şekil 3. Merdiven ve Küpeşteler

Şekil 3’de İzmir Mimarlar Odası (2017) tarafından belirtilen mekân düzenlemelerine göre düz kollu ve sahanlıklı merdivenlerin kullanımına öncelik verilmelidir. Görme ve hareket engelli insanlar için dönme merdivenler öngörülemeyecek olumsuzluklara yol açabilir. Elle tutulabilen korkulukların merdiven kenarlarında olması güvenlik anlamında dikkat edilmesi gereken hususlardandır. Elle tutulabilen korkulukların 40 mm dolaylarında dairesel bir şekilde olmasına özen gösterilmelidir. Duvar üzerindeki elle tutulabilen korkuluklarında duvardan uzaklığı 4 cm şeklinde hesaplanır. Merdivenlerde en genişliği 28-30 cm, basamak yükseltisi ise 15-16 cm dolaylarına denk gelmelidir. Elle tutulabilen korkulukların yerden yüksekliği 90 cm şeklinde tasarlanabilir.

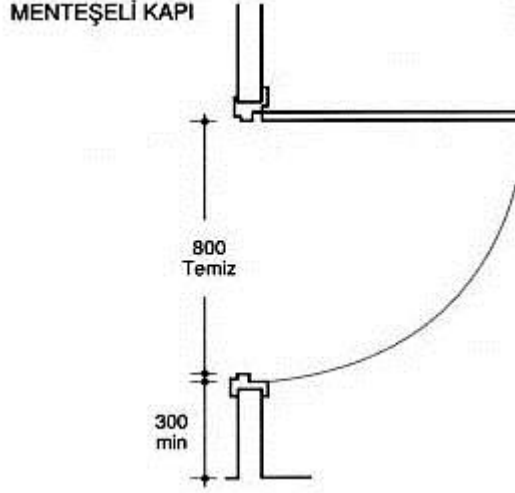
2.10.2 Asansörler

Şekil 4. Asansörler

Şekil 4’de İzmir Mimarlar Odası (2017) tarafından belirtilen mekân düzenlemelerine göre asansörler giriş katıdan son kata kadar planlamalıdır. Asansöre ulaşırken ya da asansör çevresinde engel bulunmamasına dikkat edilmelidir. Asansör önünde tekerlekli sandalye ile gelen bir bireyin rahat bir şekilde hareket edebileceği alan bulunmalıdır. Bu boşluğun eni ve boyu 1,5 metre civarlarında olmalıdır. Asansör içinde yine 1,1 metre en ile 1,4 metre boyu olacak şekilde dizayn edilmesi gerekmektedir. Asansör kapı girişinde en az 80 cm olacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Tekerlekli sandalye kullanan bir insan asansörlerdeki kumanda düğmelerinin zorlanmadan ulaşabilmelidir.

2.10.3 Kapılar

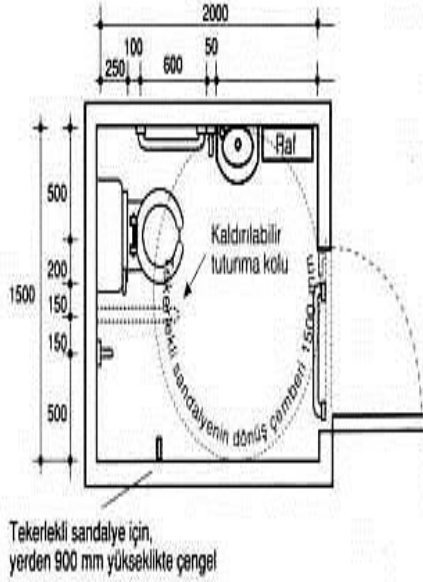

Şekil 5.Kapılar

Şekil 5’de İzmir Mimarlar Odası (2017) tarafından belirtilen mekân düzenlemelerine bina kapılarının hepsi için geçerli olmak üzere en az 80 cm olacak bir giriş tasarlanmalıdır. Bina içinde hareketi zorlaştırıcı eşik ve benzeri engellerin bulunmamasına dikkat edilmelidir. Çok mecburi durumlarda ise eşik yapılması gerekiyorsa en fazla 2,5 cm olacak şekilde bir eşik oluşturulabilir ve eşik yanları eğik şekilde tasarlanır.

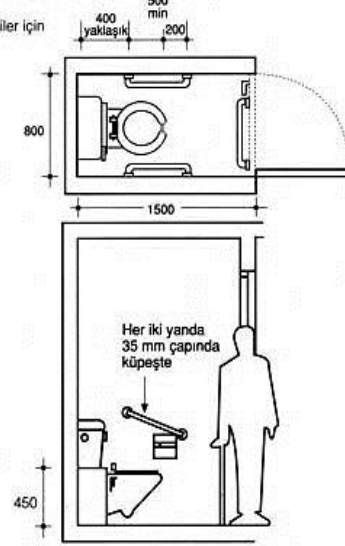
2.10.4 Tuvaletler

ÜNİSEX TUVALETLER

YÜRÜYEBİLEN ÖZÜRLÜ İÇİN TUVALET

(Tekerlekli sandalye veya koltuk değneği kullanan kişiler için uygun değildir.)

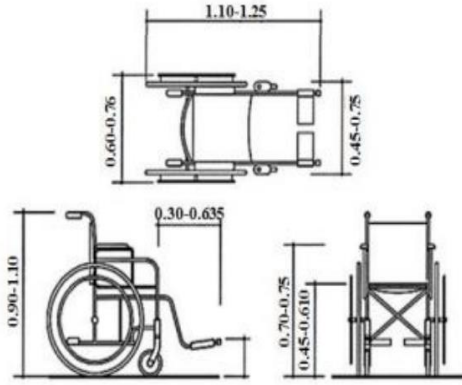

Şekil 6. Tuvaletler

Şekil 6’da İzmir Mimarlar Odası (2017) tarafından belirtilen mekân düzenlemelerine göre tuvaletlerde seramik yahut porselen gereçler uygulanır. Her iki cins içinde uygun olan tuvalet kenarlarında elle tutunma yerleri bulunmalıdır. Tuvaletin iç dizaynında tekerlekli sandalyenin hareketlerinin rahat olabilmesi açısından en azından 1,5 m çapında dönüş alanı bırakılmalıdır. Tuvaletin içerisinde tekerlekli sandalyenin güvenli bir şekilde durabilmesi için 90 cm yüksekliğinde planlanan bir çengel bulunması gerekmektedir. Tuvaletin iç ölçüleri 2 metreye 1,5 metre olacak şekilde tasarlanmalıdır. Yürüme faaliyetlerinde herhangi bir engel yaşamayan farklı engeli olan bireyler için bu ölçüler 80 cm’ye 1,5 metre olacak şekilde planlanabilir. Klozetin yerden yüksekliği 45 cm olacak şekilde tasarlanmalıdır. Ellerin yıkanacağı yerdeki malzemenin paslanmaz çelik olması gerekmektedir. Tuvalette oturulan bölümün dayanıklı bir maddeden yapılması gerekmektedir.

2.10.5 Sınıflar

Sınıf tasarımında öncelikle tekerli sandalye ile bir öğrencinin rahat hareket edebilmesine imkân sunulmalıdır. Tekerlekli sandalyelerin ölçüleri farklılık gösterebilmektedir. Tekerlekli sandalye kullanan bir öğrencinin rahat hareket edebilmesi için gerekli olan alan 7 m^2 olarak belirlenmiştir. Şekil 7’de tekerlekli sandalyenin ortalama ölçüleri verilmiştir. Sandalyenin ortalama uzunluğu 110 -125 cm aralığında değişmektedir. En olarak ise 45-75 cm şeklinde düşünülmelidir (Kaymaz,2015).

Şekil 7. Tekerlekli Sandalye Ölçüleri

Sınıflarda öğrencilerin eşyalarını koyabilecekleri dolaplar ile vestiyerler tekerlekli sandalye ile erişime uygun şekilde tasarlanmalıdır. Yazı tahtalarının gerektiğinde aşağı yukarı hareket ettirilebilir özellikte olması önemlidir (Kaymaz,2015).

2.10.6 Atölyeler ve Laboratuvarlar

Atölye ve laboratuvardaki çalışma masaları tekerlekli sandalyeli bir bireyin rahat bir şekilde çalışabileceği yükseklikte olmasına dikkat edilmelidir. Masa ve sandalyelerin kaymasına sebebiyet verecek zemin düzenlemelerinden kaçınılmalıdır. Mobilya ve çekmece düzenlemeleri ile panolar 135 cm yüksekliğe denk gelecek şekilde düşünülmelidir (Kaymaz,2015).

2.10.7 Pencereleler

Tekerlekli sandalye ile bir öğrencinin rahat bir şekilde yaklaşabileceği yükseklikte ve pencerenin erişiminin rahat olması gerekmektedir (Kaymaz,2015).

2.10.8 Koridorlar

Koridorların sahip olması gereken özellikler şu şekilde açıklanabilir. Bedensel engelli öğrenciler tekerlekli sandalye, koltuk değneği gibi gereçlere gereksinimi olduğundan koridor alanları rahat hareket edilebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Koridor zeminindeki malzemenin tehlike oluşturmayacak malzemeden seçimi yapılmalıdır. Bir kapının kapatılıp yeni bir kapının açılması gerektiğinde aradaki hol boşluğunun geniş olmasına öncelik verilmelidir (Kaymaz,2015).

2.11 Bedensel Özürlü Grubunun Tanımı ve Özellikleri

Doğumdan evvel, doğumun gerçekleştiği esnada yahut bebeğin dünyaya gelme aşamasından sonra çeşitli gerekçelerle vücut sistemlerindeki eksiklikler ve düzensizlikler neticesinde sosyal hayata adapte olma ve hayatın akışında ortaya çıkan ihtiyaçları yerine getirmede zahmet çeken, bu nedenlerle çeşitli hizmetlere gereksinim hisseden bireylere bedensel özürlü; böyle bir durumun oluşmasına yol açan durumlara ise bedensel özürlü denir. Fertlerin bazı faaliyetleri istedikleri gibi yapamama durumu ortaya çıkmaktadır. Bu duruma sebep olan durumları şu şekilde sıralamak mümkündür (MEB,2008):

Serebral Palsi: Beynin yapısının bebeğin anne karnındaki oluşumundan itibaren ortalama iki yaş civarlarına kadar farklı nedenlerden ötürü olumsuz etkilenmesi ve buna bağlı olarak işitme, idrak edebilme, devinimsel bozukluklardır.

Merkezi Sinir Sistemini Etkileyen Hastalıklar: Motor faaliyetlerin gelişmemesi sonucunda devinim ve işlev kayıpları oluşur.

Mental Motor Retardasyon (Mental Motor Gerilik): Zihin, duyum, idrak ve devinimsel olumsuzlukların farklı ölçülerde aynı anda görüldüğü anları ifade eden bütünsel bir bölümdür.

Doğuştan Kol Felci (Brakial Pleksus Yaralanması): Kol sinirlerinin doğum gerçekleştiği sırada zedelenmesi sonucu tek taraflı olarak ortaya çıkan bebeğin devinimsel yapısı başta olmak üzere duyuya bağlı olumsuzlukları da beraberinde getiren kas yapısındaki aşırı zayıflık hatta felç ile sonuçlanabilen bir rahatsızlıktır.

Omurilik Kapanma Defektleri (Spina Bifida-Meningomyelose): Omurilik sıvısının dışarı fıskırması neticesinde ortaya çıkan bacaklarının birinde ya da her ikisinde farklı düzeylerde hareket kısıtlıklarına yol açan felç ile sonuçlanabilen bir hastalıktır. Beyin omuriliği içinde bulunan sıvının beyin içinde bazı hastalarda beyin omurilik sıvısının dolaşımının beyin içinden çıkamaması sonucu beyinde sıvı yığılması ve bunun sonucunda kafanın normalden fazla genişlediği büyüdüğü hidrocefali rahatsızlığı ortaya çıkabilir. Beyin açısından oldukça önemli bir hastalıktır.

Doğuştan Kas Hastalıkları: Doğumdan itibaren birtakım belirtiler gösteren kaslardaki güç kaybı ile de kendini gösteren zamanla ilerleyen iskelet kas yapısındaki bozukluklarıdır. İskelet kaslarının yapısındaki zarar ve bunun sonucunda ilerleyici kas güçsüzlüğü ile kendini gösteren, doğum anı ile kendini gösteren bir grup hastalıktır. Kaslardaki güçsüzlüğe bağlı olarak eklem yapılarında da birtakım problemler şekilsel anormallikler ortaya çıkabilir.

Travmatik Nedenli Merkezi Sinir Sistemi Yaralanmaları: Beklenmedik birtakım kazalar sonucunda sinir sisteminin yapısında kimi zaman bir sürelik kim zaman ise ömürlük engel durumlarıdır.

Süreğen Hastalıklardan Kaynaklanan Motor Gelişim Gerilikleri: Yaşamın herhangi bir döneminde oluşabilen tüm motor becerilere dayalı faaliyetlerin kısıtlanmasına yol açan kimi zaman ilerleyebilen gerilik durumudur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evreni, örnekleme ve verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında kullanılan yöntem bulunmaktadır.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma betimsel tarama modelindedir. Araştırmada okulun genelge öncesi ya da sonrası yapılmış olması, okulda fiziksel engelli yöneticinin, öğretmenin, öğrencinin bulunması, yöneticilerin engelliler ile ilgili almış olduğu hizmet içi eğitim, yöneticilerin yakınlarında engelli bireylerin varlığı, okulun devlet ya da özel okul olması değişkenlerinin; 17 Aralık 2009 tarihinde yayımlanan “Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarında Yapılması Gereken Düzenlemeler” genelgesi ile ilişkisi taranmıştır. Düzenlemelere yönelik genelge ile ilişkisi Kontrol listesi çalışması resmi, özel ortaokullarda görev yapan yöneticilere(müdür ve müdür yardımcıları) uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda elde edilen veriler araştırmada kullanılmıştır.

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Kocaeli ilindeki resmi ve özel durumdaki ortaokullar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlerken Karasar'ın (2016:165)

küçük örneklem büyüklüğü hesaplaması dikkate alınmıştır. Araştırmanın evrenini en iyi şekilde temsil edebilmesi için araştırma Kocaeli genelindeki 130 özel ortaokul yöneticisi ile 620 devlet ortaokulu yöneticisinden 237'sine uygulanmıştır. Kontrol listesine yanıt veren yöneticilerin 208'i devlet ortaokulunda 29'u özel okulda görev yapmaktadır.

3.2.1 Kocaeli'nde Resmi ve Özel Ortaokul İdarecilerinin Kişisel Bilgileri ve Çalıştıkları Okullar

Tablo 3'de Kocaeli ilinde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliliğe ilişkin kişisel bilgileri ve çalıştıkları okullara ilişkin verdikleri bilgilerin frekans dağılımları ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 3. Kişisel Bilgiler ve Okul Bilgilerine İlişkin Frekans Dağılımları

Değişken	Kategori	N	%
Herhangi bir fiziksel engeliniz var mı?	Evet	9	3.8
	Hayır	228	96.2
Engelliler ile ilgili almış olduğunuz hizmet içi eğitim ya da sertifika var mı?	Evet	48	20.3
	Hayır	189	79.7
Yakınlarınızda fiziksel engeli olan birey bulunmakta mıdır?	Evet	112	47.3
	Hayır	125	52.7
Okuldaki kat sayısı	2 kat ve altı	76	32.1
	3 kat	88	37.1
	4 kat ve üstü	73	30.8
Okul binasının yapılış yılı	2009 ve öncesi	152	64.1
	2010 ve sonrası	85	35.9
Okulun durumu	Devlet Okulu	208	87.8
	Özel Okul	29	12.2
Okulda bulunan fiziksel engelli öğrenci sayısı	Hiç	99	41.8
	1-20 öğrenci	138	58.2
Okulda bulunan fiziksel engelli öğretmen sayısı	Hiç	221	93.2
	1-5	16	6.8
Okulda bulunan toplam öğrenci sayısı	400 ve altı	120	50.6
	401-999	88	37.1
	1000 ve üstü	29	12.2
Toplam		237	100.0

Kocaeli ilinde resmi ve özel okul yöneticilerinin %3,8'i fiziksel engellerinin bulunduğunu bildirmişlerdir. %20,3'ü engellilerle ilgili daha önce hizmet içi eğitim ya da sertifika aldıklarını bildirmişlerdir. İdarecilerin %47,3'ü yakınlarında fiziksel engeli olan bireylerin bulunduğunu bildirmişlerdir.

Kocaeli ilinde resmi ve özel okul yöneticilerinin %32,1'i okullarındaki kat sayısının 2 kat ve altı sayıda, %37,1'i 3 kat, %30,8'i 4 kat ve üzerinde olduğunu bildirmişlerdir. İdarecilerin %64,1'i okul binalarının 2009 ve öncesinde, %35,9'u 2010 ve sonrasında yapılmış olduğunu bildirmişlerdir. Okulların %87,8'i devlet okulu, %12,2'si özel okuldur. İdarecilerin %41,8'i okullarında hiç fiziksel engelli öğrenci bulunmadığını, %57,8'i 1-20 arasında fiziksel engelli öğrencilerinin bulunduğunu, %0,4'ü 100 fiziksel engelli öğrencilerinin bulunduğunu bildirmişlerdir. İdarecilerin %93,2'si okullarında fiziksel engelli öğretmen bulunmadığını, %6,8'i 1-5 arasında fiziksel engelli öğretmenlerinin bulunduğunu bildirmişlerdir. Resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin %50,6'sı okullarında 400 ve altı sayıda öğrencilerinin bulunduğunu, %37,1'i 401-999 arası öğrencilerinin bulunduğunu, %12,2'si 1000 ve üstü sayıda öğrencilerinin bulunduğunu bildirmişlerdir.

3.3 VERİ TOPLAMA ARACI

3.3.1 Ortaokul Binalarının Fiziksel Engellilere Uygunluğu Kontrol Listesi

Ortaokul binalarında fiziksel engelliler için yapılan fiziksel düzenlemelerin uygunluğuna ilişkin kontrol listesi kişisel bilgiler ve okul bilgileri yanında 3 ayrı bölümden oluşmaktadır. Kontrol listesinin maddeleri oluşturulurken 2009 yılında yayımlanan “9648 sayılı Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarında Yapılması Gereken Düzenlemelere İlişkin Genelge” esas alınmıştır. Okul binalarında 7 yıl içerisinde yapılması gereken düzenlemeler ilişkin toplam 35 sorudan oluşan kontrol listesinde “evet” , “kısmen”, “hayır” seçeneklerinin yer aldığı 3'lü likert tipi kontrol listesi kullanılmıştır. Kontrol listesinin 1. bölümünde okul binasının ve çevresinin dersliklerin düzenlenmesine ilişkin 17 soruya yer verilmiştir. Kontrol listesinin 2.

bölümünde okullardaki fiziksel engelli tuvaletine ilişkin 8 soruya yer verilmiştir. Son bölümdeyse binalardaki fiziksel engelli asansörüyle ilgili 10 soruya yer verilmiştir.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Kontrol listesinin uygulanabilmesi için öncelikle Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile Kocaeli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Uygulamalarda gönüllülük esasına uygun olarak hareket edilerek Kocaeli genelindeki devlet okulları ve özel okullarda bulunan yöneticilere ulaşılmaya çalışılmıştır. İl genelinde 208 devlet ortaokulu yöneticisi ile 29 özel ortaokul yöneticisinden veri alınmıştır. Uygulama öncesi ve sonrasında katılımcıların sorularına yanıt verilmeye çalışılmıştır.

3.4 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak toplanan verilere uygulanan istatistiksel analizler SPSS v.21 programı ile yürütülmüştür. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, puanlama yapılmayan ve kategorik değişkenlerden oluşmaktadır. Kişisel Bilgiler ve Okul Bilgilerine ilişkin sorular kategorik yanıtlar verilen sorulardır. Fiziksel Engelliler İçin Ortaokul Binalarında Yapılan Bahçe ve Bina Düzenlemelerine Kontrol Listesinde verilen yanıtlar “hayır”, “kısmen” ve “evet” olmak üzere üç kategoride (düzeyde) toplanmıştır. Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarındaki Tuvaletlerin Durumuna İlişkin Kontrol Listesinde verilen yanıtlar “evet” ve “hayır” olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Fiziksel Engelli Öğrenciler İçin Okul Binalarındaki Asansörlerin Durumlarına İlişkin Kontrol Listesinde verilen yanıtlar “evet” ve “hayır” olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. İstatistiksel analizlerde okul yöneticilerinden toplanan kişisel bilgi ve okul bilgileri formunda yer alan kategorik değişkenlerle fiziksel engelliler için yapılan düzenlemeler hakkındaki üç kontrol listesinin yanıtlarının oluşturduğu kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler ki-kare bağımsızlık Testi ile hesaplanmıştır. Ki-kare bağımsızlık testinin yürütülmesi için

düzeş sayısı fark etmeksizin iki kategorik değişken, sadece tek bir örneklemin bulunması, oranlarla ilgili önceden varsayımın bulunmaması ve bir kategorik değişkenin diğeriyle ilişkili olup olmadığının test edilmesi söz konusudur. Araştırmada elde edilen veriler sürekli değişkenler olmadığından kontrol listesinden elde edilen puan yoktur. Kontrol listesinden elde edilen veriler kategorik değişkenler olduğundan verilerin dağılımı sayı ve yüzdeler olarak hesaplanır ve kategorik değişkenlerle yapılan analizlerde nonparametrik testler kullanılır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişki satır ve sütun kategorilerinde yer alan gözlem adedi arasındaki farkların kontrolü ve bunların birbirleri ile bağımlı veya bağımsız olup olmadığına anlaşılmasıdır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçlarına uygun olarak toplanan verilere uygulanan istatistiksel analizlere yer verilmiştir. İlk olarak katılımcıların görev yaptıkları okullarla ilgili demografik bilgilere ilişkin frekans dağılımları ve yüzdeler verilmiştir. İkinci olarak resmi ve özel ortaokullarda görev yapan yöneticilerin araştırmada kullanılan Fiziksel Engelliler İçin Ortaokul Binalarında Yapılan Düzenlemelerin Kontrol Listesinde yer alan sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımları verilmiştir. Üçüncü olarak okul binalarının yapılış yılı, engelli öğrenci sayısı, engelli öğretmen sayısı, okulda bulunan katsayısı, yöneticilerin kendi fiziksel engel durumları, yöneticilerin kendi yakınlarında engelli bireylerin varlığı ve yöneticilerin engelli bireylere yönelik olarak almış oldukları hizmet için eğitim ya da sertifika durumlarına ile okulun özel ya da devlet okulu olma durumuna göre Fiziksel Engelliler İçin Ortaokul Binalarında Yapılan Düzenlemelerin Kontrol Listesinde yer alan sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farklara ilişkin ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

4.1 Resmi ve Özel Ortaokulların Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri

Tablo 4'de Kocaeli ilinde resmi ve özel okul yöneticilerinin Fiziksel Engelliler İçin Ortaokul Binalarında Yapılan Düzenlemelerin Kontrol Listesinde yer alan sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımları ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 4. Resmi ve Özel Ortaokulların Bina ve Bahçe Düzenlemelerinin Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri

Fiziksel Engelliler İçin Alınan Önlemler	Yanıtlar	n	%
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	60	25.3
	Kısmen	53	22.4
	Evet	124	52.3
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	94	39.7
	Kısmen	64	27.0
	Evet	79	33.3
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	85	35.9
	Kısmen	47	19.8
	Evet	105	44.3
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	34	14.3
	Kısmen	74	31.2
	Evet	129	54.4
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	109	46.0
	Kısmen	42	17.7
	Evet	86	36.3
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	30	12.7
	Kısmen	16	6.8
	Evet	191	80.6
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	16	6.8
	Kısmen	17	7.2
	Evet	204	86.1
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	14	5.9
	Kısmen	6	2.5
	Evet	217	91.6
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	36	15.2
	Kısmen	6	2.5
	Evet	195	82.3
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.	Hayır	32	13.5
	Kısmen	44	18.6
	Evet	161	67.9
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilir biçimdedir.	Hayır	8	3.4
	Kısmen	22	9.3
	Evet	207	87.3
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir.	Hayır	14	5.9
	Kısmen	37	15.6
	Evet	186	78.5
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte askılar bulunmaktadır	Hayır	84	35.4
	Kısmen	54	22.8
	Evet	99	41.8
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	53	22.4
	Kısmen	52	21.9
	Evet	132	55.7
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir.	Hayır	29	12.2
	Kısmen	55	23.2
	Evet	153	64.6
16.Okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	30	12.7
	Kısmen	84	35.4
	Evet	123	51.9
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	25	10.5
	Kısmen	70	29.5
	Evet	142	59.9

Tablo 5'te Kocaeli ilinde resmi ve özel okul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarındaki tuvaletlerin durumlarına ilişkin verdikleri yanıtların frekans dağılımları ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 5. Resmi ve Özel Ortaokulların Tuvalet Düzenlemelerinin Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri

		n	%
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	141	59.5
	Hayır	96	40.5
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	122	51.5
	Hayır	115	48.5
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	117	49.4
	Hayır	120	50.6
4. Tuvalette fiziksel öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 ° eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	74	31.2
	Hayır	163	68.8
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	116	48.9
	Hayır	121	51.1
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	106	44.7
	Hayır	131	55.3
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	96	40.5
	Hayır	141	59.5
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	94	39.7
	Hayır	143	60.3
Toplam		237	100.0

Tablo 6’da Kocaeli ilinde resmi ve özel okul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarındaki asansörlerin durumlarına ilişkin verdikleri yanıtların frekans dağılımları ve yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 6. Resmi ve Özel Ortaokulların Asansör Düzenlemelerinin Fiziksel Engelliler İçin Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşleri

		n	%
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	90	38.0
	Hayır	147	62.0
	Toplam	237	100.0
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	64	27.0
	Hayır	26	11.0
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	79	33.3
	Hayır	11	4.6
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	69	29.1
	Hayır	21	8.9
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	53	22.4
	Hayır	37	15.6
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	54	22.8
	Hayır	36	15.2
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	66	27.8
	Hayır	24	10.1
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkânı bulunmaktadır.	Evet	41	17.3
	Hayır	49	20.7
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	68	28.7
	Hayır	22	9.3
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	69	29.1
	Hayır	21	8.9
Toplam		90	38.0

4.2 Problem Cümlesine Ait Bulgular

Bu başlık altında Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yaptıkları düzenlemelere ilişkin yanıtlarının, okul yapılış yılı (genelge öncesi ve sonrası) bakımından dağılımları ve bu dağılımlar arasındaki farkların tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

4.2.1 Okulun Yapılış Yılına Yapılan Düzenlemelere Etkisi

Tablo 7’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının okulun yapılış yılı (genelge öncesi ve sonrası) bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 7. Okulun Yapılış Yılına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri

			2009 ve öncesi	2010 ve sonrası	Toplam	χ^2	p
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	n %	47 _a 30.9	13 _b 15.3	60 25.3	25.510	.000*
	Kısmen	n %	44 _a 28.9	9 _b 10.6	53 22.4		
	Evet	n %	61 _a 40.1	63 _b 74.1	124 52.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n %	69 _a 45.4	25 _b 29.4	94 39.7	11.594	.003*
	Kısmen	n %	44 _a 28.9	20 _a 23.5	64 27.0		
	Evet	n %	39 _a 25.7	40 _b 47.1	79 33.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n %	66 _a 43.4	19 _b 22.4	85 35.9	11.296	.004*
	Kısmen	n %	29 _a 19.1	18 _a 21.2	47 19.8		
	Evet	n %	57 _a 37.5	48 _b 56.5	105 44.3		
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n %	27 _a 17.8	7 _b 8.2	34 14.3	12.255	.002*
	Kısmen	n %	55 _a 36.2	19 _b 22.4	74 31.2		
	Evet	n %	70 _a 46.1	59 _b 69.4	129 54.4		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n %	80 _a 52.6	29 _b 34.1	109 46.0	13.784	.001*
	Kısmen	n %	30 _a 19.7	12 _a 14.1	42 17.7		
	Evet	n %	42 _a 27.6	44 _b 51.8	86 36.3		
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	n %	20 _a 13.2	10 _a 11.8	30 12.7	.552	.770
	Kısmen	n %	9 _a 5.9	7 _a 8.2	16 6.8		
	Evet	n %	123 _a 80.9	68 _a 80.0	191 80.6		
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n %	13 _a 8.6	3 _a 3.5	16 6.8	2.659	.265
	Kısmen	n %	12 _a 7.9	5 _a 5.9	17 7.2		
	Evet	n %	127 _a 83.6	77 _a 90.6	204 86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n %	11 _a 7.2	3 _a 3.5	14 5.9	1.380	.502
	Kısmen	n %	4 _a 2.6	2 _a 2.4	6 2.5		
	Evet	n %	137 _a 90.1	80 _a 94.1	217 91.6		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	n %	35 _a 23.0	1 _b 1.2	36 15.2	21.900	.000*
	Kısmen	n %	5 _a 3.3	1 _a 1.2	6 2.5		

	Evet	n	112 _a	83 _b	195		
		%	73.7	97.6	82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.	Hayır	n	27 _a	5 _b	32	8.777	.012*
		%	17.8	5.9	13.5		
	Kısmen	n	31 _a	13 _a	44		
		%	20.4	15.3	18.6		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilir biçimdedir.	Evet	n	94 _a	67 _b	161	.285	.867
		%	61.8	78.8	67.9		
	Hayır	n	5 _a	3 _a	8		
		%	3.3	3.5	3.4		
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Kısmen	n	13 _a	9 _a	22	.420	.811
		%	8.6	10.6	9.3		
	Evet	n	134 _a	73 _a	207		
		%	88.2	85.9	87.3		
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte askılar bulunmaktadır.	Hayır	n	9 _a	5 _a	14	.489	.783
		%	5.9	5.9	5.9		
	Kısmen	n	22 _a	15 _a	37		
		%	14.5	17.6	15.6		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Evet	n	121 _a	65 _a	186	7.147	.028*
		%	79.6	76.5	78.5		
	Hayır	n	55 _a	29 _a	84		
		%	36.2	34.1	35.4		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir.	Kısmen	n	36 _a	18 _a	54	8.496	.014*
		%	23.7	21.2	22.8		
	Evet	n	61 _a	38 _a	99		
		%	40.1	44.7	41.8		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	40 _a	13 _a	53	7.849	.020*
		%	26.3	15.3	22.4		
	Kısmen	n	37 _a	15 _a	52		
		%	24.3	17.6	21.9		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Evet	n	75 _a	57 _b	132	6.365	.041*
		%	49.3	67.1	55.7		
	Hayır	n	21 _a	8 _a	29		
		%	13.8	9.4	12.2		
Toplam	Kısmen	n	43 _a	12 _b	55	100.0	100.0
		%	28.3	14.1	23.2		
	Evet	n	88 _a	65 _b	153		
		%	57.9	76.5	64.6		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	20 _a	10 _a	30	7.849	.020*
		%	13.2	11.8	12.7		
	Kısmen	n	63 _a	21 _b	84		
		%	41.4	24.7	35.4		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Evet	n	69 _a	54 _b	123	6.365	.041*
		%	45.4	63.5	51.9		
	Hayır	n	19 _a	6 _a	25		
		%	12.5	7.1	10.5		
Toplam	Kısmen	n	51 _a	19 _a	70	100.0	100.0
		%	33.6	22.4	29.5		
	Evet	n	82 _a	60 _b	142		
		%	53.9	70.6	59.9		
Toplam		n	152	85	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=25.510$; p=.000]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%74,1) 2009 ve

öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%40,1) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=11.594$; $p=.003$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%47,1) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%25,7) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=11.296$; $p=.004$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%56,5) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%37,5) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=12.255$; $p=.002$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%69,4) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%46,1) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=13.784$; $p=.001$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%51,8) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%17,6) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=21.900$; $p=.000$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%97,6) 2009 ve öncesinde

yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%73,7) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Derslik kapıları 100 cm boşlukludur” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=8.777$; $p=.012$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%78,8) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%61,8) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=7.147$; $p=.028$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%67,1) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%49,3) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=8.496$; $p=.014$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%76,5) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%57,9) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=7.849$; $p=.020$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%63,5) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%45,4) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=6.365$; $p=.041$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%70,6)

2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%53,9) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin diğer ifadelerle verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 8’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulun yapılış yılı bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 8. Okulun Yapılış Yılına Göre Tuvalet Düzenlemeleri

			2009 ve öncesi	2010 ve sonrası	Toplam	χ^2	p
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	n	78 _a	63 _b	141	11.761	.001*
		%	51.3	74.1	59.5		
	Hayır	n	74 _a	22 _b	96		
		%	48.7	25.9	40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	n	65 _a	57 _b	122	12.883	.000*
		%	42.8	67.1	51.5		
	Hayır	n	87 _a	28 _b	115		
		%	57.2	32.9	48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	n	64 _a	53 _b	117	8.941	.003*
		%	42.1	62.4	49.4		
	Hayır	n	88 _a	32 _b	120		
		%	57.9	37.6	50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	n	33 _a	41 _b	74	17.861	.000*
		%	21.7	48.2	31.2		
	Hayır	n	119 _a	44 _b	163		
		%	78.3	51.8	68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	n	63 _a	53 _b	116	9.534	.000*
		%	41.4	62.4	48.9		
	Hayır	n	89 _a	32 _b	121		
		%	58.6	37.6	51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	n	58 _a	48 _b	106	7.395	.007*
		%	38.2	56.5	44.7		
	Hayır	n	94 _a	37 _b	131		
		%	61.8	43.5	55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	n	50 _a	46 _b	96	10.189	.001*
		%	32.9	54.1	40.5		
	Hayır	n	102 _a	39 _b	141		
		%	67.1	45.9	59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	n	49 _a	45 _b	94	9.765	.002*
		%	32.2	52.9	39.7		
	Hayır	n	103 _a	40 _b	143		
		%	67.8	47.1	60.3		
Toplam		n	152	85	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=11.761$; $p=.001$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%74,1) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%51,3) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşılmaya elverişlidir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=12.883$; $p=.000$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%67,1) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%42,8) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=8.941$; $p=.003$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%62,4) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%42,1) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15° eğik ayna bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=17.861$; $p=.000$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%48,2) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%21,7) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=9.534$; $p=.000$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%62,4) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%41,4) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalette engelli öğrencilerin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=7.395$; $p=.007$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%56,5) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%38,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=10.189$; $p=.001$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%54,1) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%32,9) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=9.765$; $p=.002$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%52,9) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%32,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 9’da Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulun yapılış yılı bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin “Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=51.525$; $p=.000$]. 2010 ve sonrası yapılmış binalar için “evet” yanıtı verilme oranı (%68,2) 2009 ve öncesinde yapılmış binalar için verilen “evet” yanıtı oranından (%21,1) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ortaokul binalarının yapım yılı 2009 ve öncesi olanlarla 2010 ve sonrası olan yöneticilerin fiziksel engelli asansörü ile ilgili olarak diğer ifadelere verdikleri yanıtlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 9. Okulun Yapılış Yılına Göre Asansör Düzenlemeleri

			2009 ve öncesi	2010 ve sonrası	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n	32 _a	58 _b	90	51.525	.000*
		%	21.1	68.2	38.0		
	Hayır	n	120 _a	27 _b	147		
%		78.9	31.8	62.0			
Toplam		n	152	85	237		
		%	100.0	100.0	100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	20 _a	44 _a	64	1.792	.181
		%	62.5	75.9	71.1		
	Hayır	n	12 _a	14 _a	26		
%		37.5	24.1	28.9			
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	28 _a	51 _a	79	.004	.952
		%	87.5	87.9	87.8		
	Hayır	n	4 _a	7 _a	11		
%		12.5	12.1	12.2			
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	23 _a	46 _a	69	.637	.425
		%	71.9	79.3	76.7		
	Hayır	n	9 _a	12 _a	21		
%		28.1	20.7	23.3			
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	15 _a	38 _a	53	2.960	.085
		%	46.9	65.5	58.9		
	Hayır	n	17 _a	20 _a	37		
%		53.1	34.5	41.1			
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	18 _a	36 _a	54	.291	.590
		%	56.3	62.1	60.0		
	Hayır	n	14 _a	22 _a	36		
%		43.8	37.9	40.0			
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	25 _a	41 _a	66	.583	.445
		%	78.1	70.7	73.3		
	Hayır	n	7 _a	17 _a	24		
%		21.9	29.3	26.7			
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	14 _a	27 _a	41	.065	.798
		%	43.8	46.6	45.6		
	Hayır	n	18 _a	31 _a	49		
%		56.3	53.4	54.4			
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	25 _a	43 _a	68	.177	.674
		%	78.1	74.1	75.6		
	Hayır	n	7 _a	15 _a	22		
%		21.9	25.9	24.4			
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	27 _a	42 _a	69	1.649	.199
		%	84.4	72.4	76.7		
	Hayır	n	5 _a	16 _a	21		
%		15.6	27.6	23.3			
Toplam		n	32	58	90		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

4.3 Alt Problemlere Ait Bulgular

Bu başlık altında Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yaptıkları düzenlemelere ilişkin yanıtlarının, engelli öğrenci sayısı, engelli öğretmen sayısı, okuldaki kat sayısı, yöneticilerin kendi fiziksel engel durumları, yöneticilerin yakınlarında engelli bireylerin bulunuşu ve yöneticilerin engelli bireylere yönelik almış oldukları hizmet içi eğitimlerinin ya da sertifikalarının bulunuşu, okulun devlet ya da özel okul oluşu bakımından dağılımları ve bu dağılımlar arasındaki farkların tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

4.3.1 Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi

Tablo 10’da Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının okulda bulunan fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmaması bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 10. Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasına Göre Bina ve Bahçe Düzenlemeleri

		Engelli yok	Engelli var	Toplam	χ^2	p
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	n 27 _a % 27.3	n 33 _a % 23.9	60 25.3	1.747	.418
	Kısmen	n 18 _a % 18.2	n 35 _a % 25.4	53 22.4		
	Evet	n 54 _a % 54.5	n 70 _a % 50.7	124 52.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n 40 _a % 40.4	n 54 _a % 39.1	94 39.7	6.416	.040*
	Kısmen	n 19 _a % 19.2	n 45 _b % 32.6	64 27.0		
	Evet	n 40 _a % 40.4	n 39 _a % 28.3	79 33.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n 40 _a % 40.4	n 45 _a % 32.6	85 35.9	2.160	.340
	Kısmen	n 16 _a % 16.2	n 31 _a % 22.5	47 19.8		
	Evet	n 43 _a % 43.4	n 62 _a % 44.9	105 44.3		
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n 15 _a % 15.2	n 19 _a % 13.8	34 14.3	.690	.708
	Kısmen	n 28 _a % 28.3	n 46 _a % 33.3	74 31.2		
	Evet	n 56 _a % 56.6	n 73 _a % 52.9	129 54.4		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n 46 _a % 46.5	n 63 _a % 45.7	109 46.0	.848	.654
	Kısmen	n 15 _a % 15.2	n 27 _a % 19.6	42 17.7		
	Evet	n 38 _a % 38.4	n 48 _a % 34.8	86 36.3		
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	n 16 _a % 16.2	n 14 _a % 10.1	30 12.7	1.936	.380
	Kısmen	n 6 _a % 6.1	n 10 _a % 7.2	16 6.8		
	Evet	n 77 _a % 77.8	n 114 _a % 82.6	191 80.6		
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n 9 _a % 9.1	n 7 _a % 5.1	16 6.8	1.480	.477
	Kısmen	n 7 _a % 7.1	n 10 _a % 7.2	17 7.2		
	Evet	n 83 _a % 83.8	n 121 _a % 87.7	204 86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n 7 _a % 7.1	n 7 _a % 5.1	14 5.9	.608	.738
	Kısmen	n 3 _a % 3.0	n 3 _a % 2.2	6 2.5		
	Evet	n 89 _a % 89.9	n 128 _a % 92.8	217 91.6		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	n 21 _a % 21.2	n 15 _b % 10.9	36 15.2	5.105	.078
	Kısmen	n 3 _a % 3.0	n 3 _a % 2.2	6 2.5		
	Evet	n 75 _a % 75.8	n 120 _b % 87.0	195 82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.	Hayır	n 22 _a % 22.2	n 10 _b % 7.2	32 13.5	11.829	.003*
	Kısmen	n 14 _a % 14.1	n 30 _a % 21.7	44 18.6		
	Evet	n 63 _a % 63.6	n 98 _a % 71.0	161 67.9		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilecek biçimdedir.	Hayır	n 3 _a % 3.0	n 5 _a % 3.6	8 3.4	.371	.831
	Kısmen	n 8 _a % 8.1	n 14 _a % 10.1	22 9.3		
	Evet	n 88 _a % 88.9	n 119 _a % 86.2	207 87.3		
	Hayır	n 9 _a	n 5 _a	14	3.598	.165

12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Kısmen	%	9.1	3.6	5.9		
		n	13 _a	24 _a	37		
	%	13.1	17.4	15.6			
	n	77 _a	109 _a	186			
Evet	%	77.8	79.0	78.5			
	n	39 _a	45 _a	84			
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte bulunmaktadır.	Hayır	%	39.4	32.6	35.4	1.551	.460
		n	23 _a	31 _a	54		
	Kısmen	%	23.2	22.5	22.8		
		n	37 _a	62 _a	99		
	Evet	%	37.4	44.9	41.8		
		n	29 _a	24 _b	53		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	%	29.3	17.4	22.4	6.280	.043*
		n	16 _a	36 _a	52		
	Kısmen	%	16.2	26.1	21.9		
		n	54 _a	78 _a	132		
	Evet	%	54.5	56.5	55.7		
		n	14 _a	15 _a	29		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir.	Hayır	%	14.1	10.9	12.2	3.622	.163
		n	17 _a	38 _a	55		
	Kısmen	%	17.2	27.5	23.2		
		n	68 _a	85 _a	153		
	Evet	%	68.7	61.6	64.6		
		n	11 _a	19 _a	30		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	%	11.1	13.8	12.7	2.196	.334
		n	31 _a	53 _a	84		
	Kısmen	%	31.3	38.4	35.4		
		n	57 _a	66 _a	123		
	Evet	%	57.6	47.8	51.9		
		n	11 _a	14 _a	25		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	%	11.1	10.1	10.5	4.423	.110
		n	22 _a	48 _b	70		
	Kısmen	%	22.2	34.8	29.5		
		n	66 _a	76 _a	142		
	Evet	%	66.7	55.1	59.9		
		n	99	138	237		
Toplam		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=6.416$; $p=.040$]. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunan yöneticilerin bu ifadeye “kısmen” yanıtı verme oranları (%25,4) okullarından fiziksel engelli öğrenci bulunmayan yöneticilerin “kısmen” yanıtı verme oranlarından (%18,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu ifade için okullarda fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre “hayır” ve “evet” yanıtı verilmesi dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Derslik kapıları 100 cm boşlukludur” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=11.829$; $p=.003$]. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunmayan yöneticilerin “hayır” yanıtı verme oranı (%22,2) okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunan yöneticilerin “hayır” yanıtı verme

oranından (%7,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu ifade için okullarda fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre “kısmen” ve “evet” yanıtı verilmesi dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=6.280$; $p=.043$]. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunmayan yöneticilerin “hayır” yanıtı verme oranı (%29,3) okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunan yöneticilerin “hayır” yanıtı verme oranından (%17,4) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu ifade için okullarda fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre “kısmen” ve “evet” yanıtı verilmesi dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin diğer ifadelere verdikleri yanıtlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 11’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelli öğrenciler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulda fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 11. Okulda Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasına Göre Tuvalet Düzenlemeleri

		Engelli yok	Engelli var	Toplam	χ^2	p
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	n 53 _a % 53.5	n 88 _a % 63.8	141 59.5	2.505	.114
	Hayır	n 46 _a % 46.5	n 50 _a % 36.2	96 40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	n 43 _a % 43.4	n 79 _b % 57.2	122 51.5	4.403	.036*
	Hayır	n 56 _a % 56.6	n 59 _b % 42.8	115 48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	n 42 _a % 42.4	n 75 _a % 54.3	117 49.4	3.279	.070
	Hayır	n 57 _a % 57.6	n 63 _a % 45.7	120 50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 ° eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	n 27 _a % 27.3	n 47 _a % 34.1	74 31.2	1.236	.266
	Hayır	n 72 _a % 72.7	n 91 _a % 65.9	163 68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	n 44 _a % 44.4	n 72 _a % 52.2	116 48.9	1.378	.240
	Hayır	n 55 _a % 55.6	n 66 _a % 47.8	121 51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	n 37 _a % 37.4	n 69 _a % 50.0	106 44.7	3.717	.054
	Hayır	n 62 _a % 62.6	n 69 _a % 50.0	131 55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	n 36 _a % 36.4	n 60 _a % 43.5	96 40.5	1.211	.271
	Hayır	n 63 _a % 63.6	n 78 _a % 56.5	141 59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	n 39 _a % 39.4	n 55 _a % 39.9	94 39.7	.005	.943
	Hayır	n 60 _a % 60.6	n 83 _a % 60.1	143 60.3		
Toplam		n 99 % 100.0	n 138 % 100.0	237 100.0		

*p<.05

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.403$; p=.036]. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranı (%57,2) okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunmayan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranından (%53,5) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin tuvaletlerle ilgili olarak verdikleri diğer yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 12’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulda fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 12. Okulda Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasına Göre Asansör Düzenlemeleri

			Engelli yok	Engelli var	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n	34 _a	56 _a	90	.952	.329
		%	34.3	40.6	38.0		
	Hayır	n	65 _a	82 _a	147		
%		65.7	59.4	62.0			
Toplam		n	99	138	237		
		%	100.0	100.0	100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	25 _a	39 _a	64	.156	.693
		%	73.5	69.6	71.1		
	Hayır	n	9 _a	17 _a	26		
%		26.5	30.4	28.9			
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	32 _a	47 _a	79	2.047	.152
		%	94.1	83.9	87.8		
	Hayır	n	2 _a	9 _a	11		
%		5.9	16.1	12.2			
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	28 _a	41 _a	69	.988	.320
		%	82.4	73.2	76.7		
	Hayır	n	6 _a	15 _a	21		
%		17.6	26.8	23.3			
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	24 _a	29 _a	53	3.089	.079
		%	70.6	51.8	58.9		
	Hayır	n	10 _a	27 _a	37		
%		29.4	48.2	41.1			
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	25 _a	29 _b	54	4.168	.041*
		%	73.5	51.8	60.0		
	Hayır	n	9 _a	27 _b	36		
%		26.5	48.2	40.0			
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	29 _a	37 _b	66	3.997	.046*
		%	85.3	66.1	73.3		
	Hayır	n	5 _a	19 _b	24		
%		14.7	33.9	26.7			
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	19 _a	22 _a	41	2.349	.125
		%	55.9	39.3	45.6		
	Hayır	n	15 _a	34 _a	49		
%		44.1	60.7	54.4			
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	28 _a	40 _a	68	1.367	.242
		%	82.4	71.4	75.6		
	Hayır	n	6 _a	16 _a	22		
%		17.6	28.6	24.4			
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	27 _a	42 _a	69	.230	.631
		%	79.4	75.0	76.7		
	Hayır	n	7 _a	14 _a	21		
%		20.6	25.0	23.3			
Toplam		n	34	56	90		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.168$; p=.041]. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunmayan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranı (%73.5) okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranından (%51,8) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur”

ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=3.997$; $p=.046$]. Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunmayan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranı (%85,3) okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranından (%66,1) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Okullarında fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin asansörlerle ilgili olarak verdikleri diğer yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

4.3.2 Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi

Tablo 13’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelli öğrenciler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının okulda bulunan fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmaması bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre fiziksel engelliler için yapılan düzenlemelere ilişkin yöneticilerin verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 13. Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri

		Engelli Öğrt. yok	Engelli Öğrt. var	Toplam	χ^2	p
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	n 56 _a % 25.3	n 4 _a % 25.0	60 25.3	1.087	.581
	Kısmen	n 51 _a % 23.1	n 2 _a % 12.5	53 22.4		
	Evet	n 114 _a % 51.6	n 10 _a % 62.5	124 52.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n 88 _a % 39.8	n 6 _a % 37.5	94 39.7	2.787	.248
	Kısmen	n 62 _a % 28.1	n 2 _a % 12.5	64 27.0		
	Evet	n 71 _a % 32.1	n 8 _a % 50.0	79 33.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n 82 _a % 37.1	n 3 _a % 18.8	85 35.9	4.181	.124
	Kısmen	n 45 _a % 20.4	n 2 _a % 12.5	47 19.8		
	Evet	n 94 _a % 42.5	n 11 _b % 68.8	105 44.3		
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n 32 _a % 14.5	n 2 _a % 12.5	34 14.3	1.542	.463
	Kısmen	n 71 _a % 32.1	n 3 _a % 18.8	74 31.2		
	Evet	n 118 _a % 53.4	n 11 _a % 68.8	129 54.4		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n 105 _a % 47.5	n 4 _a % 25.0	109 46.0	3.046	.218
	Kısmen	n 38 _a % 17.2	n 4 _a % 25.0	42 17.7		
	Evet	n 78 _a % 35.3	n 8 _a % 50.0	86 36.3		
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	n 28 _a % 12.7	n 2 _a % 12.5	30 12.7	1.260	.532
	Kısmen	n 16 _a % 7.2	n 0 _a % 0.0	16 6.8		
	Evet	n 177 _a % 80.1	n 14 _a % 87.5	191 80.6		
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n 15 _a % 6.8	n 1 _a % 6.3	16 6.8	.031	.985
	Kısmen	n 16 _a % 7.2	n 1 _a % 6.3	17 7.2		
	Evet	n 190 _a % 86.0	n 14 _a % 87.5	204 86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n 14 _a % 6.3	n 0 _a % 0.0	14 5.9	1.581	.454
	Kısmen	n 6 _a % 2.7	n 0 _a % 0.0	6 2.5		
	Evet	n 201 _a % 91.0	n 16 _a % 100.0	217 91.6		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	n 35 _a % 15.8	n 1 _a % 6.3	36 15.2	1.612	.447
	Kısmen	n 6 _a % 2.7	n 0 _a % 0.0	6 2.5		
	Evet	n 180 _a % 81.4	n 15 _a % 93.8	195 82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.	Hayır	n 31 _a % 14.0	n 1 _a % 6.3	32 13.5	.795	.672
	Kısmen	n 41 _a % 18.6	n 3 _a % 18.8	44 18.6		
	Evet	n 149 _a % 67.4	n 12 _a % 75.0	161 67.9		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilecek biçimdedir.	Hayır	n 7 _a % 3.2	n 1 _a % 6.3	8 3.4	.684	.710
	Kısmen	n 20 _a % 9.0	n 2 _a % 12.5	22 9.3		
	Evet	n 194 _a % 87.8	n 13 _a % 81.3	207 87.3		
	Hayır	n 14 _a	n 0 _a	14	3.908	.142

12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Kısmen	%	6.3	0.0	5.9		
		n	32 _a	5 _a	37		
	%	14.5	31.3	15.6			
	n	175 _a	11 _a	186			
Evet	%	79.2	68.8	78.5			
	n	78 _a	6 _a	84			
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte bulunmaktadır.	Hayır	%	35.3	37.5	35.4	.159	.924
		n	51 _a	3 _a	54		
	Kısmen	%	23.1	18.8	22.8		
		n	92 _a	7 _a	99		
	Evet	%	41.6	43.8	41.8		
		n	51 _a	2 _a	53		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	%	23.1	12.5	22.4	.962	.618
		n	48 _a	4 _a	52		
	Kısmen	%	21.7	25.0	21.9		
		n	122 _a	10 _a	132		
	Evet	%	55.2	62.5	55.7		
		n	28 _a	1 _a	29		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzelidir.	Hayır	%	12.7	6.3	12.2	.573	.751
		n	51 _a	4 _a	55		
	Kısmen	%	23.1	25.0	23.2		
		n	142 _a	11 _a	153		
	Evet	%	64.3	68.8	64.6		
		n	27 _a	3 _a	30		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	%	12.2	18.8	12.7	1.094	.579
		n	80 _a	4 _a	84		
	Kısmen	%	36.2	25.0	35.4		
		n	114 _a	9 _a	123		
	Evet	%	51.6	56.3	51.9		
		n	22 _a	3 _a	25		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	%	10.0	18.8	10.5	1.393	.498
		n	65 _a	5 _a	70		
	Kısmen	%	29.4	31.3	29.5		
		n	134 _a	8 _a	142		
	Evet	%	60.6	50.0	59.9		
		n	221	16	237		
Toplam	%	100.0	100.0	100.0			
	n						

*p<.05

Tablo 14’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 14. Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Tuvalet Düzenlemeleri

			Engelli Öğrt yok	Engelli Öğrt. var	Toplam	χ^2	p
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	n	128 _a	13 _a	141	3.370	.066
		%	57.9	81.3	59.5		
	Hayır	n	93 _a	3 _a	96		
		%	42.1	18.8	40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	n	111 _a	11 _a	122	2.050	.152
		%	50.2	68.8	51.5		
	Hayır	n	110 _a	5 _a	115		
		%	49.8	31.3	48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	n	105 _a	12 _b	117	4.510	.034*
		%	47.5	75.0	49.4		
	Hayır	n	116 _a	4 _b	120		
		%	52.5	25.0	50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 ° eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	n	70 _a	4 _a	74	.309	.578
		%	31.7	25.0	31.2		
	Hayır	n	151 _a	12 _a	163		
		%	68.3	75.0	68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	n	109 _a	7 _a	116	.185	.667
		%	49.3	43.8	48.9		
	Hayır	n	112 _a	9 _a	121		
		%	50.7	56.3	51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	n	98 _a	8 _a	106	.193	.660
		%	44.3	50.0	44.7		
	Hayır	n	123 _a	8 _a	131		
		%	55.7	50.0	55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	n	89 _a	7 _a	96	.075	.784
		%	40.3	43.8	40.5		
	Hayır	n	132 _a	9 _a	141		
		%	59.7	56.3	59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	n	87 _a	7 _a	94	.120	.729
		%	39.4	43.8	39.7		
	Hayır	n	134 _a	9 _a	143		
		%	60.6	56.3	60.3		
Toplam		n	221	16	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.510$; p=.034]. Okullarında engelli öğretmen bulunan yöneticilerin bu ifadeye “evet” yanıtı verme oranı (%75) “hayır” yanıtı verenlerin oranından (%47,5) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin tuvaletlerin durumu ile ilgili olarak verdikleri yanıtların dağılımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 15’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 15. Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Asansör Düzenlemeleri

			Engelli Öğrt yok	Engelli Öğrt. var	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n	80 _a	10 _b	90	4.386	.036*
		%	36.2	62.5	38.0		
	Hayır	n	141 _a	6 _b	147		
%		63.8	37.5	62.0			
Toplam		n	221	16	237		
		%	100.0	100.0	100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	57 _a	7 _a	64	.007	.934
		%	71.3	70.0	71.1		
	Hayır	n	23 _a	3 _a	26		
%		28.8	30.0	28.9			
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	69 _a	10 _a	79	1.566	.211
		%	86.3	100.0	87.8		
	Hayır	n	11 _a	0 _a	11		
%		13.8	0.0	12.2			
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	62 _a	7 _a	69	.280	.597
		%	77.5	70.0	76.7		
	Hayır	n	18 _a	3 _a	21		
%		22.5	30.0	23.3			
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	47 _a	6 _a	53	.006	.940
		%	58.8	60.0	58.9		
	Hayır	n	33 _a	4 _a	37		
%		41.3	40.0	41.1			
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	47 _a	7 _a	54	.469	.494
		%	58.8	70.0	60.0		
	Hayır	n	33 _a	3 _a	36		
%		41.3	30.0	40.0			
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	58 _a	8 _a	66	.256	.613
		%	72.5	80.0	73.3		
	Hayır	n	22 _a	2 _a	24		
%		27.5	20.0	26.7			
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	37 _a	4 _a	41	.140	.708
		%	46.3	40.0	45.6		
	Hayır	n	43 _a	6 _a	49		
%		53.8	60.0	54.4			
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	59 _a	9 _a	68	1.271	.260
		%	73.8	90.0	75.6		
	Hayır	n	21 _a	1 _a	22		
%		26.3	10.0	24.4			
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	59 _a	10 _a	69	3.424	.064
		%	73.8	100.0	76.7		
	Hayır	n	21 _a	0 _a	21		
%		26.3	0.0	23.3			
Toplam		n	80	10	90		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin “Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.510$; $p=.034$]. Okullarında fiziksel engelli öğretmen bulunan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranı (%62.5) okullarında fiziksel engelli öğretmen bulunmayan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranından (%36,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Okulda fiziksel engelli öğretmen bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin asansör düzenlemeleriyle ilgili olarak verdikleri yanıtların dağılımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

4.3.3 Okuldaki Kat Sayısının Yapılan Düzenlemelere Etkisi

Tablo 16’da Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okuldaki kat sayısına göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 16. Okuldaki Kat Sayısına Göre Asansör Düzenlemeleri

			2 kat ve altı	3 kat	4 kat ve üstü	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n	19 _a	33 _{a,b}	38 _b	90	11.585	.003*
		%	25.0	37.5	52.1	38.0		
	Hayır	n	57 _a	55 _{a,b}	35 _b	147		
		%	75.0	62.5	47.9	62.0		
	Toplam	n	76	88	73	237		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	12 _a	22 _a	30 _a	64	2.038	.361
		%	63.2	66.7	78.9	71.1		
	Hayır	n	7 _a	11 _a	8 _a	26		
		%	36.8	33.3	21.1	28.9		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	15 _a	28 _a	36 _a	79	3.360	.186
		%	78.9	84.8	94.7	87.8		
	Hayır	n	4 _a	5 _a	2 _a	11		
		%	21.1	15.2	5.3	12.2		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	14 _a	23 _a	32 _a	69	2.199	.333
		%	73.7	69.7	84.2	76.7		
	Hayır	n	5 _a	10 _a	6 _a	21		
		%	26.3	30.3	15.8	23.3		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	9 _a	20 _a	24 _a	53	1.368	.505
		%	47.4	60.6	63.2	58.9		
	Hayır	n	10 _a	13 _a	14 _a	37		
		%	52.6	39.4	36.8	41.1		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	10 _a	20 _a	24 _a	54	.593	.744
		%	52.6	60.6	63.2	60.0		
	Hayır	n	9 _a	13 _a	14 _a	36		
		%	47.4	39.4	36.8	40.0		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	14 _a	25 _a	27 _a	66	.201	.904
		%	73.7	75.8	71.1	73.3		
	Hayır	n	5 _a	8 _a	11 _a	24		
		%	26.3	24.2	28.9	26.7		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	8 _a	19 _a	14 _a	41	3.177	.204
		%	42.1	57.6	36.8	45.6		
	Hayır	n	11 _a	14 _a	24 _a	49		
		%	57.9	42.4	63.2	54.4		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	15 _a	24 _a	29 _a	68	.273	.872
		%	78.9	72.7	76.3	75.6		
	Hayır	n	4 _a	9 _a	9 _a	22		
		%	21.1	27.3	23.7	24.4		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	15 _a	24 _a	30 _a	69	.452	.798
		%	78.9	72.7	78.9	76.7		
	Hayır	n	4 _a	9 _a	8 _a	21		
		%	21.1	27.3	21.1	23.3		
	Toplam	n	19	33	38	90		
%		100.0	100.0	100.0	100.0			

*p<.05

Okuldaki kat sayısına göre yöneticilerin “Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımı arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=11.585$; p=.003]. Okulu 4 kat ve üstü olanların bu ifadeye “evet” yanıtı verme oranları (%52.1) okulu 2 kat ve altı olanların oranlarından (%25) yüksek bulunmuştur. Okulu 3 kat ve üstü olanların “evet” yanıtı verme oranları (%37.5) okulu 2 kat ve altı olanlarla okulu 4 kat ve üstü olanların arasında kalarak her ikisine de denk bulunmuştur.

Okuldaki kat sayısına göre yöneticilerin okuldaki asansör düzenlemeleriyle ilgili olarak verdikleri diğer yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

4.3.4 Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi

Tablo 17’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının yöneticinin fiziksel engel durumu bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Yöneticinin fiziksel engel durumuna göre ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 17. Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri

		Yöneticinin Engeli Var	Yöneticinin Engeli Yok	Toplam	χ^2	p
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	n 2 _a % 22.2	n 58 _a % 25.4	60 25.3	.933	.627
	Kısmen	n 1 _a % 11.1	n 52 _a % 22.8	53 22.4		
	Evet	n 6 _a % 66.7	n 118 _a % 51.8	124 52.3		
	Hayır	n 3 _a % 33.3	n 91 _a % 39.9	94 39.7		
	Kısmen	n 2 _a % 22.2	n 62 _a % 27.2	64 27.0		
	Evet	n 4 _a % 44.4	n 75 _a % 32.9	79 33.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n 3 _a % 33.3	n 91 _a % 39.9	94 39.7	.520	.771
	Kısmen	n 2 _a % 22.2	n 62 _a % 27.2	64 27.0		
	Evet	n 4 _a % 44.4	n 75 _a % 32.9	79 33.3		
	Hayır	n 1 _a % 11.1	n 84 _a % 36.8	85 35.9		
	Kısmen	n 3 _a % 33.3	n 44 _a % 19.3	47 19.8		
	Evet	n 5 _a % 55.6	n 100 _a % 43.9	105 44.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n 1 _a % 11.1	n 33 _a % 14.5	34 14.3	2.217	.330
	Kısmen	n 1 _a % 11.1	n 73 _a % 32.0	74 31.2		
	Evet	n 7 _a % 77.8	n 122 _a % 53.5	129 54.4		
	Hayır	n 4 _a % 44.4	n 105 _a % 46.1	109 46.0		
	Kısmen	n 1 _a % 11.1	n 41 _a % 18.0	42 17.7		
	Evet	n 4 _a % 44.4	n 82 _a % 36.0	86 36.3		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n 0 _a % 0.0	n 30 _a % 13.2	30 12.7	2.253	.324
	Kısmen	n 0 _a % 0.0	n 16 _a % 7.0	16 6.8		
	Evet	n 9 _a % 44.4	n 182 _a % 81.8	191 81.5		

		%	100.0	79.8	80.6		
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n	1 _a	15 _a	16		
		%	11.1	6.6	6.8		
	Kısmen	n	0 _a	17 _a	17	.943	.624
	%	0.0	7.5	7.2			
	Evet	n	8 _a	196 _a	204		
		%	88.9	86.0	86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n	0 _a	14 _a	14		
		%	0.0	6.1	5.9		
	Kısmen	n	0 _a	6 _a	6	.862	.650
	%	0.0	2.6	2.5			
	Evet	n	9 _a	208 _a	217		
		%	100.0	91.2	91.6		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	n	0 _a	36 _a	36		
		%	0.0	15.8	15.2		
	Kısmen	n	0 _a	6 _a	6	2.015	.365
	%	0.0	2.6	2.5			
	Evet	n	9 _a	186 _a	195		
		%	100.0	81.6	82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşluktur.	Hayır	n	0 _a	32 _a	32		
		%	0.0	14.0	13.5		
	Kısmen	n	2 _a	42 _a	44	1.464	.481
	%	22.2	18.4	18.6			
	Evet	n	7 _a	154 _a	161		
		%	77.8	67.5	67.9		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilecek biçimdedir.	Hayır	n	0 _a	8 _a	8		
		%	0.0	3.5	3.4		
	Kısmen	n	0 _a	22 _a	22	1.356	.508
	%	0.0	9.6	9.3			
	Evet	n	9 _a	198 _a	207		
		%	100.0	86.8	87.3		
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Hayır	n	0 _a	14 _a	14		
		%	0.0	6.1	5.9		
	Kısmen	n	0 _a	37 _a	37	2.565	.277
	%	0.0	16.2	15.6			
	Evet	n	9 _a	177 _a	186		
		%	100.0	77.6	78.5		
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği askılar bulunmaktadır.	Hayır	n	3 _a	81 _a	84		
		%	33.3	35.5	35.4		
	Kısmen	n	1 _a	53 _a	54	.997	.608
	%	11.1	23.2	22.8			
	Evet	n	5 _a	94 _a	99		
		%	55.6	41.2	41.8		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	n	1 _a	52 _a	53		
		%	11.1	22.8	22.4		
	Kısmen	n	4 _a	48 _a	52	2.902	.234
	%	44.4	21.1	21.9			
	Evet	n	4 _a	128 _a	132		
		%	44.4	56.1	55.7		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeyledir.	Hayır	n	0 _a	29 _a	29		
		%	0.0	12.7	12.2		
	Kısmen	n	1 _a	54 _a	55	2.592	.274
	%	11.1	23.7	23.2			
	Evet	n	8 _a	145 _a	153		
		%	88.9	63.6	64.6		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	1 _a	29 _a	30		
		%	11.1	12.7	12.7		
	Kısmen	n	2 _a	82 _a	84	.872	.647
	%	22.2	36.0	35.4			
	Evet	n	6 _a	117 _a	123		
		%	66.7	51.3	51.9		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	0 _a	25 _a	25		
		%	0.0	11.0	10.5		
	Kısmen	n	2 _a	68 _a	70	1.654	.437
	%	22.2	29.8	29.5			
	Evet	n	7 _a	135 _a	142		
		%	77.8	59.2	59.9		
Toplam		n	9	228	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Tablo 18’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının yöneticinin fiziksel engel durumuna göre frekans dağılımları ve yüzdelikleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 18. Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Tuvalet Düzenlemeleri

		Yöneticinin Engeli Var	Yöneticinin Engeli Yok	Toplam	χ^2	P
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	N 8 _a % 88.9	N 133 _a % 58.3	141 59.5	3.354	.067
	Hayır	N 1 _a % 11.1	N 95 _a % 41.7	96 40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	N 8 _a % 88.9	N 114 _b % 50.0	122 51.5	5.242	.022*
	Hayır	N 1 _a % 11.1	N 114 _b % 50.0	115 48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	N 6 _a % 66.7	N 111 _a % 48.7	117 49.4	1.120	.290
	Hayır	N 3 _a % 33.3	N 117 _a % 51.3	120 50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	N 4 _a % 44.4	N 70 _a % 30.7	74 31.2	.761	.383
	Hayır	N 5 _a % 55.6	N 158 _a % 69.3	163 68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	N 7 _a % 77.8	N 109 _a % 47.8	116 48.9	3.112	.078
	Hayır	N 2 _a % 22.2	N 119 _a % 52.2	121 51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	N 5 _a % 55.6	N 101 _a % 44.3	106 44.7	.444	.505
	Hayır	N 4 _a % 44.4	N 127 _a % 55.7	131 55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	N 5 _a % 55.6	N 91 _a % 39.9	96 40.5	.879	.348
	Hayır	N 4 _a % 44.4	N 137 _a % 60.1	141 59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	N 4 _a % 44.4	N 90 _a % 39.5	94 39.7	.089	.765
	Hayır	N 5 _a % 55.6	N 138 _a % 60.5	143 60.3		
Toplam		N 9 % 100.0	N 228 % 100.0	237 100.0		

*p<.05

İdarecilerin fiziksel engel durumlarının bulunup bulunmamasına göre “Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=5.242$; p=.022]. Fiziksel engeli bulunan yöneticilerin bu ifadeye “evet” yanıtı verme oranları (%88,9) fiziksel engeli bulunmayan

yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranlarından (%50) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

İdarecilerin fiziksel engel durumlarının bulunup bulunmamasına göre ortaokullarda bulunan tuvaletlerle ilgili düzenlemelere ilişkin diğer ifadelerle verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 19’da Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının yöneticinin fiziksel engel durumuna göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

İdarecilerin fiziksel engel durumlarının bulunup bulunmamasına göre ortaokullarda bulunan asansörlerle ilgili düzenlemelere ilişkin ifadelerle verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 19. Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Asansör Düzenlemeleri

			Yöneticinin Engeli Var	Yöneticinin Engeli Yok	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	N	4 _a	86 _a	90	.166	.683
		%	44.4	37.7	38.0		
	Hayır	N	5 _a	142 _a	147		
%		55.6	62.3	62.0			
Toplam		n	9	228	237		
		%	100.0	100.0	100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	3 _a	61 _a	64	.031	.861
		%	75.0	70.9	71.1		
	Hayır	n	1 _a	25 _a	26		
%		25.0	29.1	28.9			
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	3 _a	76 _a	79	.637	.425
		%	75.0	88.4	87.8		
	Hayır	n	1 _a	10 _a	11		
%		25.0	11.6	12.2			
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	4 _a	65 _a	69	1.274	.259
		%	100.0	75.6	76.7		
	Hayır	n	0 _a	21 _a	21		
%		0.0	24.4	23.3			
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	3 _a	50 _a	53	.449	.503
		%	75.0	58.1	58.9		
	Hayır	n	1 _a	36 _a	37		
%		25.0	41.9	41.1			
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	3 _a	51 _a	54	.392	.531
		%	75.0	59.3	60.0		
	Hayır	n	1 _a	35 _a	36		
%		25.0	40.7	40.0			
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	3 _a	63 _a	66	.006	.939
		%	75.0	73.3	73.3		
	Hayır	n	1 _a	23 _a	24		
%		25.0	26.7	26.7			
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	2 _a	39 _a	41	.033	.855
		%	50.0	45.3	45.6		
	Hayır	n	2 _a	47 _a	49		
%		50.0	54.7	54.4			
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	3 _a	65 _a	68	.001	.979
		%	75.0	75.6	75.6		
	Hayır	n	1 _a	21 _a	22		
%		25.0	24.4	24.4			
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	3 _a	66 _a	69	.007	.936
		%	75.0	76.7	76.7		
	Hayır	n	1 _a	20 _a	21		
%		25.0	23.3	23.3			
Toplam		n	4	86	90		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

4.3.5 Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisi

Tablo 20’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının yöneticinin yakınındaki bireysel fiziksel engel durumu bakımından frekans dağılımları ve

yüzelikleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 20. Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Göre Bahçe ve Bina Düzenlemeleri

			Yakın Engeli Var	Yakın Engeli Yok	Toplam	χ^2	p
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	n %	26 _a 23.2	34 _a 27.2	60 25.3	2.447	.294
	Kısmen	n %	30 _a 26.8	23 _a 18.4	53 22.4		
	Evet	n %	56 _a 50.0	68 _a 54.4	124 52.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n %	43 _a 38.4	51 _a 40.8	94 39.7	.285	.867
	Kısmen	n %	32 _a 28.6	32 _a 25.6	64 27.0		
	Evet	n %	37 _a 33.0	42 _a 33.6	79 33.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n %	37 _a 33.0	48 _a 38.4	85 35.9	1.332	.514
	Kısmen	n %	21 _a 18.8	26 _a 20.8	47 19.8		
	Evet	n %	54 _a 48.2	51 _a 40.8	105 44.3		
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n %	16 _a 14.3	18 _a 14.4	34 14.3	.001	1.000
	Kısmen	n %	35 _a 31.3	39 _a 31.2	74 31.2		
	Evet	n %	61 _a 54.5	68 _a 54.4	129 54.4		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n %	53 _a 47.3	56 _a 44.8	109 46.0	3.213	.201
	Kısmen	n %	24 _a 21.4	18 _a 14.4	42 17.7		
	Evet	n %	35 _a 31.3	51 _a 40.8	86 36.3		
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	n %	11 _a 9.8	19 _a 15.2	30 12.7	1.933	.380
	Kısmen	n %	9 _a 8.0	7 _a 5.6	16 6.8		
	Evet	n %	92 _a 82.1	99 _a 79.2	191 80.6		
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n %	10 _a 8.9	6 _a 4.8	16 6.8	1.940	.379
	Kısmen	n %	9 _a 8.0	8 _a 6.4	17 7.2		
	Evet	n %	93 _a 83.0	111 _a 88.8	204 86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n %	4 _a 3.6	10 _a 8.0	14 5.9	2.090	.352
	Kısmen	n %	3 _a 2.7	3 _a 2.4	6 2.5		
	Evet	n %	105 _a 93.8	112 _a 89.6	217 91.6		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	n %	18 _a 16.1	18 _a 14.4	36 15.2	.576	.750
	Kısmen	n %	2 _a 1.8	4 _a 3.2	6 2.5		
	Evet	n %	92 _a 82.1	103 _a 82.4	195 82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşluktur.	Hayır	n %	16 _a 14.3	16 _a 12.8	32 13.5	.411	.814
	Kısmen	n %	19 _a 17.0	25 _a 20.0	44 18.6		

	Evet	n	77 _a	84 _a	161		
		%	68.8	67.2	67.9		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilir biçimdedir.	Hayır	n	5 _a	3 _a	8	1.102	.576
		%	4.5	2.4	3.4		
	Kısmen	n	9 _a	13 _a	22		
		%	8.0	10.4	9.3		
	Evet	n	98 _a	109 _a	207		
		%	87.5	87.2	87.3		
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Hayır	n	5 _a	9 _a	14	.997	.607
		%	4.5	7.2	5.9		
	Kısmen	n	19 _a	18 _a	37		
		%	17.0	14.4	15.6		
	Evet	n	88 _a	98 _a	186		
		%	78.6	78.4	78.5		
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetiştirileceği yükseklikte bulunmaktır.	Hayır	n	39 _a	45 _a	84	.211	.900
		%	34.8	36.0	35.4		
	Kısmen	n	27 _a	27 _a	54		
		%	24.1	21.6	22.8		
	Evet	n	46 _a	53 _a	99		
		%	41.1	42.4	41.8		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	n	21 _a	32 _a	53	7.301	.026*
		%	18.8	25.6	22.4		
	Kısmen	n	33 _a	19 _b	52		
		%	29.5	15.2	21.9		
	Evet	n	58 _a	74 _a	132		
		%	51.8	59.2	55.7		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzelidir.	Hayır	n	11 _a	18 _a	29	6.428	.040*
		%	9.8	14.4	12.2		
	Kısmen	n	34 _a	21 _b	55		
		%	30.4	16.8	23.2		
	Evet	n	67 _a	86 _a	153		
		%	59.8	68.8	64.6		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	12 _a	18 _a	30	6.425	.040*
		%	10.7	14.4	12.7		
	Kısmen	n	49 _a	35 _b	84		
		%	43.8	28.0	35.4		
	Evet	n	51 _a	72 _a	123		
		%	45.5	57.6	51.9		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	13 _a	12 _a	25	3.661	.160
		%	11.6	9.6	10.5		
	Kısmen	n	39 _a	31 _a	70		
		%	34.8	24.8	29.5		
	Evet	n	60 _a	82 _a	142		
		%	53.6	65.6	59.9		
Toplam		n	112	125	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Yöneticinin yakınındaki bireylerin fiziksel engel durumuna göre “Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=7.301$; $p=.026$]. Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin verdikleri “kısmen” yanıtının oranları (%29,5) yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olmayan yöneticilerin verdikleri “kısmen” yanıtının oranlarından (%15,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. İdarecilerin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olup olmasına göre verdikleri “hayır” yanıtlarının dağılımı arasında ve “evet” yanıtlarının dağılımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Yöneticinin yakınındaki bireylerin fiziksel engel durumuna göre “Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeyledir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=6.428$; $p=.040$]. Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin verdikleri “kısmen” yanıtının oranları (%30,4) yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olmayan yöneticilerin verdikleri “kısmen” yanıtının oranlarından (%16,8) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. İdarecilerin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olup olmamasına göre verdikleri “hayır” yanıtlarının dağılımı arasında ve “evet” yanıtlarının dağılımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Yöneticinin yakınındaki bireylerin fiziksel engel durumuna göre “Okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(2)}=6.425$; $p=.040$]. Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin verdikleri “kısmen” yanıtının oranları (%43,8) yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olmayan yöneticilerin verdikleri “kısmen” yanıtının oranlarından (%28) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. İdarecilerin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olup olmamasına göre verdikleri “hayır” yanıtlarının dağılımı arasında ve “evet” yanıtlarının dağılımı arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 21’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının yöneticinin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumuna göre frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 21. Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Tuvalet Düzenlemeleri

			Yakın Engeli Var	Yakın Engeli Yok	Toplam	χ^2	p
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmamaktadır.	Evet	n	72 _a	69 _a	141	2.024	.155
		%	64.3	55.2	59.5		
	Hayır	n	40 _a	56 _a	96		
		%	35.7	44.8	40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	n	65 _a	57 _a	122	3.657	.056
		%	58.0	45.6	51.5		
	Hayır	n	47 _a	68 _a	115		
		%	42.0	54.4	48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmamaktadır.	Evet	n	63 _a	54 _b	117	4.025	.045*
		%	56.3	43.2	49.4		
	Hayır	n	49 _a	71 _b	120		
		%	43.8	56.8	50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 ° eğik ayna bulunmamaktadır.	Evet	n	33 _a	41 _a	74	.306	.580
		%	29.5	32.8	31.2		
	Hayır	n	79 _a	84 _a	163		
		%	70.5	67.2	68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	n	56 _a	60 _a	116	.095	.758
		%	50.0	48.0	48.9		
	Hayır	n	56 _a	65 _a	121		
		%	50.0	52.0	51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmamaktadır.	Evet	n	56 _a	50 _a	106	2.389	.122
		%	50.0	40.0	44.7		
	Hayır	n	56 _a	75 _a	131		
		%	50.0	60.0	55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmamaktadır.	Evet	n	51 _a	45 _a	96	2.229	.135
		%	45.5	36.0	40.5		
	Hayır	n	61 _a	80 _a	141		
		%	54.5	64.0	59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmamaktadır.	Evet	n	45 _a	49 _a	94	.024	.878
		%	40.2	39.2	39.7		
	Hayır	n	67 _a	76 _a	143		
		%	59.8	60.8	60.3		
Toplam		n	112	125	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Yöneticinin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumuna göre “Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmamaktadır” ifadesine verilen yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=4.025$; p=.045]. Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranı (%56,3) yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olmayan yöneticilerin “evet” yanıtı verme oranlarından (%43,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 22’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının yöneticinin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumuna göre frekans dağılımları ve yüzdelikleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

İdarecilerin yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumlarının bulunup bulunmamasına göre ortaokullarda bulunan asansörlerle ilgili düzenlemelere ilişkin ifadelerine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 22. Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasına Asansör Düzenlemeleri

			Yakın Engeli Var	Yakın Engeli Yok	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n	44 _a	46 _a	90	.155	.694
		%	39.3	36.8	38.0		
	Hayır	n	68 _a	79 _a	147		
%		60.7	63.2	62.0			
Toplam		n	112	125	237		
		%	100.0	100.0	100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	31 _a	33 _a	64	.018	.893
		%	70.5	71.7	71.1		
	Hayır	n	13 _a	13 _a	26		
%		29.5	28.3	28.9			
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	39 _a	40 _a	79	.059	.808
		%	88.6	87.0	87.8		
	Hayır	n	5 _a	6 _a	11		
%		11.4	13.0	12.2			
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	35 _a	34 _a	69	.399	.528
		%	79.5	73.9	76.7		
	Hayır	n	9 _a	12 _a	21		
%		20.5	26.1	23.3			
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	27 _a	26 _a	53	.218	.641
		%	61.4	56.5	58.9		
	Hayır	n	17 _a	20 _a	37		
%		38.6	43.5	41.1			
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	28 _a	26 _a	54	.474	.491
		%	63.6	56.5	60.0		
	Hayır	n	16 _a	20 _a	36		
%		36.4	43.5	40.0			
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	32 _a	34 _a	66	.016	.899
		%	72.7	73.9	73.3		
	Hayır	n	12 _a	12 _a	24		
%		27.3	26.1	26.7			
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	22 _a	19 _a	41	.686	.408
		%	50.0	41.3	45.6		
	Hayır	n	22 _a	27 _a	49		
%		50.0	58.7	54.4			
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	35 _a	33 _a	68	.742	.389
		%	79.5	71.7	75.6		
	Hayır	n	9 _a	13 _a	22		
%		20.5	28.3	24.4			
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	37 _a	32 _a	69	2.653	.103
		%	84.1	69.6	76.7		
	Hayır	n	7 _a	14 _a	21		
%		15.9	30.4	23.3			
Toplam		n	44	46	90		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

4.3.6 Yöneticilerin Engelli Bireylere Yönelik Hizmet İçi Eğitim ya da Sertifikasının Varlığının ya da Yokluğunun Düzenlemelere Etkisi

Tablo 23’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının yöneticinin engellilere yönelik almış olduğu hizmet içi eğitim ya da sertifika bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Yöneticinin hizmet içi eğitim ya da sertifikasının bulunup bulunmamasına göre fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 23. Yöneticinin Hizmet İçin Eğitim ya da sertifikasının Varlığına ya da Yokluğuna Göre Bina ve Bahçe Düzenlemeleri

		Eğitim		Toplam	χ^2	p
		Sertifika var	Sertifika yok			
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	n 10 _a % 20.8	50 _a 26.5	60 25.3	.664	.718
	Kısmen	n 11 _a % 22.9	42 _a 22.2	53 22.4		
	Evet	n 27 _a % 56.3	97 _a 51.3	124 52.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n 17 _a % 35.4	77 _a 40.7	94 39.7	1.068	.586
	Kısmen	n 12 _a % 25.0	52 _a 27.5	64 27.0		
	Evet	n 19 _a % 39.6	60 _a 31.7	79 33.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n 15 _a % 31.3	70 _a 37.0	85 35.9	.834	.659
	Kısmen	n 9 _a % 18.8	38 _a 20.1	47 19.8		
	Evet	n 24 _a % 50.0	81 _a 42.9	105 44.3		
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n 8 _a % 16.7	26 _a 13.8	34 14.3	1.952	.377
	Kısmen	n 11 _a % 22.9	63 _a 33.3	74 31.2		
	Evet	n 29 _a % 60.4	100 _a 52.9	129 54.4		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n 16 _a % 33.3	93 _b 49.2	109 46.0	5.254	.072
	Kısmen	n 13 _a % 27.1	29 _a 15.3	42 17.7		
	Evet	n 19 _a % 39.6	67 _a 35.4	86 36.3		
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	n 6 _a % 12.5	24 _a 12.7	30 12.7	.027	.987
	Kısmen	n 3 _a % 6.3	13 _a 6.9	16 6.8		
	Evet	n 39 _a % 81.3	152 _a 80.4	191 80.6		
	Hayır	n 2 _a % 4.2	14 _a 7.4	16 6.8	.723	.697

7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Kısmen	n %	4 _a 8.3	13 _a 6.9	17 7.2		
	Evet	n %	42 _a 87.5	162 _a 85.7	204 86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n %	1 _a 2.1	13 _a 6.9	14 5.9	2.157	.340
	Kısmen	n %	2 _a 4.2	4 _a 2.1	6 2.5		
	Evet	n %	45 _a 93.8	172 _a 91.0	217 91.6		
	Hayır	n %	10 _a 20.8	26 _a 13.8	36 15.2		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Kısmen	n %	0 _a 0.0	6 _a 3.2	6 2.5	2.857	.240
	Evet	n %	38 _a 79.2	157 _a 83.1	195 82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.	Hayır	n %	6 _a 12.5	26 _a 13.8	32 13.5	2.940	.230
	Kısmen	n %	5 _a 10.4	39 _a 20.6	44 18.6		
	Evet	n %	37 _a 77.1	124 _a 65.6	161 67.9		
	Hayır	n %	2 _a 4.2	6 _a 3.2	8 3.4		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilecek biçimdedir.	Kısmen	n %	4 _a 8.3	18 _a 9.5	22 9.3	.170	.918
	Evet	n %	42 _a 87.5	165 _a 87.3	207 87.3		
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Hayır	n %	1 _a 2.1	13 _a 6.9	14 5.9	1.873	.392
	Kısmen	n %	9 _a 18.8	28 _a 14.8	37 15.6		
	Evet	n %	38 _a 79.2	148 _a 78.3	186 78.5		
	Hayır	n %	19 _a 39.6	65 _a 34.4	84 35.4		
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte askılar bulunmaktadır.	Kısmen	n %	10 _a 20.8	44 _a 23.3	54 22.8	.461	.794
	Evet	n %	19 _a 39.6	80 _a 42.3	99 41.8		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	n %	12 _a 25.0	41 _a 21.7	53 22.4	.354	.838
	Kısmen	n %	11 _a 22.9	41 _a 21.7	52 21.9		
	Evet	n %	25 _a 52.1	107 _a 56.6	132 55.7		
	Hayır	n %	8 _a 16.7	21 _a 11.1	29 12.2		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir.	Kısmen	n %	8 _a 16.7	47 _a 24.9	55 23.2	2.116	.347
	Evet	n %	32 _a 66.7	121 _a 64.0	153 64.6		
16.Okul bahçesinde , kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n %	9 _a 18.8	21 _a 11.1	30 12.7	2.191	.334
	Kısmen	n %	17 _a 35.4	67 _a 35.4	84 35.4		
	Evet	n %	22 _a 45.8	101 _a 53.4	123 51.9		
	Hayır	n %	6 _a 12.5	19 _a 10.1	25 10.5		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Kısmen	n %	14 _a 29.2	56 _a 29.6	70 29.5	.245	.885
	Evet	n %	28 _a 58.3	114 _a 60.3	142 59.9		
Toplam		n %	48 100.0	189 100.0	237 100.0		

*p<.05

Tablo 24’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının yöneticinin engellilere yönelik almış olduğu hizmet içi eğitim ya da sertifika bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 24. Yöneticinin Hizmet İçin Eğitim ya da Sertifikasının Varlığına ya da Yokluğuna Göre Tuvalet Düzenlemeleri

			Eğitim Sertifika var	Eğitim Sertifika yok	Toplam	χ^2	p
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	n %	29 _a 60.4	112 _a 59.3	141 59.5	.021	.884
	Hayır	n %	19 _a 39.6	77 _a 40.7	96 40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	n %	20 _a 41.7	102 _a 54.0	122 51.5	2.319	.128
	Hayır	n %	28 _a 58.3	87 _a 46.0	115 48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	n %	21 _a 43.8	96 _a 50.8	117 49.4	.760	.383
	Hayır	n %	27 _a 56.3	93 _a 49.2	120 50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	n %	11 _a 22.9	63 _a 33.3	74 31.2	1.934	.164
	Hayır	n %	37 _a 77.1	126 _a 66.7	163 68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	n %	20 _a 41.7	96 _a 50.8	116 48.9	1.276	.259
	Hayır	n %	28 _a 58.3	93 _a 49.2	121 51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	n %	24 _a 50.0	82 _a 43.4	106 44.7	.677	.411
	Hayır	n %	24 _a 50.0	107 _a 56.6	131 55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	n %	17 _a 35.4	79 _a 41.8	96 40.5	.647	.421
	Hayır	n %	31 _a 64.6	110 _a 58.2	141 59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	n %	19 _a 39.6	75 _a 39.7	94 39.7	.000	.900
	Hayır	n %	29 _a 60.4	114 _a 60.3	143 60.3		
Toplam		n %	48 100.0	189 100.0	237 100.0		

*p<.05

Yöneticinin hizmet içi eğitim ya da sertifikasının bulunup bulunmamasına göre fiziksel engelliler için tuvalet düzenlemelerine ilişkin verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 25’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının yöneticinin

engellilere yönelik almış olduğu hizmet içi eğitim ya da sertifika bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Yöneticinin hizmet içi eğitim ya da sertifikasının bulunup bulunmamasına göre fiziksel engelliler için asansör düzenlemelerine ilişkin verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 25. Yöneticinin Hizmet İçin Eğitim ya da Sertifikasının Varlığına ya da Yokluğuna Göre Asansör Düzenlemeleri

			Eğitim Sertifika var	Eğitim Sertifika yok	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n	19 _a	71 _a	90	.066	.797
		%	39.6	37.6	38.0		
	Hayır	n	29 _a	118 _a	147		
		%	60.4	62.4	62.0		
Toplam	n	48	189	237			
		%	100.0	100.0	100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n	14 _a	50 _a	64	.078	.781
		%	73.7	70.4	71.1		
	Hayır	n	5 _a	21 _a	26		
		%	26.3	29.6	28.9		
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n	19 _a	60 _a	79	3.354	.067
		%	100.0	84.5	87.8		
	Hayır	n	0 _a	11 _a	11		
		%	0.0	15.5	12.2		
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n	15 _a	54 _a	69	.070	.791
		%	78.9	76.1	76.7		
	Hayır	n	4 _a	17 _a	21		
		%	21.1	23.9	23.3		
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n	11 _a	42 _a	53	.010	.921
		%	57.9	59.2	58.9		
	Hayır	n	8 _a	29 _a	37		
		%	42.1	40.8	41.1		
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n	9 _a	45 _a	54	1.601	.206
		%	47.4	63.4	60.0		
	Hayır	n	10 _a	26 _a	36		
		%	52.6	36.6	40.0		
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n	13 _a	53 _a	66	.297	.586
		%	68.4	74.6	73.3		
	Hayır	n	6 _a	18 _a	24		
		%	31.6	25.4	26.7		
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkanı bulunmaktadır.	Evet	n	9 _a	32 _a	41	.032	.858
		%	47.4	45.1	45.6		
	Hayır	n	10 _a	39 _a	49		
		%	52.6	54.9	54.4		
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n	15 _a	53 _a	68	.150	.699
		%	78.9	74.6	75.6		
	Hayır	n	4 _a	18 _a	22		
		%	21.1	25.4	24.4		
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n	15 _a	54 _a	69	.070	.791
		%	78.9	76.1	76.7		
	Hayır	n	4 _a	17 _a	21		
		%	21.1	23.9	23.3		
Toplam	n	19	71	90			
	%	100.0	100.0	100.0			

*p<.05

4.3.7 Okulun Devlet ya da Özel Okul Oluşunun Düzenlemelere Etkisi

Tablo 26’da Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin yanıtlarının okulun devlet ya da özel okul oluşu bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Okulun devlet ya da özel okul oluşuna göre fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 26. Okulun Devlet Okulu ya da Özel Okul Oluşuna Göre Bina ve Bahçe Düzenlemeleri

			Devlet Okulu	Özel Okul	Toplam	χ^2	p
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.	Hayır	N	56 _a	4 _a	60	2.380	.304
		%	26.9	13.8	25.3		
	Kısmen	N	46 _a	7 _a	53		
		%	22.1	24.1	22.4		
	Evet	n	106 _a	18 _a	124		
		%	51.0	62.1	52.3		
2.Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.	Hayır	n	83 _a	11 _a	94	1.155	.561
		%	39.9	37.9	39.7		
	Kısmen	n	58 _a	6 _a	64		
		%	27.9	20.7	27.0		
	Evet	n	67 _a	12 _a	79		
		%	32.2	41.4	33.3		
3.Her merdivende ve rampada, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.	Hayır	n	74 _a	11 _a	85	.153	.926
		%	35.6	37.9	35.9		
	Kısmen	n	42 _a	5 _a	47		
		%	20.2	17.2	19.8		
	Evet	n	92 _a	13 _a	105		
		%	44.2	44.8	44.3		
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n	31 _a	3 _a	34	.484	.785
		%	14.9	10.3	14.3		
	Kısmen	n	64 _a	10 _a	74		
		%	30.8	34.5	31.2		
	Evet	n	113 _a	16 _a	129		
		%	54.3	55.2	54.4		
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı kullanılmıştır.	Hayır	n	98 _a	11 _a	109	1.135	.567
		%	47.1	37.9	46.0		
	Kısmen	n	37 _a	5 _a	42		
		%	17.8	17.2	17.7		
	Evet	n	73 _a	13 _a	86		
		%	35.1	44.8	36.3		
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.	Hayır	n	25 _a	5 _a	30	1.089	.580
		%	12.0	17.2	12.7		
	Kısmen	n	15 _a	1 _a	16		
		%	7.2	3.4	6.8		
	Evet	n	168 _a	23 _a	191		
		%	80.8	79.3	80.6		
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.	Hayır	n	15 _a	1 _a	16	.587	.746
		%	7.2	3.4	6.8		
	Kısmen	n	15 _a	2 _a	17		
		%	7.2	6.9	7.2		
	Evet	n	178 _a	26 _a	204		
		%	85.6	89.7	86.1		
8.Derslik kapıları eşiksizdir.	Hayır	n	12 _a	2 _a	14	2.645	.266

		%	5.8	6.9	5.9		
	Kısmen	n	4 _a	2 _a	6		
		%	1.9	6.9	2.5		
	Evet	n	192 _a	25 _a	217		
		%	92.3	86.2	91.6		
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.	Hayır	n	33 _a	3 _a	36		
		%	15.9	10.3	15.2		
	Kısmen	n	5 _a	1 _a	6	.682	.711
		%	2.4	3.4	2.5		
	Evet	n	170 _a	25 _a	195		
		%	81.7	86.2	82.3		
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.	Hayır	n	27 _a	5 _a	32		
		%	13.0	17.2	13.5		
	Kısmen	n	40 _a	4 _a	44	.753	.686
		%	19.2	13.8	18.6		
	Evet	n	141 _a	20 _a	161		
		%	67.8	69.0	67.9		
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilecek biçimdedir.	Hayır	n	6 _a	2 _a	8		
		%	2.9	6.9	3.4		
	Kısmen	n	19 _a	3 _a	22	1.333	.513
		%	9.1	10.3	9.3		
	Evet	n	183 _a	24 _a	207		
		%	88.0	82.8	87.3		
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir	Hayır	n	12 _a	2 _a	14		
		%	5.8	6.9	5.9		
	Kısmen	n	31 _a	6 _a	37	.755	.685
		%	14.9	20.7	15.6		
	Evet	n	165 _a	21 _a	186		
		%	79.3	72.4	78.5		
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte bulunmaktadırlar.	Hayır	n	75 _a	9 _a	84		
		%	36.1	31.0	35.4		
	Kısmen	n	49 _a	5 _a	54	1.410	.494
		%	23.6	17.2	22.8		
	Evet	n	84 _a	15 _a	99		
		%	40.4	51.7	41.8		
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir.	Hayır	n	46 _a	7 _a	53		
		%	22.1	24.1	22.4		
	Kısmen	n	47 _a	5 _a	52	.430	.807
		%	22.6	17.2	21.9		
	Evet	n	115 _a	17 _a	132		
		%	55.3	58.6	55.7		
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir.	Hayır	n	27 _a	2 _a	29		
		%	13.0	6.9	12.2		
	Kısmen	n	51 _a	4 _a	55	3.146	.207
		%	24.5	13.8	23.2		
	Evet	n	130 _a	23 _a	153		
		%	62.5	79.3	64.6		
16.Okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	26 _a	4 _a	30		
		%	12.5	13.8	12.7		
	Kısmen	n	73 _a	11 _a	84	.175	.916
		%	35.1	37.9	35.4		
	Evet	n	109 _a	14 _a	123		
		%	52.4	48.3	51.9		
17.Okul bahçesinde tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.	Hayır	n	23 _a	2 _a	25		
		%	11.1	6.9	10.5		
	Kısmen	n	65 _a	5 _a	70	3.511	.173
		%	31.3	17.2	29.5		
	Evet	n	120 _a	22 _a	142		
		%	57.7	75.9	59.9		
Toplam		n	208	29	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Tablo 27’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında tuvalet düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulun devlet ya da

özel okul oluşu bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Okulun devlet okulu ya da özel okul oluşuna göre fiziksel engelliler için tuvalet düzenlemelerine ilişkin verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 27. Okulun Devlet Okulu ya da Özel Okul Oluşuna Göre Tuvalet Düzenlemeleri

			Devlet Okulu	Özel Okul	Toplam	χ^2	p
1. Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.	Evet	n	121 _a	20 _a	141	1.230	.267
		%	58.2	69.0	59.5		
	Hayır	n	87 _a	9 _a	96		
		%	41.8	31.0	40.5		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.	Evet	n	105 _a	17 _a	122	.675	.411
		%	50.5	58.6	51.5		
	Hayır	n	103 _a	12 _a	115		
		%	49.5	41.4	48.5		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır.	Evet	n	98 _a	19 _a	117	3.448	.063
		%	47.1	65.5	49.4		
	Hayır	n	110 _a	10 _a	120		
		%	52.9	34.5	50.6		
4. Tuvalette fiziksel engelli öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 ° eğik ayna bulunmaktadır.	Evet	n	64 _a	10 _a	74	.163	.686
		%	30.8	34.5	31.2		
	Hayır	n	144 _a	19 _a	163		
		%	69.2	65.5	68.8		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.	Evet	n	99 _a	17 _a	116	1.238	.266
		%	47.6	58.6	48.9		
	Hayır	n	109 _a	12 _a	121		
		%	52.4	41.4	51.1		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.	Evet	n	91 _a	15 _a	106	.655	.418
		%	43.8	51.7	44.7		
	Hayır	n	117 _a	14 _a	131		
		%	56.3	48.3	55.3		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.	Evet	n	83 _a	13 _a	96	.256	.613
		%	39.9	44.8	40.5		
	Hayır	n	125 _a	16 _a	141		
		%	60.1	55.2	59.5		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.	Evet	n	78 _a	16 _a	94	3.322	.068
		%	37.5	55.2	39.7		
	Hayır	n	130 _a	13 _a	143		
		%	62.5	44.8	60.3		
Toplam		n	208	29	237		
		%	100.0	100.0	100.0		

*p<.05

Tablo 28’de Kocaeli’nde resmi ve özel ortaokul yöneticilerinin fiziksel engelliler için ortaokul binalarında asansör düzenlemelerine ilişkin yanıtlarının okulun devlet ya da

özel okul oluşu bakımından frekans dağılımları ve yüzdeleri ile bu dağılımlar arasındaki farkın tespitine yönelik ki-kare analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 28. Okulun Devlet Okulu ya da Özel Okul Oluşuna Göre Asansör Düzenlemeleri

			Devlet Okulu	Özel Okul	Toplam	χ^2	p
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır.	Evet	n %	77 _a 37.0	13 _a 44.8	90 38.0	.659	.417
	Hayır	n %	131 _a 63.0	16 _a 55.2	147 62.0		
	Toplam	n %	208 100.0	29 100.0	237 100.0		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.	Evet	n %	51 _a 66.2	13 _b 100.0	64 71.1	6.173	.013*
	Hayır	n %	26 _a 33.8	0 _b 0.0	26 28.9		
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.	Evet	n %	66 _a 85.7	13 _a 100.0	79 87.8	2.116	.146
	Hayır	n %	11 _a 14.3	0 _a 0.0	11 12.2		
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.	Evet	n %	57 _a 74.0	12 _a 92.3	69 76.7	2.078	.149
	Hayır	n %	20 _a 26.0	1 _a 7.7	21 23.3		
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.	Evet	n %	43 _a 55.8	10 _a 76.9	53 58.9	2.041	.153
	Hayır	n %	34 _a 44.2	3 _a 23.1	37 41.1		
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.	Evet	n %	43 _a 55.8	11 _a 84.6	54 60.0	3.836	.050
	Hayır	n %	34 _a 44.2	2 _a 15.4	36 40.0		
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.	Evet	n %	54 _a 70.1	12 _a 92.3	66 73.3	2.797	.094
	Hayır	n %	23 _a 29.9	1 _a 7.7	24 26.7		
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkânı bulunmaktadır.	Evet	n %	33 _a 42.9	8 _a 61.5	41 45.6	1.565	.211
	Hayır	n %	44 _a 57.1	5 _a 38.5	49 54.4		
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.	Evet	n %	57 _a 74.0	11 _a 84.6	68 75.6	.675	.411
	Hayır	n %	20 _a 26.0	2 _a 15.4	22 24.4		
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.	Evet	n %	58 _a 75.3	11 _a 84.6	69 76.7	.537	.464
	Hayır	n %	19 _a 24.7	2 _a 15.4	21 23.3		
Toplam		n %	77 100.0	13 100.0	90 100.0		

*p<.05

Okulun devlet ya da özel okul oluşuna göre fiziksel engelliler için asansör düzenlemelerine ilişkin “Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir” ifadesine verdikleri yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$\chi^2_{(1)}=6.173$; p=.013]. Özel okul yöneticilerinin ifadeye “evet” yanıtı verme oranı (%100,0) devleti

okulu yöneticilerinin ifadeye verdiği “evet” yanıtı oranından (%66,2) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Okulun devlet ya da özel okul oluşuna göre fiziksel engelliler için asansör düzenlemelerine ilişkin diğer ifadelere verilen yanıtların dağılımları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

BÖLÜM V

5.1 SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.1 Okulun Yapılış Yılına Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Yapılışı 2010 ve sonrası olan ortaokul binaları, bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunması, her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde ve kapı önlerinde yatay manevra alanının bulunması, her merdivende ve rampada; engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerlerinin bulunması, merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmesi, merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımının kullanılması, derslik kapılarının dışarıya açılması ile derslik kapılarının 100 cm boşluklu olması, tören alanına girişlerin yaya kaldırımından itibaren engelsiz olması, okul bahçesindeki zeminin düz satırlı ve kaymaz yüzeyli olması, okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemeler ile tehlikeli düzenlemelerden kaçınılması konusunda daha uygun bulunmuştur.

Yapılış yılı 2010 sonrası olan okullar engelli tuvaletinin varlığı ve bu tuvaletlerin düzenlenmesinde daha uygun bulunmuştur.

Yapılış yılı 2010 ve sonrası olan okullar fiziksel engelli asansörü ile ilgili daha uygun bulunmuştur.

MEB tarafından 17 Aralık 2009 tarihinde yayımlanan 9648 sayılı “Fiziksel Engelliler İçin Okul Binalarında Yapılması Gereken Düzenlemeler” genelgesine göre yeni yapılacak okulların engelli öğrenciler için belirtilen standartlara uygun hale getirilmesi

hedeflenmiştir. Bu süreçte mevcut okullarınsa gerekli düzenlemeleri yapmaları için 7 yıl süre verilmiştir.2009 yılı sonrası yapılan okullarda daha hassas davranılmasında yayımlanmış olan genelgenin etkili olduğu söylenebilir. Genelge sonrası yapılan okulların asansörlü şekilde planlandığı görülmüştür.

5.1.2 Fiziksel Engelli Öğrenci Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Fiziksel engelli öğrenci bulunan okulların “Her merdivenin ve rampanın başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunur.” ifadesine daha uygun olduğu görülmüştür.

Fiziksel engelli öğrenci bulunan okulların “Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.” ifadesine daha uygun olduğu görülmüştür.

Fiziksel engelli öğrenci bulunan okulların “Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşılmaya elverişlidir” ifadesine daha uygun olduğu görülmüştür.

Fiziksel engelli öğrenci bulunup bulunmamasına göre yöneticilerin asansörlerle ilgili olarak verdikleri diğer yanıtların dağılımları arasında fark yoktur.

Özellikle fiziksel engelli öğrencilerin sınıflarına tekerlekli sandalye ile ulaşımında önem arz eden düzenlemelere fiziksel engelli bulunan okullarda daha fazla dikkat edilmiştir. Fiziksel engelli bireylerin varlığı okullardaki bazı bahçe ve bina düzenlemeleri konusunda daha hassas olduğunu göstermektedir. Okullarda fiziksel engelli öğrenciler için ayrı bir tuvalet bulunmasa bile var olan tuvaleti engelli öğrencinin kullanımına uygun hale getirecek düzenlemelere yer verilmiştir.

5.1.3 Fiziksel Engelli Öğretmen Bulunup Bulunmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Fiziksel engelli öğretmen bulunan okulların bahçe ve bina düzenlemeleri arasında fark yoktur.

Fiziksel engelli öğretmen bulunan okulların “Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır” ifadesine daha uygun olduğu görülmüştür.

Fiziksel engelli öğretmen bulunan okulların “Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır” ifadesine daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Bahçe ve bina düzenlemelerin engelli öğretmenlere uygun yapılmadığı görülmektedir. Okullarda öğretmenler için ayrıca bir engelli tuvaletinin oluşturulmasından ziyade var olan tuvaletlerde birtakım düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan çok katlı okul binalarında asansörlü tasarımlar tercih edilmektedir.

5.1.4 Okuldaki Kat Sayısının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

4 kat ve üstü olan okulların “Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır” ifadesine 2 kat ve altında olanlar binalardan daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Bina kat sayısının artıkça engeli bireylerin üst katlara ulaşımı daha da zor olacaktır. Bununla paralel olarak tek katlı binaların asansör ihtiyacı olmayacağı göz önünde bulundurulduğunda 2 kat ile 4 kat arasındaki farklılığın sebebi kat sayısı artıkça engelli bireyin katlar arası ulaşımının asansör olmadan daha da zorlaşacak olmasıdır.

5.1.5 Yöneticinin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Fiziksel engeli bulunan yöneticilerin olduğu okulların “Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir” ifadesine daha uygun olduğu görülmektedir.

Okulda fiziksel engelli personelin varlığı yapılan düzenlemelerde tamamen göz önünde bulundurulmasa da diğer okullara göre birtakım farklılıklar barındırmaktadır. Özellikle bu farklılık okul tuvaletlerinin düzenlenmesi noktasında öne çıkmaktadır.

5.1.6 Yöneticilerin Yakınındaki Bireylerin Fiziksel Engelinin Olup Olmamasının Yapılan Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin bulunduğu okullar “Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir” ifadesine daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin bulunduğu okullar “Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir” ifadesine daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin okullarının “Okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır” ifadesine daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin okullarının “Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır” ifadesine daha uygun olduğu görülmüştür. Yakınlarındaki bireylerde fiziksel engel durumu olan yöneticilerin okullarının “Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bandı bulunmaktadır” ifadesine daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Yakınlarında fiziksel engelli bulunan yöneticilerin bazı düzenlemeleri öncelik sıralamasında başa aldığı görülmektedir. Engelli bireylerin yaşadıkları sıkıntıları ve karşılaştıkları zorlukları daha yakından biliyor ve yaşıyor olmalarının bunda etkisi büyüktür.

5.1.7 Yöneticilerin Engelli Bireylere Yönelik Hizmet İçi Eğitim ya da Sertifikasının Varlığının ya da Yokluğunun Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Yöneticinin hizmet içi eğitim ya da sertifikasının bulunup bulunmamasına göre fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin verdikleri yanıtların dağılımları arasında fark yoktur.

Hizmet içi eğitimlerin gerekli farkındalığı oluşturarak yöneticiler üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkün değildir.

5.1.8 Okulun Devlet ya da Özel Okul Oluşunun Düzenlemelere Etkisine İlişkin Sonuçlar

Okulun devlet ya da özel okul oluşuna göre fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılmış düzenlemelere ilişkin bir fark bulunmamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni yapılan kurumların planlarını özellikle 2009 yılı sonrası genelgeyle engelli bireylere uygun olarak tasarlamasının etkisi büyüktür. Genelge ile birtakım düzenlemelerin zorunlu tutulması okullarda tam olarak olmasa bile bazı şeylerin değişmesi sağlamıştır. Bu noktada okullardaki düzenlemelerin tam olarak tamamlanamamış olmasında genelgenin uygulanabilirliğine ilişkin okullardan geri bildirimlerin tam olarak toplanmıyor olmasıdır. Aynı zamanda okulların tam olarak yapamadıkları düzenlemelerin gerekçeleri üzerine detaylı bir saha araştırması yapılmamaktadır. Bu noktada okulların mali yapıları kimi zaman bazı düzenlemelerin tamamlanması konusunda yetersiz kalabilmektedir.

5.2 ÖNERİLER

5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Fiziksel engelli öğrencilerin kullanımına uygun asansörün bulunmadığı durumlarda binaya asansör uygulamasının sonradan yapılması çok mümkün olmadığı için eğer engelli birey sayısı çok fazla değilse engelli öğrencinin sınıfının binanın giriş katında olması sağlanabilir. Böylece sınıf giriş ve çıkışların daha rahat ve güvenli olacaktır.

Çok katlı ve engelli bireylerin fazla olduğu 2009 öncesi yapılan asansör bulundurmayan binalarda merdiven asansörü uygulaması yapılarak bu eksiklik büyük ölçüde giderilmiş olabilir.

Engellilerin eğitimine yönelik hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştırılarak öğretmen ve yöneticilerin bu konuda daha bilinçli olması sağlanabilir. Bu eğitimlerin verimliliğine ilişkin eğitimler sonrası gerekli değerlendirmeler yapılmalıdır. Özellikle hizmet içi eğitimlerde eğitimi veren kişilerin alanında uzman engelli bireyler tarafından verilmesi ya da eğitimlerde engelli bireylerin konuk olarak bulunması eğitimlerin daha nitelikli olmasının önünü açabilir.

Engeli öğretmenlerin ilk atamalarının ve yer değiştirmelerinin yapıldığı kurumlar belirlenirken binaların fiziksel engelliler için uygunluğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Okullarda fiziksel engelliler için yapılan düzenlemelerin yetkililer tarafından denetimi noktasında daha hassas olunarak gerekli idari tedbirler alınabilir.

Milli Eğitim Bakanlık tarafından genelgenin uygulanabilmesi için okullara belli bir bütçe ayrılarak bu bütçeye dayalı olarak okul fiziki yapısına uygun tadilat planlamaları yapılabilir. Böylelikle binalarda engelli bireylere uygun iyileştirmeler yapılabilir. Okulların fiziki yapılarına uygun yapılabilecek düzenlemeler bir plan dâhilinde kısa orta ve uzun vadeli olacak şekilde yürütülebilir.

5.2.2 Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışma fiziksel engelli bireyleri kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Diğer engel türlerine ilişkin yapılacak araştırmalar ile daha kapsamlı sonuçlar alınarak karşılaştırma yapılabilir.

Fiziksel engelliler ile ilgili yapılan düzenlemelerde karşılaşılan eksikliklerin nedenleriyle ilgili bir çalışma planlanarak sorunların temelindeki sebepler tespit edilebilir.

Fiziksel engelli öğrenci ve öğretmenlere yönelik yapılacak bir çalışma ile onların gözünden okulun değerlendirilmesi yapılabilir. Böylece yaşanılan problemlerin temeline ilişkin daha nitelikli bilgiler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2011). *Dünya Engellilik Raporu*. Malta: Dünya Sağlık Örgütü.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2018). *Engelli ve Yaşlı Bireylere Ait İstatistikî Bilgiler*. Ankara: Araştırma Geliştirme ve Proje Dairesi Başkanlığı.
- Akar Vural, R., & Sadık, F. (2003). İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Açından Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 16-23.
- Akbaba, A., & Turhan, M. (2016). İlköğretim Okul Binalarının Fiziksel Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi(Van il örneği). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 341-357.
- Aktaş, C., & Küçük, S. (2002). Bilişsel - Duyuşsal Odaklı Bir Programın ilköğretim Öğrencilerinin Fiziksel Engelli Yaşlılarına Yönelik Sosyal Kabul Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15-25.
- Aktürk, C., & Korkmaz, A. (2016). Bir Yerel E-Devlet Uygulaması: Engelli Bilgi Sistemi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 279-288.
- Aliağa Kaymakamlığı Rehberlik ve Araştırma Merkezi Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü. (2015). *Bedensel Engelli Olan Bireylerin Özellikleri ve Eğitimi*. İzmir: Aliağa Kaymakamlığı Rehberlik ve Araştırma Merkezi.
- Arat, Y., & Sayar, G. (2017). İmaj Tasarımında Evrensel Tasarım İlkelerinin Rolü;Konya Bilim Merkezi Örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 145-155.
- Aslan, M., & Şeker, S. (2011). *Engellilere Yönelik Toplumsal Algı ve Dışlanmışlık (Siirt örneği)* (s. 449-463). Siirt: Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu.
- Aykanat Girgin, B., & Balcı, S. (2015). Fiziksel Engelli Çocuk ve Ailesinin Evde Bakım Gereksinimi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 305-317.
- Başar, M. A. (2000). İlköğretim Okullarının İşgören ve Fiziki Olanakları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-7.

- Biçer Özkun, Ü. (2013). TSE 9111 "Özürllü ve Hareket Kısıtlı Bulunan Bireyler İçin Binalarda Ulaşabilirlik Gereklere"Standart Tasarısına Yönelik Revizyon Önerileri. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 47-55.
- Birleşmiş Milletler. (1993). *Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar*. ABD: Birleşmiş Milletler.
- Birleşmiş Milletler. (2003). *Sakatlar İçin Fırsat Eşitliği Konusunda Standart Kurallar*. ABD: Birleşmiş Milletler.
- Bulgan, G. (2015). Dünya'da ve Türkiye'de Engelli Turizmi ile İlgili Yapılan Çalışmalar. *Akademik Bakış Dergisi*, 102-125.
- Burcu, E. (2002). Üniversitede Okuyan Özürlü Öğrencilerin Sorunları: Hacettepe Beytepe Kampüsü Öğrencileri Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 83-103.
- Burcu, E. (2006). Özürlülük Kimliği ve Etiketlemenin Kişisel ve Sosyal Söylemleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 61-83.
- Burcu, E. (2011). Türkiye'deki Engelli Bireylere İlişkin Kültürel Tanımlamalar:Ankara Örneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37-54.
- Can, D., Pekbay, C., Hakverdi Can, M., Kaya, G., Avşar Tuncay, A., & Candan, S. (2017). İlköğretim Ders Kitaplarında Engellilik. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 75-89.
- Çayır, K., Ergün, M., & Akbulut, S. (2014). *Ders Kitaplarında Engellilik*. Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği.
- Çelik, A., Ender, E., & Seyidoğlu Akdeniz, N. (2015). Engelsiz Parklarda Peyzaj Tasarımı. *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi*, 05-11.
- Doğru, S. Y. (2009). Özel Eğitimde Kullanılan Alternatif Programlar. *Tubav Bilim Dergisi*, 107-116.
- Down Sendromu Derneği. (2018, Temmuz). *Engelliler İçin Sağlanan Maddi ve Sosyal Yardımlar*. <https://www.downturkiye.org/engelliler-icin-saglanan-maddi-ve-sosyal-yardimlar> adresinden alındı.

- Dünya Sağlık Örgütü. (2004). *İslevsellik, Yetiyitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Özürlüler İdaresi Başkanlığı.
- Duran, S., & Ünsal Barlas, G. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerin Ebeveynlerinin Öznel İyi Oluş, Öz Duyarlık ve Tükenmişlik Düzeyinin Belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, 69-79.
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2014). *Engelli Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2017). *Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Eripek, S., Ataman, A., Özyürek, M., Konrot, A., Akçamete, G., & Tüfekçioğlu, U. (1998). *Özel Eğitim*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Göksoy, S. (2017). Eğitimde Eşitlik Kapsamında Okulların Altyapı Yeterliliği. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 9-15.
- Gümüşkuşak İleri Yaşam Akademisi. (2017). *Engelli Bakımı*. İstanbul: Yalın Yayıncılık.
- Gür, B., Baturman, B., Altan, E., Akın, E., Boyacıoğlu, E., Ethem, T., & Özaloğlu, S. (2015). *Mekanlarda Erişebilirlik, Kullanabilirlik ve Yaşanabilirlik*. Ankara: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Ankara Şubesi.
- Gürsel, F. (2006). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öğrencilerin Engellerine Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 67-73.
- Hüseyinli, N., Göçmen, S., & Nasibov, D. (2017). Çalışma Hayatında Engelli Haklarına İlişkin Yasal Düzenlemeler ve Engellilerin Haklara İlişkin Farkındalıkları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 138-152.
- İzmir Mimarlar Odası . (2017, 08 12). *İzmir Mimarlar Odası Ulaşılabilirlik Kılavuzu*. İzmir Mimarlar Odası : <http://www.izmimod.org.tr/yasa/engelli.html> adresinden alındı.
- Kaplam, H., & Öztürk, M. (2004). Engelliler, Kamu Mekanı ve Engelsiz Tasarım: Kamusal İç Mekanlarda İrdelenmesi İçin Bir Çerçeve. *Planlama Dergisi*, 67-74.

- Kara, B. (2016). Türkiye'deki Engelli Bireylerin Yasal Hakları ve Uygulamadaki Yeri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 249-260.
- Karasar, N. (2016, Eylül). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasolak, K., & Sarı, M. (2011). Mimari Özellikleri Farklı Okullardaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Okul Binası Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 132-154.
- Karasu, T., & Mutlu, Y. (2014). Öğretmenlerin Perspektifinden Özel Eğitimde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri:Muş Örneği. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47-66.
- Kaymaz, M. K. (2015). Eğitim Yapılarında Bedensel Engellilere Yönelik Engelsiz Tasarım. *Selçuk Teknik Dergisi*, 238-250.
- Kaytez, N., Durualp, E., & Kadan, G. (2015). Engelli Çocuğu Olan Ailelerin Gereksinimlerinin ve Stres Düzeylerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 197-214.
- Melekoğlu, M. A. (2017). *Engelsiz Erişim Engelsiz Eğitim*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Engelsiz Öğrenci Komisyonu.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı(MEB). (2011). *Mekan Tasarımı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı(MEB). (2015). *Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı(MEB). (2017). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mimarlar Odası İzmir Şubesi. (2017). *Ulaşılabilirlik Kılavuzu, "Mimari Projelerde Engelli ve Yaşlılarla İlgili Olarak Uyulması Gereken Temel Kurallar*. İzmir: Mimarlar Odası İzmir Şubesi.

- Omurilik Felçlileri Derneği. (2001). *Herkes İçin Ulaşabilirlik Seminer Notları*. İstanbul: Omurilik Felçlileri Derneği Yayınları.
- Öztürk, E. K. (2011). Fiziksel Engelliler İçin Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Modeli. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de Engelli Gerçeği*. İstanbul: Müstaki Sanayici ve İşadamları Derneği.
- Pehlivanoğlu, B. (2012). Konaklama Yapılarının Engellilere Yönelik Oda Düzenlemelerinin İrdelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Bilim Dergisi*, 27-35.
- Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2012). *Sağlık Kurumlarında Özürlü Bireyler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Rehberi*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.
- Sart, Z., Barış, S., Saruşık, Y., & Düşkün, Y. (2016). *Engelli Olan Çocukların Türkiye'de Eğitime Erişimi:Durum Analizi ve Öneriler*. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.
- Sazak Pınar, E. (2008). Genel Eğitim Sınıflarında Engelli Olan Olmayan Öğrencilerin Sosyal Beerilerinin Desteklenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 171-187.
- Sungur Ergenoğlu, A. (2013, Haziran 6). Mimarlıkta Kapsayıcılık:Herkes İçin Tasarım. Beşiktaş, İstanbul, Türkiye.
- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. (2002). *Türkiye Özürlüler Araştırması*. Ankara: Özürlüler İdaresi Başkanlığı.
- Tandoğan, O. (2017). Evrensel Tasarım Kavramı ve Kentsel Peyzaj İle İlgili Örnekler Üzerinden Değerlendirilmesi. *Dergipark*, 51-66.
- Tiyek, R., Eryiğit, B. H., & Baş, E. (2016). Engellilerin Erişebilirlik Sorunu ve TSE Standartları erevesinde Bir Araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 226-261.

- Topsaç, M., & Bişgin, H. (2014). Üniversitede Okuyan Engelli Öğrencilerin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 163-174.
- Türk Dil Kurumu. (2018, 12 12). Türk Dil Kurumu Büyük Sözlük: www.tdk.gov.tr adresinden alındı.
- Türk Standartları Enstitüsü. (2012). *Öürlüer ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşabilirlik Gereklere*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2013). *Nüfus ve Konut Araştırması*. Ankara: TÜİK.
- Ulusoy, A. (2006). *Kaynaştırma Eğitimi Kapsamında Eğitim Yapılarında Engellilerin Kullanımına Yönelik Mimari Düzenlemeler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- UNİCEF. (2004). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. Ankara: UNİCEF Türkiye.
- Yaylı, A., & Öztürk, Y. (2006). Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Bedensel Engelliler Pazarına Bakış Açılı Üzerine Bir Araştırma. *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 87-97.
- Yılmaz, A. (2012). İlköğretim Okularının Fiziksel Yapılarının Eğitim ve Öğretim Açısından Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 77-107.
- Yılmaz, B. (2005). Bedensel Engelli Çocukların Temel Eğitim Okullarında Eğitim Alabilmesi İçin Gereken Mimari Düzenlemeler. *Selçuk Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 74-84.
- Yılmaz T., & Gökçe, D. (2014). Parkların Engelli Bireylerin Serbest Dolaşımı Açısından Erişilebilirliğinin İrdelenmesi, Antalya Atatürk Kültür Parkı Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 21-30.
- Zaim Gökbay, İ., Ergen, A., & Özdemir, N. (2011). Engelli Bireylerin İstihdamına Yönelik Bir Vaka Çalışması:"Engelsiz Eğitim". *Öneri*, 1-8.

KANUNLAR

T.C. Anayasası(1982). *T.C. Resmi Gazete*, 17863, 9 Kasım 1982.

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği. *T.C Resmi Gazete*, 28239, 20 Mart 2012.

İmar Kanunu(1985). *T.C. Resmi Gazete*, 3194,3 Mayıs 1985.

Özürllüler İdaresi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. *T.C Resmi Gazete*, 571, 25 Mart 1997.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). *T.C. Resmi Gazete*, 10705, 12 Ocak 1961.

Sosyal Hizmetler Kanunu(1983). *T.C Resmi Gazete*, 18059, 27 Mayıs 1983.

Engelliler Hakkında Kanun.(2005). T.C. Resmi Gazete

Özürllülerle İlgili Başbakanlık Genelgesi(2002). *T.C. Resmi Gazete*, 20515, 3 Aralık 2002

(2006). *Büyükşehir Belediyeleri Özürllü Hizmetleri Yönetmeliği*. T.C. Resmi Gazete,26261, 16 Ağustos 2006.

EKLER

EK 1. KONTROL LİSTESİ UYGULAMA İZİN FORMU

T.C.
KOCAELİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99332089/605.01/9292363
Konu: Araştırma İzni
(Emre ÇELİK)

11/05/2018

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürlüğü)

İlgi :26/04/2018 tarihli ve 9041453 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emre ÇELİK' in "Fiziksel Engelli Öğrenciler İçin Ortaokul Binalarında Yapılan Düzenlemelerin Yeterliliği" konulu araştırma çalışmasını İlimiz ortaokullarında uygulama talebinin uygun görüldüğüne ilişkin, 08/05/2018 tarih ve 9041453 sayılı Valilik Onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Ahmet BÜYÜKÇELİK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:Valilik Makam Oluru

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
11.05.2018
EMEL SAĞLAM YAVUZ
ŞEF

Körfez Mah. Ankara Kanyolu Cad. No:129 Valilik Binası B Blok Kat:5
Elektronik Ağ: www.kocaelionem.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirne@1@meb.gov.tr

Bilgi için: E.SAĞLAM YAVUZ
Tel: (0 262) 3005871
Faks: (0262) 32115 54

Bu evrenk güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrenkorgu.meb.gov.tr> adresinden TeDeB-9344-31c2-be6f-1b79 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. KİŞİSEL BİLGİLER VE OKUL BİLGİLERİ FORMU

Ortaokul Binalarının Fiziksel Engellilere Uygunluğu(Kocaeli Örneği)

Bu kontrol listesi fiziksel engelliler için ortaokul binalarında yapılan düzenlemelerin uygunluğunun tespit edilmesini amaçlamaktadır. Kontrol listesine vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Lütfen, aşağıda sunulan soruları, tam ve doğru olduğuna inandığınız seçenekleri işaretleyerek doldurunuz. Araştırmanın sağlıklı bulgulara ulaşması, vereceğiniz yanıtların samimiyetine bağlıdır. Yardımlarınız için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Emre ÇELİK

Sakarya Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

E-mail: emozca4116@gmail.com

Kişisel Bilgiler ve Okul Bilgileri:

1. Herhangi bir fiziksel engeliniz var mı? ( )Evet ( )Hayır

2. Engelliler ile ilgili almış olduğunuz hizmet içi eğitim ya da sertifika var mıdır?
( )Evet ( )Hayır

3. Yakınlarınızda fiziksel engeli olan birey bulunmakta mıdır? ( )Evet ( )Hayır

4. Okulda bulunan fiziksel engelli öğrenci sayısı: _____

5. Okulda bulunan fiziksel engelli öğretmen sayısı: _____

6. Okuldaki toplam öğrenci sayısı: _____

7. Okulun kat sayısı: _____

8. Okul binasının yapılış yılı: _____

9. Okulun durumu : ( ) Devlet okulu ( ) Özel okul

**EK 3. FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN ORTAOKUL BİNALARINDA
YAPILAN DÜZENLEMELERİN KONTROL LİSTESİ**

BÖLÜM 1

	Evet	Kısmen	Hayır
1.Bina girişlerinde yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar bulunmaktadır.			
2.Her merdivenin ve rampanın(eğer mevcutsa) başlangıç ve bitiminde, kapı önlerinde yatay manevra alanı bulunmaktadır.			
3.Her merdivende ve rampada(eğer mevcutsa), engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak tutunma yerleri bulunmaktadır.			
4.Merdivenlerin basamak yükseklikleri en çok 16 cm, genişlikleri en az 28 cm olacak şekilde düzenlenmiştir.			
5.Merdivenlerde engelli öğrencilerin kullanımına uygun basamak tasarımı(çıkıntılı olmayan) kullanılmıştır.			
6.Bina giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanatlıdır.			
7.Derslik zeminleri herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak şekilde düzenlenmiştir.			
8.Derslik kapıları eşiksizdir.			
9.Derslik kapıları dışarıya açılmaktadır.			
10.Derslik kapıları 100 cm boşlukludur.			
11.Kapı kolları yerden 90 cm yükseklikte, tek elle kavranabilecek ve kullanılabilir biçimdedir.			
12.Yazı tahtaları yerden 70 cm yükseklikten itibaren monte edilmiştir.			
13.Dersliklerde fiziksel engelli öğrencilerin yetişebileceği yükseklikte askılar bulunmaktadır.			
14.Okullardaki bahçe kapısından tören alanına girişler, yaya kaldırımından itibaren engelsizdir. Tören alanı ile bahçe girişi arasında engel (seviye farklılığı) mevcutsa yol zemin kaplamalarından farklı dokuda, uygun ölçüde ve eğimde rampa dizayn edilmiştir.			
15.Okul bahçesinde zemin düz satırlı ve kaymaz yüzeylidir.			
16.Okul bahçesinde, kavisli veya köşeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.			
17.Okul bahçesinde (çukur, yükselti, döşeme farklılığı, otopark zinciri, yer ızgarası vb.)tehlikeli düzenlemelerden kaçınılmıştır.			

BÖLÜM 2

	Evet	Hayır
1.Fiziksel engelli tuvaleti bulunmaktadır.		
2. Tuvalet tekerlekli sandalyeli bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, klozete önden ya da yandan yaklaşmaya elverişlidir.		
3. Tuvalette klozetin yanlarına monte edilmiş tutunma bantı bulunmaktadır.		
4. Tuvalette fiziksel öğrencinin görebileceği şekilde 10-15 ° eğik ayna bulunmaktadır.		
5. Tuvalet kapısı klozeti kullanan engelli bireyin hareketine uygun şekilde dışarıya açılmaktadır.		
6. Tuvalette engelli öğrencinin kullanabileceği havlu askılığı bulunmaktadır.		
7. Tuvalette engellilere özel üretilmiş lavabo bulunmaktadır.		
8. Tuvalette lavabo önünde tekerlekli sandalye ile önden yaklaşmaya uygun döşeme alanı bulunmaktadır.		

BÖLÜM 3

	Evet	Hayır
1.Fiziksel engelli asansörü bulunmaktadır. (Cevabınız “evet” ise aşağıdaki soruları yanıtlayınız. Eğer “hayır” seçeneğini işaretlediyseniz kontrol listesini sonlandırabilirsiniz.		
2.Asansörün kapısı otomatik ya da fotosellidir.		
3.Asansörde tehlike alarmı vardır.		
4.Asansör içerisinde tutunma bantları vardır.		
5.Asansörde oluşabilecek elektrik kesintisinde akülü acil aydınlatma sistemi mevcuttur.		
6.Asansörü elektrik kesintisi anında kata getirme sistemi vardır.		
7.Asansördeyken elektrik kesintisi durumunda havalandırma tertibatı mevcuttur.		
8.Asansördeyken oluşabilecek elektrik kesintisinde müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı yapma imkânı bulunmaktadır.		
9.Asansör kabini elektrik kesintisi ve arıza durumlarında kabinin aşağı, yukarı hareketini engelleyen tertibata sahiptir.		
10.Fiziksel engelli asansörü bakımı yönetmeliğe uygun bir şekilde gerçekleştirilmektedir.		

EK 4. FİZİKSEL ENGELLİLER İÇİN OKUL BİNALARINDA YAPILMASI GEREKEN DÜZENLEMELERE İLŞİŞKİN 2009/90 NUMARALI GENELGE

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı

SAYI : B.08.0.YTD.0.29.11.00.702.01-09/ 9648
KONU : Fiziksel Engelliler İçin Okul
Binalarında Yapılması Gereken
Düzenlemeler

17 Aralık 2009

..... VALİLİĞİNE
(Milli Eğitim Müdürlüğü)

GENELGE (2009/ 90)

- İLGİ: a) 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
b) Millî Eğitim Bakanlığı, Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı'nın 24.04. 2000 tarihli ve 2264 (2000/41) sayılı Genelgesi

4306 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Bakanlığımızca Merkezden ihale edilerek yaptırılan eğitim yapılarında, fiziksel engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte eğitimleri ve öğrenimlerini sürdürebilmeleri için alınması gerekli tedbirlerin İlgî Genelge (b) ile duyurulduğu bilinmektedir.

5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun yürürlüğe konulması, konunun önemi ve bugüne kadar yapılan uygulamaların izlenmesi sonucunda, Bakanlığımıza bağlı bütün eğitim yapılarında fiziksel engelli öğrenciler için yapılmasına ihtiyaç duyulan düzenlemelerin bir kez daha açıklanması gerekli görülmüştür.

1- Bina girişlerinde en fazla % 6 eğimli, serbest genişlikleri en az 152,5 cm., yüzeyi kaymayan ve tekerlekli sandalye hareketlerini güçleştirmeyen malzeme ile kaplanmış rampalar inşa edilecek, her 6 metrede bir dinlenme amaçlı sahanlık yapılacaktır. Her rampanın başlangıcında ve bitiminde, kapı önlerinde, boyutları en az 152,5 cm. x 152,5 cm. yatay manevra alanı öngörülmektedir. Giriş kapıları, menteşeli ve normal açılır kanat olacak, döner veya çarpma kapı yapılmayacaktır.

2- Merdiven ve rampalarda, engelli öğrencilerin hareketlerini rahatça sağlayacak, rampa yüzeyinden 0,70 m. ve 0,90 m. yükseklikte ve yuvarlak kesitli, 32 mm.-38 mm. çapında, rampanın iki kenarında, yön değiştirme noktalarında kesintiye uğratılmayan tutunma küpeşmeleri düzenlenecek, rampanın korumasız kenarlarına en az 5 cm. yüksekliğinde koruma bordürü yapılacak, giriş merdivenlerinin basamak yükseklikleri en çok 16 cm., genişlikleri en az 28 cm. olacaktır. Çıkıntılı uçlu basamak tasarımdan kaçınılacak, az görenler için her basamağın ön kenarında farklı renkler kullanılacaktır.

3- Birden fazla katlı eğitim binalarında, tekerlekli sandalyedeki engelli öğrenci ve refakatçisi düşünülerek, TS 8237'de taşıma kapasitesi en az 630 kg. olarak tanımlanan, derinliği en az 129,5 cm., genişliği en az 173,0 cm. ebatlarında fiziksel engelli asansörü yapılacaktır.

Asansör işlemleri otomatik olacak, kabin yükü sıfırden 13 mm. toleransla kat seviyesinde durabilecektir. Asansör kabini önünde kullanım amacına uygun olarak en az 152,5 cm. x 152,5 cm. alan bırakılacaktır. Asansör kapısı otomatik veya foto-selli olacak, net açıklığı 91,5 cm.'den az olmayacaktır. Kabin içinde yerden 85 cm.-90 cm. yükseklikte tutunma bantları düzenlenecektir.

Sahanlıktaki kontrol düğmeleri, çağırma işleminin yapıldığını ve çağırmaya cevap alındığını gösterecek şekilde olacak. düğmelerin orta noktası yerden 106,5 cm. yükseklikte düzenlenecektir. Kabin içi kontrol panelleri, en az 19 mm. boyutunda, düzgün ve aralıklı sıra içinde, soldan sağa okunacaktır. Asansörde tehlike alarmı (acil durum sinyali) olacak, kabin içinde katları belirten sesli anons sistemi bulunacaktır.

Beşevler kampüsü B Blok
06500 ANKARA
Tel: 413 31 40
Fax: 213 83 46

E-posta: ytd@s.meb.gov.tr
int.adresi: http://ytdb.meb.gov.tr

Masaf Değil, Gerçek

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı

SAYI : B.08.0.YTD.0.29.11.00.702.01-09/ 3648
KONU : Fiziksel Engelliler İçin Okul
Binalarında Yapılması Gereken
Düzenlemeler

17 Aralık 2009

- 2 -

Elektrik kesilmelerinde Ni-Kd. akülü acil aydınlatma, otomatik kata getirme sistemi, havalandırma tertibatı ve müdür yardımcısı odası ile telefon bağlantısı olacaktır. Asansör kabini, elektrik kesintisi veya aksamın arızalanması hallerinde, kabinin serbest düşmesini veya kumanda edilemeyen yukarı doğru hareketi engelleyen tertibata sahip olacaktır.

Fiziksel engelli asansörünün yapımı, montajı, işletilmesi ve bakımı ile ilgili hususlarda, Asansör Yönetmeliğine ve TS 9111 "Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları" standart hükümlerine uygun uygulama yapılacaktır.

4- Derslikler; tekerlekli sandalyelerin hareketlerine uygun inşa edilecek, derslik zemininde herhangi bir kot farkı oluşturulmayacak, derslik kapıları eşiksiz, dışarıya açılır ve 100 cm. boşluklu olarak projelendirilecektir. Kapı kolları, yerden 0,90 m. yükseklikte, tek el ile kavranabilecek ve kullanılabilecek biçimde olacaktır.

5- Yazı tahtaları, yerden 70 cm. yükseklikten itibaren monte edilecektir. Askıların bir kısmı ihtiyaca göre bu öğrencilerin yetişebileceği yüksekliğe konulacaktır.

6- Fiziksel engelli WC'leri, TS 9111'e uygun olarak en az 180 cm. derinliğinde, tekerlekli sandalye kullanan bir kişinin içeriye girip kapıyı kapatmasına, yere monte edilmiş, uygun yüksekliği sağlanmış (43cm. - 48 cm.) klozete önden veya yandan yaklaşarak oturmasına elverişli olacaktır.

Tuvaletin iki yanında tutunma bantları bulunacak, bunlardan duvara sabitlenmiş olanı, zeminden 84 cm.-91,5 cm. yükseklikte, en az 91,5 cm. uzunluğunda, 32 mm.-38 mm. çapında engelli öğrencinin dayanmasına olanak verecek şekilde olacak, klozetin yanına monte edilene; tekerlekli sandalyeden geçerken kolaylık sağlayacak şekilde kaldırmalı düzenlenecektir. Ayrıca, duvardan çıkıntılı kısmı 45 cm.'yi aşmayan, ön kısmının altından dösemeye 73,5 cm. yüksekliğinde, engelliye göre üretilen özel lavabo, alt kenarı yerden 100 cm. yükseklikte, öne doğru 10°-15° eğik ayna ve havlu askılığı monte edilecek, wc kapısı dışarıya açılacaktır. Önden yaklaşım için lavabo önünde 76 cm. x 122 cm. net döşeme alanı bulunacaktır.

7- Bahçe kapısından tören alanına girişler yaya kaldırımından itibaren engelsiz olacak, tören alanı ile bahçe girişi arasında seviye farklılığı olması halinde, yol zemin kaplamalarından farklı dokuda, TS 12576 no.lu "Şehir İçi Yollar-Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları" standart hükümlerine uygun ölçü ve eğimlerde rampa yapılacaktır.

8- Tören alanları, fiziksel engelli öğrencilerin ulaşılabilirliğini ve hareketini kolaylaştıracak şekilde engellerden arındırılacaktır. Okul bahçelerinde zemin, düz satırlı ve kaymaz yüzeyli yapılacak, yüksek, keskin, kavisli veya köşeli düzenlemelerden; çukur, yükselti, döşeme farklılığı, otopark zincirleri, ver ızgaraları gibi tehlikeli her türlü düzensizlikten kaçınılacaktır.

Okul bahçesi içerisindeki dolaşım yolları en az 2,00 m. genişliğinde, gevşek ve kaygan olmayan malzeme ile döşenecek, engelli öğrencilerin açık spor sahalarına ulaşmaları sağlanacaktır.

9- Eğitim yapılarından, az gören veya belirli düzeyde işitme sorunu yaşayan öğrencilerin de faydalanacağı göz önüne alınarak, bazı ulaşılabilirlik koşullarının yukarıdaki açıklamalara ek olarak düzenlenmesi gerekli görülmüştür. Bu kapsamda; koridorlardaki boşluklar, kapılar, rampalar, merdivenler ve acil kaçışlar kolayca fark edilecek şekilde ve renklerde düzenlenecek, ışığı yansıtan ve

Beşevler kampüsü B-Blok
06500 ANKARA
Tel: 413 31 40
Fax: 213 83 46

Eposta: ytdb@meb.gov.tr
int.adresi: http://ytdb.meb.gov.tr

Masat Değit, Gerçek

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığı

SAYI : B.08.0.YTD.0.29.11.00.702.01-09/ 9648
KONU : Fiziksel Engelliler İçin Okul
Binalarında Yapılması Gereken
Düzenlemeler

17 Aralık 2009

- 3 -

göz kamaştırıcı yüzeylerden kaçınılacaktır. Kapılardaki yazılar, standart sembol veya kabartma karakterli, kolay okunan karakterde, buldukları zeminle zıt renkli, kapı kolunun bulunduğu kenarda ve yerden 122 cm. yükseklikte, en az 16 mm. boyunda olacaktır. Kabartma karakterler, en az 0,8 mm. kabarıklıkta ve büyük harf karakterinde düzenlenecektir. Camlı kapılar ve camlı yüzey ara bölmeleri, 20 cm. eninde, kontrast renkli ve zeminden en az 100 cm. yükseklikte yatay bant şeklinde işaretlenecektir.

10- 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Karamamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun geçici 2. maddesinde; "Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel altyapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl içinde özürliülerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm gereğince, fiziksel engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle birlikte eğitimleri ve öğrenimlerini sürdürebilmeleri için, İlgi Genelgenin yayımlandığı tarihten önce yapılan okul binalarının zemin katlarında fiziksel engelli ve DMD tanılı öğrenciler için uygun eğitim ortamının hazırlanması zorunludur. İlköğretim yapım onarım programlarının veya ortaöğretim onarım programlarının hazırlanması aşamalarında, yukarıda belirtilen Kanun hükmü öncelikle ve ivedilikle uygulanacaktır.

Her tür ve kademedeki eğitim-öğretim binalarına ait yeni projeler, eski tip projeler uygulanmak suretiyle veya özel proje hazırlanıp uygulanarak bağış olarak yaptırılacak bütün okul binalarında, ihale hazırlıkları aşamasında projeleri revize edilmek suretiyle fiziksel engelli öğrenciler için, yukarıda açıklanan düzenlemelerin yürürlükteki mevzuata uygun yapılması sağlanacaktır. İlgi (b) Genelge, yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Nimet ÇUBUKÇU
Millî Eğitim Bakanı

DAĞITIM:
Gereği:
-A.B Planı

Bilgi:
- Başbakanlık

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Emre ÇELİK, 1989 yılında Kocaeli’de doğdu. İlkokulunu İhsaniye Fidanlık İlkokulunda tamamladı. Ortaokulu İhsaniye Çiftlik İlköğretim Okulunda ve liseyi Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesinde okudu. Üniversite eğitimini 2011 yılında Kocaeli Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde tamamladı. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 2012 yılında Kocaeli’de başladığı Türkçe öğretmenliği görevine halen devam etmektedir.

E posta: emozca4116@gmail.com

